THE LATVIAN NEWSPAPER FOR CANADA AND U.S.A.
Published twice weekly by the Latvian Relief Society of Canada "Daugavas Vanagi"
Business Office: 491 College St., Toronto 174, Ontario, Canada
Editor-in-Chief: ALFRĒDS VIŅČELS
Telephones: 921—7121; 465—7902
United States Editorial Offices:
New York: Editor — V. IRBE
4035 Rombouts Ave., Bronx N. Y. 10466, U.S.A.
Chicago: Editor — I. ŠĪMANE,
5524 N. Luna Ave., Chicago, Ill. 60630, U.S.A.
SATURDAY, DECEMBER 6, 1969

LATVIJA AMERIKĀ

85. N-RS. SESTDIENA, 1969. GADA 6. DECEMBRIS. 19. GADS
SECOND CLASS MAIL REGISTRATION NUMBER 2249
Cena 25 centi

LATVIEŠU LAIKRAKSTS AMERIKĀ
Iznāk divas reizes nedēļā — trešdienās un sestdienās.
Izdevējs — Latviešu aprūpes biedrība Kanadā „Daugavas Vanagi"
ATB. REDAKTORS: ALFRĒDS VIŅČELS
Redakcija: 125 Broadview Ave., Toronto 250, Ont., Canada; tālr. 465—7902
Biroja: 491 College St., Toronto 174, Ont., Canada; tālr. 921—7121
Ņujorkas redakcijas vadītājs: V. IRBE
4035 Rombouts Ave., Bronx N. Y. 10466. U.S.A.
Tālrunis 994—7917
Čikagas redakcijas vadītāja: I. ŠĪMANE,
5524 N. Luna Ave., Chicago, Ill. 60630,
U.S.A., tālrunis 774—5744

Goddeviga aizsaules kadetu piemiņa

LATVIJAS KARASKOLAS DIBINĀŠANAS 50 GADU ATCERES SARĪKOJUMS TORONTO ● GADASVĒTKU DALĪBNIEKI PIEMINĒJA PIRMOS PAR LATVIJAS BRĪVĪBU KRITUŠOS KARASKOLAS KADETUS UN GODINĀJA PĒDĒJĀ LAIKĀ AIZSAULES PULKIEM PIEPULCINĀTO 34 VIRSNIEKU PIEMIŅU

Latviešu virsnieku apvienības Kanadā 29. novembrī Latviešu namā Toronto rīkotais Latvijas karaskolas dibināšanas 50 gadu atceres sarīkojums bija pulcinājis ap 200 dalībnieku, to vidū vairāk nekā 50 kādreizējo virsnieku — kuplāko skaitu, kāds jebkad šai tradicionālajā sarikojumā bijis, tā ka nama galvenā zāle praktiski izrādījās par mazu: lai rastu telpu dejošanai, galdi bija tik cieši jāsablīvē kopā, ka izkļūšana no tiem jau prasīja zināmu akrobatiku. Virsnieki un pārējie svētku dalībnieki pieminēja 14 pirmos vēl veidojamās jaunās Latvijas karaskolas kadetus, kuri krita cīņā pret Bermonta vienībām, apvienības priekšniekam V. Krūmiņam saucot viņus vārdā, kas, šķiet, notika pirmo reizi. Šo varoņu vārdi karaskolas telpās bija mūžīgai piemiņai iegravēti īpašā plāksnē un tos vajadzēja zināt katram skolā uzņemtajam kadetam, taču gadu tecējumā tie tomēr pagaisuši no atmiņas un šobrīd, liekas, nav nekur dokumentēti, pat „Latvju enciklopēdijā" ne. Pacietīgā piepūlē tos, kaut ne pilnīgi, bija noskaidrojis kādreizējais karaskolas priekšnieks plkv. A. Krīpens, vācot faktus skolas vēsturei, un no nelaika atstātajiem materiāliem tos sarakstes ceļā nu uzzināja atceres rīkotāji Toronto. Lai tādēļ šie vārdi sekojošajā rakstā dokumentēti mūžīgai piemiņai un godam. B. Andersons (Austrālijā) savā karaskolas 50. gadasvētkiem veltītajā rakstā mūsu laikraksta 29. novembra numurā saka, ka šie 14 kritušie kadeti katrā karaskolas izlaiduma ceremonijā un svinīgajā jundā it kā neredzami bijuši klāt. Likās, ka arī svētkos Toronto viņi neredzami stāvēja virsnieku ierindā un nedzirdami atsaucās ar „Kritis par Latviju!" savā vārda izsaukumam. Taču bija tikai 13 šķietamu atbilžu, jo viena vārds palika nezināms, diviem citiem trūka priekšvārdu. Taču lai kā: mūžīga slava varoņiem!

Kā Latvijas karaskolai bija izveidojušās savas noteiktas tradicijas, kuru ievērošanu visi kadeti uzskatīja par goda lietu, tā arī Latviešu virsnieku apvienības Kanadā gadskārtēji rīkotajos karaskolas gadasvētkos gadu tecējumā ieviesušās tradicijas, kuras tikpat stingri ievēro, kas sarīkojumu norisi padara stereotipi vienveidīgu, tikpat kā bez jebkādām atšķirībām starp tieši notiekošo un iepriekšējos gados notikušajiem, izteikti šablonisku un, varbūt, pat apnicīgu. Taču karaskolas gadasvētki, mazākais Toronto, izvērtušies par tradicionālu šarīkojumu un stingrām tradicijām, tādēļ, šķiet, ar ikgadēji nemainīgo norisi jāsamierinās.

Tā kā attieksmē uz ierastajām tradicijām, pat krietnajā sākuma laika nokavējumā, izņēmumi nebija pielaisti arī šogad, ja par tādiem neuzskata virsnieku ierindas nostāšanos citā zāles vietā nekā četros iepriekšējos gados un ierastā sienas dekorējuma papildinājumu ar jaungatavotu karaskolas emblēmu, tad arī 50. gadasvētki sākās un turpinājās kā līdz šim vienmēr. Pēc ltn. K. Rangas taurētā jundas signāla ierindā nostājās vairāk nekā 50 virsnieku, tiem iepretim puslokā savirknējoties pārējiem svētku dalībniekiem, šai gadījumā viesiem. Ierindas komandieris ltn. V. Dreifelds ziņoja virsnieku gatavību jundai apvienības priekšniekam vltn. V. Krūmiņam, kas sveica karaskolas dibināšanas 50. gadadienā un izteica prieku, „ka tik kuplā skaitā kā nekad agrāk esam pulcējušies, lai apliecinātu savu piederību latviešu virsnieku saimei un solītos nerimt cīņā par mūsu tautas un tēvijas brīvības atgūšanu". Uzrunas turpinājumā norādījis, ka vēl pirms jauno virsnieku sagatavošanas mācību uzsākšanas kritušie 14 kadeti ar savām asinīm rakstījuši Latvijas karaskolas vēstures pirmo nodaļu — nodaļu par tēvzemes mīlestību, varonību un gatavību sevi ziedot tēvzemei un brīvībai, V. Krūmiņš turpināja: „Uz varoņu asinīm slagcītās zemes 1931. gadā kadeti uzmazākais Toronto, izvērtušies par tradicionālu šarīkojumu un stingrām tradicijām, tādēļ, šķiet, ar ikgadēji nemainīgo norisi jāsamierinās.

Tā kā attieksmē uz ierastajām tradicijām, pat krietnajā sākuma laika nokavējumā, izņēmumi nebija pielaisti arī šogad, ja par tādiem neuzskata virsnieku ierindas nostāšanos citā zāles vietā nekā četros iepriekšējos gados un ierastā sienas dekorējuma papildinājumu ar jaungatavotu karaskolas emblēmu, tad arī 50. gadasvētki sākās un turpinājās kā līdz šim vienmēr. Pēc ltn. K. Rangas taurētā jundas signāla ierindā nostājās vairāk nekā 50 virsnieku, tiem iepretim puslokā savirknējoties pārējiem svētku dalībniekiem, šai gadījumā viesiem. Ierindas komandieris ltn. V. Dreifelds ziņoja virsnieku gatavību jundai apvienības priekšniekam vltn. V. Krūmiņam, kas sveica karaskolas dibināšanas 50. gadadienā un izteica prieku, „ka tik kuplā skaitā kā nekad agrāk esam pulcējušies, lai apliecinātu savu piederību latviešu virsnieku saimei un solītos nerimt cīņā par mūsu tautas un tēvijas brīvības atgūšanu". Uzrunas turpinājumā norādījis, ka vēl pirms jauno virsnieku sagatavošanas mācību uzsākšanas kritušie 14 kadeti ar savām asinīm rakstījuši Latvijas karaskolas vēstures pirmo nodaļu — nodaļu par tēvzemes mīlestību, varonību un gatavību sevi ziedot tēvzemei un brīvībai, V. Krūmiņš turpināja: „Uz varoņu asinīm slagcītās zemes 1931. gadā kadeti uzcēla pieminekli, kas bija karaskolas svētceļojuma vieta. Katrs jauno virsnieku izlaidums to apmeklēja, lai, noliekot vainagu, godinātu kritušos varoņus, solītos aizstāvēt to, ko viņi bija izcīnījuši — brīvu neakarīgu Latviju, un smeltos spēku sevi ziedot, ja tēvzeme sauks. To arī daudzi, ļoti daudzi vēlāk izdarīja, cīnoties Latviešu leģiona rindās. Dziļā cieņā un pateicībā arī šovakar pieminam un godinām pirmos kritušos kadetus," visu vārdā apliecināja V. Krūmiņš un nosauca varoņu vārdus: kadeti **Belinka un Dēliņš**, krituši pie Rīgas tiltiem 1919. gada 11 novembrī, **Gustavs Skalde, Paulis Palms, Roberts Dzelzkalējs, Jūlijs Irbe, Nikolajs Lācis, Olģerts Boms, Verners Skudrulis. Jānis Rutkis, Pēteris Pelše, Ansis Erdmanis** un **Evalds Kalniņš**, krituši Garozas pagastā pie Vareļu mājām 1919. gada 18. novembrī.

Runājot visu klātesošo virsnieku vārdā, V. Krūmiņš uzrunā piemiņēja un godināja pirmās latviešu vienības — strēlniekus, kuŗas cīnījās pašu latviešu virsnieku vadībā ar tādu varonību, ka latviešu karavīra vārds tika plaši daudzināts visā Krievijā un pāri tās robežām. Ar sevišķu goddevību un pateicību viņš pieminēja un godināja tos, kas, nāvi nicinot, devās cīņā pret skaitliski daudz pārāku ienaidnieku un, ziedojot dzīvību, izcīnīja Latvijas brīvību, tāpat visus vēl dzīvos brīvības cīņu dalībniekus, sevišķi tos, kuŗi pirmie devās cīnītāju rindās — kalpakiešus un ziemeļniekus, bet jo īpaši atbrīvošanas kara dižākos dēlus — Lāčplēša kara ordeņa kavalierus. „Pateicībā pieminam un godinām mūsu kritušos cīņu biedrus, kas varonīgi cīnījās Latviešu leģiona rindās par mūsu dzimtenes brīvības atgūšanu," turpināja V. Krūmiņš. „Sveicinām dzīvē palikušos cīņu biedrus visā pasaulē, sevišķi kara invalidus, kas tēvu zemei ziedojuši daļu no sava dzīvības koka. Ar dziļām sērām pieminam un godinām visus padomju cietumos nomocītos un vergu gaitās izsūtītos!"

„Kad šogad visā pasaulē izkaisītā latviešu virsnieku saime pulcēsies kopā, lai atcerētos savu mīļo karaskolu tās 50. gadasvētkos, to rindas būs atkal retākas, daudziem uz jundu vairs neierodoties, jo piepulcināti aizsaules pulkiem," uzrunas nobeigumā norādīja V. Krūmiņš, nolasot 34 vārdus un aicinot viņus un visus kritušos un

(Turpinājums 4. lpp.)

Latviešu virsnieku apvienības Kanadā līdzšinējie priekšnieki 15 gadu darbības laikā Toronto notikušajā Latvijas karaskolas dibināšanas 50 gadu atceres sarīkojumā: no kreisās — kapt. Augusts Millers, kapt. Jānis Šmits, ptn. Jānis Rucelis un pašreizējais vltn. Vilis Krūmiņš. Piektais priekšnieks bijis tagad jau mirušais kapt. Alfreds Ābolkalns. Foto: J. Ligers

Smaidu un aizdomu kokteilis Helsinkos

SPECIĀLRAKSTS „LATVIJAI AMERIKĀ" NO VAŠINGTONAS

Britu filozofs Bertrands Rasels, novērtējot Rietumu un Austrumu attieksmju paasināšanos, pirms vairākiem gadiem rakstīja: „Pasaules mieru visvairāk apdraud abu pretējo pušu savstarpējā neuzticība. Ja Rietumu un Austrumu aizdomu aizai izdosies pārmest pirmo laipu, tikai tad būs radīti priekšnoteikumi pasaules miera nodrošināšanai — lielo varu konfrontācijas mazināšanai un eventuālai izbeigšanai."

Vašingtonas un Maskavas uzsāktās atbruņošanās konferences priekšsarunas Helsinkos daudzi nopietni komentātori jau tagad uzskata par šādu pirmo laipu. Optimisti apgalvo, ka var gaidīt, ja priekšsarunas Helsinkos arī turpmāk risināsies tikpat sekmīgi, amerikāņu un krievu apsēšanos pie plaša apmēra atbruņošanās konferences galda jau pēc dažiem mēnešiem.

Ja smaidi un labai sadarbībai uzdzertas šampanieša glāzes būtu liecība par Maskavas un Vašingtonas savstarpējās neuzticības ledus pirmajām kušanas pazīmēm, tad amerikāņu un krievu diplomāti Helsinkos priekšsarunu pirmajā dienā, šķiet, radījuši labvēlīgu klimatu tālākām sarunām. Pad. savienības delegācijas vadītājs ārlietu viceministrs Vladimirs Semjonovs un ASV prezidenta Niksona pilnvarotais Dželralds Smits, klātesot somu mājastēviem un ap 200 Helsinkos no visas pasaules sabraukušiem preses pārstāvjiem, pēc konferences atklāšanas modernajā Kaivohuone restorānā rīkotajā „kokteiļu partijā" smaidot no jauna apliecināja Maskavas un Vašingtonas apņēmību un labo gribu reiz vienoties par saprātīgiem soļiem abu lielo varu bruņošanās sacensības ierobežošanai. Laiks rādīs, vai Semjonova un Smita deklarācijas bijušas patiesas, vai arī tikai tukšas diplomātiskas frazes. Pēc cerību pilnās „kokteiļu partijas" jau nākošajā dienā ārzemju žurnālisti dabūja izbaudīt mazas paģiras. Preses pārstāvju cerībām katru dienu ziņot saviem laikrakstiem par „nozīmīgāko atbruņošanās konferenci pasaules vēsturē" svītru pārvilka padomju delegācijas prasība sarunu laikā abām delegācijām atturēties sniegt presei jebkādas ziņas vai komentārus par konferences norisi. Labā sadarbības garā amerikāņi Semjonova prasībai piekrita. Pats Semjonovs ārzemju žurnālistus gan mierināja: „Ir vajadzīgs laiks lietu apskatīšanai un uzskatu uzklausīšanai. Šajā laikā presei jāsamierinās ar mūsu klusēšanu."

Kaut konference Helsinkos jau trešo nedēļu risinās „klusēšanas aizkara" zīmē, daži ārzemju žurnālisti tomēr spējuši saviem laikrakstiem ziņot par to, kas runāts amerikāņu un padomju diplomātiskajā pārstāvību zālēs pēdējo dienu laikā. Kā zināms, apspriedes pārtraukumi notiek Pad. savienības sūtniecībā un ASV konsulātā, kas atrodas tikai ap 100 jardu no trim lielām dzīvokļu mājām. Konsulātā savu darba biroju iekārtojusi 26 vīru lielā amerikāņu delegācija. ASV drošības iestāžu ierēdņi ir pārliecināti, ka konsulātam tuvējās dzīvokļu mājās padomju slepenā dienesta aģenti uzstādījuši ierīces, kuŗas tiem dod iespēju izsekot visam, kas apspriežu starplaikā notiek amerikāņu diplomātiskajā pārstāvniecībā.

MIRIS BĪSKAPS J. RANCĀNS

Redakciju sīdzot, saņemta ziņa, ka pēc ilgākas slimošanas Grand Rapidos 2. decembŗa vakarā miris katoļu bīskaps un Latvijas pēdējās Saeimas priekšsēža vietnieks Jāzeps Rancāns.

Pazīstamais amerikāņu žurnālists Džons Stīls no Helsinkiem ziņo, ka līdzšinējās sarunās abas puses pagaidām nav likušas galdā visas kārtis. Pēc sadarbības un sadraudzības smaidiem pie konferences galda atkal sēž arī tradicionālā neuzticības un šaubu ēna. Amerikāņi gan Maskavas delegātiem nav slēpuši ASV militārā potenciāla spēku, bet tai pašā laikā Vašingtona centusies krievus pārliecināt, ka šis milzīgais amerikāņu militārais spēks nav domāts agresijai, bet radīts tikai „atmaksas sitienam, ja kāda vara, konkrētajā gadījumā Pad. savienība, iedrošinātos pirmā ar pārsteiguma uzbrukumu vērsties pret ASV. Amerikāņu delegācijas vadītājs Smits savam padomju kolēģam Semjonovam atkārtoti uzsvēra, ka visas ASV stratēģiskās plānošanas pa-

(Nobeigums 8. lpp.)

Latvijas karaskolas 50. gadasvētkos Toronto virsnieku ierindu jundas laikā uzrunā Latviešu virsnieku apvienības Kanadā valdes priekšsēdis V. Krūmiņš. Foto: J. Ligers

Norberts Trepša

Dzīvībai un brīvībai

RUNA LATVIJAS VALSTSSVĒTKU AKTĀ MONTREALĀ

II

Pabeidzot šo īso pārskrējienu bezgala plašajam un bagātajam kultūras laukam, vēl jāpiebilst trīs apsvērumi.

1) Mūsu kultūras bagātības ir mūsu efektīvākais ierocis cīņā par mūsu tautas pastāvēšanu. Pirms mēs apellējam pie pasaules līdzjūtības, tai ir jāpazīst, kas mēs esam. Mūsu identitātes nodrošinātāja un popularizētāja var būt tikai mūsu bagātā nacionālā savdaba.

2) Ir tikai viena latviešu kultūra. Tā ir arī vienīgais un stiprākais vienotājs spēks blakus bioloģiskajam. Visādu ārēju apstākļu un personīgu īpatnību dēļ mums var būt ļoti dažādi sociāli, politiski un morāli ideāli. Mēs pat varam būt spiesti gadu desmitiem dzīvot divpakāpju dzīvi: vienu atklātu, legālai ārienei; otru slēptu, iekšējam piepildījumam. Bet tautas daiļrade ir viena, ja ir viena tauta. Tāpēc arī kultūras darbiniekiem jebkurā laukā un jebkurā ģeografiskā novietojumā būtu jāadresējas uz visu tautu. Vai nav savādi, ka, lasot Latvijā rakstītu dzeju, mēs bieži tajā manām dzirkstis, kas atsaucas uz mūsu tautas traģisko likteni? Tā ir mūsu dzeja, tā ir arī mūsu dzeja. Tur spriegst aktuālitātes jēga, bieži vien starp rindām, starp vārdiem, aiz simboliem. Toties bagātajā trimdas dzejas laukā ir daudz smeldzīgi pagātnīga vai raibi sveša. Cik bieži, cik pārāk bieži mūsu autori ir vienaldzīgi izgājuši padzejoties ārpus savas tautas likteņa gaisotnes.

3) Mūsu kultūras dzīvei visā tās plašumā jābūt arī aktuālai, tikai tad tā piesaistīs jaunās paaudzes. Mēs, kā visas tautas šobrīd, sūdzamies par paaudžu plaisu. Taču mūsu plaisāšanai ir savas īpatnības. Būdami trimdas kopība, mēs varam nosargāt bioloģisko sairšanu lielā mērā tikai ar kultūras dzīves saistošu un aizraujošu aktuālitāti. Par nožēlu, vecākā paaudze lielā mīlestībā uz visu latvisko pārāk akcentē pagātni, aizgājušā uzticīgu saglabāšanu. Mēs palaikam dzīvojam nepārdomātos šablonos, kuŗos zināmi pagātnes jēdzieni ir atrofējušies, bet aklā mīlestībā pacelti līdz kaut kādiem negrozāmiem, neaizkaramiem svētumiem. Tā, piemēram, brīvības cīņas ir tikai ar zobenu; Latvijas valsts ir vai nu Saeima, vai 15. maijs; latvju sēta — Straumēni vai viensēta; viss pareizais un autentiskais mākslā ir tikai no vecās mātes pūra lādes vai etnografiskā mūzeja izņemtais.

Latviskais taču ir viss, ko latvietis rada. Tauta pati atšķirs graudus no pelavām. Tā ir tautas kultūras būtība. Raibajā, pārbagātajā šodienā, kuŗā vienīgajā var radīt, rodas miljoni vērtību. Pāri savai ikdienai dzīvos tikai tas, ko tauta savā akceptā izneslīs pāri laikam. Mēs toties savu jaunatni gribētu pārvērst par sterilu atdarinātāju paaudzi. Tas nesaskan ar jaunības dzīvīgumu, kūsāšanu, stichisku radīšanas un tālākiešanas tieksmi.

Tāpēc arī mūsu tautā, sevišķi trimdas daļā, paaudžu plaisas raksturs ir pilnīgi pretējs nekā sabiedrībās ap mums. Ja citu tautu jaunieši pārmet saviem vecākiem ideālu noniecināšanu, principu nekonsekvenci, tad mūsu jaunatne varētu pārmest vecākajai paaudzei visa latviskā pacelšanu par ideālizētu, noslēgtu, nemaināmu, par mumificētu svētmu, pie kuŗa ar dzīvām jaunatnes rokām nemaz nedrīkst pieskarties.

Nacionālpolitiskajā skatījumā esmu daudzkārt pieskāries trimdas kopības stāvoklim. Pagaidām tajā nekas nav grozījies, tāpēc pāranalizēt jau agrāk sacito būtu tikai garlaikošana. Ir tomēr jāakcentē daži atsevišķi punkti..

Ja mums joprojām nav tā, ko varētu saukt par trimdas valdību, kas būtu mūsu vaditājs nacionālpolitiskais iestādījums visai trimdas kopībai, tad galvenā vaina ir pašā kopībā, ne vadošajos darbiniekos, lai kādā veidā tie izvirzīti vai izvirzījušies.

Mēs esam daudzkārt sākotnēji steigā un paviršī samestās nacionālpolitiskā sadarba sastatnes pārvērtuši par kaut kādiem neaizkaramiem nacionāliem svētumiem, stūrgalvīgi identificējot uzticību šim pārejošām, attīstāmām un uzlabojamām formām ar uzticību latviskumam, ar patriotisma būtību. Ļoti aplami. Tāpēc ļoti bieži tie, kas meklē iemeslus arvien vairāk atslābstošajai nacionālpolitiskajai saliedētībai trimdas saimē, iet nepareizā virzienā. Ne ar kādu cieņu ārējām un paviršām sabiedriska darba schēmām mēs savu saliedētību nenostiprināsim.

Mēs esam kāpinātas brīvības stāvoklī. Savu latvisko kopību nesodīti mēs varam izsmidzināt līdz anarchisma stāvoklim vai līdz parochiālu vienību izbirumam. Nav nekādas militāras, politiskas vai tiesu varas, kas mūsu kopību turētu kopā, kā to dara vienā valstī dzīvojoša un ar visu valsts varas aparātūru apgādāta tauta; dažreiz tik labi apgādāta, ka var atļauties tālejošu brīvības apspiešanu.

Arī mūsu nacionālpolitiskās mobilizācijas visaptverošais mērķis ir tautas brīvība. Nevis zināma iekārta, nevis atgriešanās pie kāda pagātnes ideāla, bet totāla brīvība, kuŗā pati tauta — brīva un netraucēta — izšķir savu brīvo, neatkarīgo valsts formu. Vienībai un saliedētībai nekalpo tie, kas cīnās par saskaldītajām atšķirībām, bet ne par to, kas visus, izņemot tautas brīvības noliedzējus, var apvienot.

Tāpēc arī visātrākā laikā mums jāapsver un jāreālizē brīva cilvēka cienīga un brīvu cilvēku iespējami pilnīgi apmierinoša sabiedrības forma. Tas būs panākams tikai tad, kad katrs trimdā dzīvojošais latvietis varēs brīvi un tieši piedalīties kopdarbā: 1) Radot plašu, reprezentātīvu un atbildīgu pārstāvniecības organu, kas veiktu mūsu likumdevēja, politikas noteicēja, izpildorgana izraudzītāja un uzraudzītāja lomu. 2) Apvienojot plašās, dažās nozarēs bagātās, lielāko tiesu pašplūsmā radušās tautas dzīves izpausmes mērķtiecīgā sadarbā: saliedējot dupliceto, radot piemirsto, sekmējot svarīgo, izvētījot mazsvarīgo. Tas viss jādara nevis kādas autoritātivas diktēšanas vārdā, bet, savu brīvību realizējot, visiem pilntiesīgi līdzrunājot, līdzlemjot un līdzstrādādājot. 3) Lietderīgi mobilizējot un izlietojot mūsu nacionālos līdzekļus.

Tas viss var reālizēties tikai tad, ja pastāv stiprs spriegums šādas brīvības virzienā. Diemžēl, kaut mēs bez tā nevaram iztikt, tā nepieciešamību mēs vāji ieskatam. Sai ziņā mums nav arī nekādu bagātību pagātnē, kur piemēru un spēku pasmelties. Ja arī mūsu valsts satversme un valsts sākuma gadu likumdošana visai priekšzīmīgi lika cienījamus aizsākumus, tautas politisko raksturu tās nespēja norūdīt un nepaspēja attīstīt brīva cilvēka paš-cieņā un pašvērtībā balstītu pamatvaras apziņu.

Arī mūsu pastāvēšana starp-

(Nobeigums 8. lpp.)

ZIEDOJIET DAUGAVAS VANAGU ORGANIZACIJAS PALĪDZĪBAS DARBAM!
Ziedojumi nododami visās DV nodaļās un DV apvienībās

Ramavei 40 gadu

Akadēmiskā organizācija Ramave šogad atzīmē 40 gadu jubileju. Nosaukums Ramave izraudzīts, darbojoties trimdas apstākļos. Neatkarīgajā Latvijā organizācijas oficiālais nosaukums bija Latvijas universitātes filoloģijas un filozofijas studentu Ramave. Ramaves vārds ņemts no latvju dainām un nozīmē atbalsta, spēka smelšanas vietu.

1929. g. pavasarī 10 Latvijas universitātes filoloģijas studenti Jāņa Oskara Freimaņa dzīvoklī Rīgā parakstīja Ramaves dibināšanas aktu. Tā paša gada rudenī universitātes vadība arī oficiāli apstiprināja Ramavi kā studentu organizāciju.

Ramaves dibinātājiem šķita, ka jārada latviešu filologu un filozofu organizācija, kuŗa būtu ar tvirtāku satversmi nekā tā sauktās atklātās studentu biedrības (piemēram, LU filozofijas un filoloģijas studentu biedrība). Tās bija ar vāju stabilitāti, stipri mainīgu biedru sastāvu, retām un gadījuma rakstura sanāksmēm, tā ka nekāda tuvāka un paliekama draudzība šo biedrību locekļu vidū nevarēja izveidoties.

Pretstatā tam Ramave veidota kā ciešāk saliedēta organizācija ar rēgulārām biedru sanāksmēm, savu mājas dzīvi, jaunu biedru uzņemšanu vispirms kandidātos un viņu ievadīšanu Ramaves saimē ar īpašu apmācību, tikai vēlāk uzņemot par biedru un pasniedzot Ramaves ārējās pazīmes (cepuri, lenti un žetonu).

Gadu plūdumā pierādījies, ka Ramaves dibinātāju cerības izveidot organizāciju, kuŗas saimi draudzības saites vienotu arī pēc studiju beigšanas, piepildījušās. Ramave kļuvusi par mūža draudzības biedrību un nozīmīgu latviešu humānistu organizāciju.

Ļoti nozīmīgs Ramaves satvērsmē izrādījies nosacījums, ka tie ramavieši, kas studijas beiguši, pāriet veterānu katēgorijā, paturēdami visas aktīvo biedru tiesības.

Ramavi dibinot, bija iespējams jau spriest par šāda veida akadēmisku organizāciju eksistences iespējām: jau pastāvēja divas tādas — mežkopju Šalkone un teologu Betānija (vēlāk pārdevēta par Ausekli). Tās abas bija ar savu piederdzi biedrošanās laukā, izrādīdamās par stabilām, vitālām un mērķtiecīgi nozīmīgām organizācijām, spēdamas pulcināt savās rindās daudz spējīgu un enerģisku biedru.

Struktūra Šalkonei un Ausekļim apmēram līdzīga, Ramave ar tām nekādā savienībā nav saistījusies.

Palikdama autonoma, Ramave pakāpeniski pati izveidoja savas īpatas tradicijas. Tās iekšējas dzīves rēgulēšanai, tāpat oficiālo lietu kārtošanai izstrādāti īpaši noteikumi. Šie reglamentējumi ļoti atvieglināja darbību un deva nepieciešamo stabilitāti organizācijas dzīvē.

Ramaves idejiskajos mērķos galvenais ir: vienot saimes locekļus tuvas un paliekamas draudzības saitēm, sekmēt filoloģijas un filozofijas attīstību, kā arī izplatīt šo zinātņu sasniegumus un atziņas plašākās aprindās. Īpaša vēriba pievērsta latviešu valodas, rakstniecības, folkloras, vēstures un aizvēstures problēmām. Saskaņā ar šiem nolūkiem izraudzīta arī Ramaves devīze „Draudzība, centieni, darbs!" (saīsinātā simbolā: DCD!)

Ramaves ārējās pazīmes — cepure, krūšu lente un žetons — ir šādās krāsās: augšdaļa balta, zem tās zaļā pamatā ievīts dzeltens saules zīmes ornaments. Visu Ramaves locekļu kopumu sauc par Ramaves saimi. Tās locekļi sadalās kandidātos, biedros, veterānos un goda biedros. Trimdas apstākļos biedru un veterānu katēgorijas apvienotas, tādēļ pašreiz brīvajā pasaulē Ramavei ir kandidāti, biedri un goda biedri. No goda biedriem miruši profesori Jānis Endzelīns, Ludis Bērziņš un Jānis Kaulinš, arī docents Kārlis Kārkliņš. Brīvajā pasaulē dzīvo Ramaves goda biedres prof. Anna Abele un prof. Edīte Hauzenberga-Šturma.

Kad 1940. gadā Pad. savienības okupācijas vara izbeidza Ramaves darbību, atņemot tai visus pašu ramaviešu pakāpeniski sagādātos īpašumus un iznīcinot iespiešanā esošo „Ceļu" 10. sējuma salikumu, Ramaves locekļu skaits bija 99, kuŗam jāpieskaita vēl 6 goda biedri. Okupācijas un otra pasaules kara apstākļos gājuši bojā Ramaves locekļi: 1) docents Alvils Augstkalns, Latviešu valodas krātuves vadītājs (terrora apstākļos izbeidzis dzīvi pašnāvībā); 2) Kārlis Bērztīsis, Latvijas universitātes filoloģijas un filozofijas fakultātes subasistents (Vidzemē padomju varas funkcionāru apcietināts un nošauts); 3) dzejnieks Jānis Kalns (Dreimanis), apcietināts un deportēts; 4) dzejnieks Kārlis Kluga (Zariņš), ģimnazijas skolotājs, (1944. g. krievu granātas nogalināts dzīvesbiedres māju pagalmā Vidzemē); 5) docents Kārlis Plukšs (Vācijā, sabiedroto karaspēkam Tībingenā ienākot, franču militārā auto uz ietves sabraukts un miris); 6) dzejnieks Fricis Vīksna (Kristapsons), 1944. g. krītis kaujā pret sarkanarmiju Latvijas austrumos.

Līdz 1940. gadam, kad Pad. savienība okupēja Latviju, gatavoties zinātniskam darbam pie Latvijas universitātes bija atstāti 8 ramavieši — baltologi Krišjānis Apsītis, Alvils Augstkalns, Kārlis Draviņš un Vilma Meņģele, ģermānisti Kārlis Plukšs un Eduards Putniņš, baltoloģe Velta Rūķe, filozofs Andris Stūrītis un bijušais Ramaves locekļis vēsturnieks Teodors Zeids.

Ramavei kā slēgta tipa organizācijai bija savas nomātas telpas (Rīgā, Skolas ielā 25), kuŗu atslēgu varēja iegūt katrs ramavietis. Še glabājās oragnizācijas darbvedības grāmatas un dokumenti, bibliotēka, mēbeles, gleznas un cits kustamais īpašums.

Filoloģijas un filozofijas pētījumu un citu nozīmīgu darbu publicēšanai pastāv Ramaves apgāds. Tas laidis klajā krājumu „Ceļi" (neatkarīgajā Latvijā 9 sējumi, trimdā 10.—13. sējums, pašreiz sagatavošanā 14. sējums) un virkni citu iespiestu darbu.

Ramaves saietos, kā arī ramaviešiem neoficiāli kopā esot, ļoti iemīļota bija tautas un arī citu dziesmu dziedāšana. Seviški pavasaŗa svētku izbraukumos dziedāja jo daudz, reti kādu dziesmu atkārtojot. Ramavei bija savs dziesmu maģistrs un, sākot ar 1938. gadu, arī koris, sākumā sieviešu, vēlāk jaukts, N. Zāļītes vadībā. Domu par vīriešu dubultkvartetu nepaguva īstenot.

Ramaves saimes locekļu sanāksmes apzīmē par saietiem. Tie mēdza būt kārtējie, viesu jeb atklātie, kuŗos piedalījās viesi. Svinīgie saieti savukārt notika kādu Ramaves svētku, ves miteklī, parasti divreiz nedēļā, izraudzītos vakaros. Ierašanās bija nepiespiesta, neobligāta; praksē izrādījās, ka mēnešos, kad universitātē notika lekcijas, šajos saietos gandrīz vienmēr saradās lielāks vai mazāks pulks saimes locekļu. Katrs atnācējs ierakstījās Ramaves „Mājas grāmatā". Tur varēja ierakstīt arī savus spriedumus, dzejoļus, aforismus u.tml. Parasti par katru saietu atzīmēja, kas tajā noticis, ierakstot to gaŗākā vai īsākā atreferējumā mājas grāmatā, eventuāli pievienojot arī skices, zīmējumus, šaržus, karikatūras u.tml. Viens no abiem kārtējiem iknedēļas saietiem parasti bija ar iepriekš paredzētu programmu. Visbiežāk tajā ietilpa kāds referāts, pēc tā diskusijas. Referēja kāds no Ramavas biedriem, dažkārt arī kāds no Ramaves veterāniem. Saietos savus kandidāta darbus nolasīja un diskusijās aizstāvēja arī Ramaves kandidāti. Dažā labā saietā par referentu bija aicināts kāds ārpus Ramaves aprindām esošs zinātnieks, literāts (piemēram, Antons Austriņš, Aleksandrs Čaks, Pēteris Aigars u.c.), publicists u.tml. Daudzi no šādiem saietiem bija viesu saieti, kuŗos aicināja studentus un citus, kas nebija Ramaves saimes locekļi. Viesu saietus organizēja arī mācību sēmestru sākumā; aicinot viesoties un iepazīties ar ramaviešiem un Ramaves iekārtu tos studentus, kas eventuāli varētu vēlēties saimei pievienoties. Visbiežāk šādi kommilitoņi ieradās Ramaves miteklī kopā ar ramavieti, kas viņus ielūdzis. Svinīgie saieti savukārt notika kādu Ramaves svētku,

(Nobeigums 3. lpp.)

LATVIJA

85. N-RS. SESTDIENA, 1969. GADA 6. DECEMBRIS.

GALVENĀ REDAKCIJA TORONTO

Atbildīgais redaktors — Alfrēds Vinčels, 508 Palmerston Blvd. Toronto 174 Ont.; tālr. 531-4533.

Vietējo ziņu redaktors — Krišs Sidars, 34 Pasadena Gardens, Toronto 325, Ont.; tālr. 766—2261.

REDAKCIJA EIROPĀ:

Vācijā — Pauls Strante, 44 Münster/Westf., Von Einem Str. 19

Redakcijai tiesības manuskriptus pēc vajadzības īsināt. Neizlietotos manuskriptus neuzglabā, bet uz vēlēšanos sūta atpakaļ, ja pievienota pastmarka (Kanadā) vai starptautiskais pasta kupons (citās zemēs). Ar autora vārdu vai iniciāļiem parakstītajos rakstos izteiktās domas ir rakstītāja personīgs ieskats un ne katrā gadījumā atbilst arī redakcijas viedoklim.

Abonēšanas maksa Kanadā un ASV — par mēnesi $2.00, 3 mēn. $5.50, 6 mēn. $10.00, 1 gadu $18.00.

Atsevišķa numura cena 25 centi.

Sludinājumu maksa: sludinājumu daļā $2.20, bet tekstā $4.20 — $6.40 par 1 collas slejas teipu.

LASĪTĀJU VĒSTULES

VAI LATVIJAS BRĪVĪBAS CĪŅU LAIKA NEPĀRZINĀŠANA?

Mag. iur. Adolfs Šilde Latvijas universitātes 50 gadu dibināšanas atceres sarīkojumā Bradfordā (Anglijā), kā lasāms rakstā „Pa izmisuma, ciešanu un nāves takām" šī laikraksta 22. oktobŗa numurā, minējis dažas aplamības attieksmē uz Latvijas atbrīvošanas cīņām 1919. gadā. Referents teicis, ka Baloža brigādē, ieņemot Rīgu, no cietumiem atbrīvojusi 18.000 apcietināto. Pirmkārt, Baloža brigāde nav Rīgu atbrīvojusi. Rīgu 1919. gada 22. maijā atbrīvoja landesvērs (Baltijas muižniecības karaspēks), kas tad jau bija gāzis Latvijas likumīgo valdību (16. aprīlī), iecelot tās vietā sev paklausīgo Andrieva Niedras valdību. Rīgas ieņemšanas kauju vadīja barons Manteifels. P. Stučkas valdība un sarkanā armija bija spiesta Rīgu atstāt Dienvidnieku (vācieši, krievu gūstekņi — cariskās Krievijas atjaunotāji — un neliels Baloža brigādes karavīru skaits) un Ziemeļnieku (Valmieras un Cēsu pulki, partizāni un citi, kas cīnījās Vidzemē kopā ar igauņiem) spiedienā, kuŗi, tuvojoties Daugavai no abām pusēm, draudēja nogriezt sarkanarmijai atkāpšanās ceļu uz austrumiem resp. Krieviju (skat. J. Kiseļa rakstu „Atbrīvotā Rīga" grāmatā „Latvju varoņu gaitas"). Otrkārt, Baloža brigādei resp. tās komandierim J. Balodim nekādas varas Rīgā toreiz nebija, jo viņš bija paklauts vācu virspavēlniecības un arī A. Niedras valdībai, kuŗas mītni Rīgā ārpusē apsargāja Baloža brigādes karavīri, bet iekšpusē landesvēra vīri. Interesanti piezīmēt, ka 1919. gada maijā Latvijā bija trīs valdības: 1) likumīgā K. Ulmaņa valdība (atradās uz kuģa „Saratov") ar tai paklauto Ziemeļlatvijas karaspēku, 2) Andrieva Niedras valdība un 3) Pēteŗa Stučkas valdība.

Referentam kā tiesībniekam gan vajadzēja Latvijas atbrīvošanas cīņu vēsturei (1918. — 1920. g.) pieiet ar lielāku rūpību. Ja viņš to būtu darījis, tad sarīkojumā Bradfordā nebūtu pieminējis kļūmīgo Baloža brigādes stāvokli, bet norādījis uz Ziemeļnieku Cēsu kaujām, kuŗu iznākumā tapa arī Latvijas universitāte kā augstākā nacionālā mācības iestāde un varēja izveidoties nacionālās studentu korporācijas. Ar to kļuva iespējamas pat tādas organizācijas, kā Nacionālais klubs, Pērkonkrusts un citas, kuŗas bija naidīgas Baltijas vācu muižniecībai.

A. Trauksme, ASV

☆

PATEICIBA

Pateicos Pēterim Aigaram par izcilo ievadrakstu „Ceļi un neceļi", kas ievietots „Latvija Amerikā" 5. novembŗa numurā. Ja es būtu kāda laikraksta redaktors, es šo ievadrakstu pārspiestu.

Egils Kalme, Ņujorkā

☆

NEPIECIEŠAMS ATBALSTS

Šogad, atskatoties uz mūsu trimdā 25 gados noietajām gaitām, varam nākt pie vienprātīgas atziņas: kamēr vēl pulsēs mūsu sabiedriskā rosme, tikmēr mūsu latviskums vēl ņebūs apdraudēts, un dzīvs būs arī otrs mūsu svarīgākais mērķis — cīņa par mūsu dzimtenes atbrīvošanu.

Dzimtenes brīvības atgūšanas labā visai rosīgu darbu veic baltiešu organizācijas BATUN saimē. Liekas, tā varētu gūt vēl jūtamākus panākumus, ja uzbrukumā neietu tik plašā — globālā frontē, bet koncentrētos uz visvarīgāko punktu pasaulē — Vašingtonu. Šo taktisko trūkumu BATUN darbā bija ievērojis Voldemars Korsts un pagājušajā gadā sāka ASV latviešus organizēt politiskam darbam par labu apspiesto tautu senajam draugam Ričardam Niksonam viņa vēlēšanu cīņā.

Tagad, kad esam ieguvuši šo lielo draugu un sabiedroto Baltajā namā, mums visiem aktīvi jāatbalsta viņa politika, kuŗas nolūks ir novērst komūnisma uzkundzēšanos arī pārējā brīvajā pasaulē un pamazām sašķelt un sagraut šo sumpurni ar 100 galvām. Tāds nolūks bija arī ASV prezidenta braucienam uz Rumāniju.

V. Korsta nodibināto Amerikas latviešu republikāņu apvienību varam uzskatīt par mūsu galveno trieciena vienību cīņā par mūsu dzimtenes atbrīvošanu. Jāvēlas, lai ikviens latvietis ASV, kam krūtīs ir vēl sirds degsme, iestātos par biedru šajā pašreiz visspārīgākajā latviešu politiskajā organizācijā visā pasaulē. Bet cīņa prasa līdzekļus, tādēļ ikviena latviešu organizācija, arī citās zemēs, un ikviens latviešu patriots visā pasaulē aicināts ziedot savu ārtavu šīm svarīgajam darbam. Biedru pieteikumus un ziedojumus var adresēt: Latvian American Republican National Committee, 2932 West Eastwood Ave, Chicago, Ill. 60625, U. S. A.

Alberts Kalniņš, Toronto

☆

ATKLĀTA VĒSTULE TRIM DZEJNIEKIEM

Griežos ar šo atklāto vēstuli pie dzejniekiem Eduarda Freimaņa, Veltas Tomas un Ainas Zemdegas:

Pieņemu, ka arī jums ir zināms fakts, ka šāgada pavasarī Pad. savienības latviešu valodā izdotajā trimdiniekiem domātajā izdevumā „Svešuma Atspulgi" bija publicēti Jūsu darbi un fotografijas. Veltas Tomas biografija un 4 dzejoļi bez tam publicēti arī Rīgā izdotā žurnāla „Karogs" šāgada 7. numurā.

Šai sakarā eventuālu pārpratumu novēršanai lūdzu atbildi uz šādiem jautājumiem:

1) Vai publikācijas še minētajos Pad. savienības izdevumos notikušas ar Jūsu ziņu un atļauju?

2) Pieņemot varbūtību, ka notikusi literāra zādzība, vai un kad Jūs domājat publiski distancēties no šīm publikācijām, kā to jau darījuši citi rakstnieki līdzīgos gadījumos?

M. Lorbergs, Toronto

☆

LATVIEŠIEM VAI KANADIEŠIEM?

Latvijas valstssvētku akta rīkotājiem Toronto vajadzētu nolemt, vai šis akts domāts latviešu vai kanadiešu publikai, jo, lūkojot izpatikt abiem, netiek ne vienam, ne otram. Šāgada 18. novembŗa svētku akts, liekas, bija rīkots par labu kanadiešiem, jo runās latviešu valoda bija lielā mazākumā. Diemžēl, tie, kam šīs runas bija domātas, bija ieradušies gaužām mazā skaitā. Zīmīgs bija provinces un federālās valdības pārstāvju trūkums un nez vai pilsētas pārstāvji būtu ieradušies, ja nestāvētu vēlēšanu priekšvakarā. Tā nu iznāca, ka latviešu publikai bija savas neatkarīgās dienas svinības jānoklausās angļu valodā. Kādēļ tad mūsu bērniem vēl jāiet latviešu skolās un jālauzās latviešu mēlē, ja pat 18. novembŗa svinībās runā angļu valodā? Un tie mūsu jaunieši, kuŗiem angļu mēle veicas labāk, būs, droši vien, dzirdējuši daudz labāku angļu valodu nekā to, ko viņiem pasniedza 18. novembŗa aktā.

Ceru, ka nākošā rīcības komiteja nopietni pārdomās, vai 18. novembŗa svētku akts ir piemērojams latviešu vai kanadiešu publikai.

Valdemārs Bebris, Toronto

ARNOLDS RASA

Un tad nāca vakars

NOVELE — DRĀMA 1 CĒLIENĀ AR EPILOGU *)

Pazemes stacijā ik pēc katra vilciena pienākšanas augšā uz kāpnēm parādījās ļaužu bars, kas kā vilnis izvēlās plašajās uzgaidāmās telpās. Daļa, kas steidzās uz autobusiem un ielas dzelzceļu, aizgāja pa labi, bet pa kreisi tie, kas caur izejas slēdzi ieplūda ielas gājēju straumē.

Bija jūnija sestdienas pievakare. Andrejs Kauls, kuŗš lielajā atbraucēju vilnī kā pēdējais uznāca virs zemes, brīdi apstājās un noraudzījās plašajā telpā ar stikla ārsienām. Tur bija vairāki soli, uz kuŗiem sēdēja pa pasažierim un, acīm redzot, gaŗlaikojās. Tieši pret viņu Kauls ieraudzīja tukšu solu un uz tā aizņēma vietu. No šejienes kā uz delnas varēja labi pārredzēt visu telpu, bet viņa uzmanība bija īpaši pievērsta slīdošajām kāpnēm. Viņš uzmanīja katru kustību, kas tur notika. Lai labāk redzētu, viņš sameklēja krūšu kabatā aceņes un tās, rūpīgi nospodrinājis, uzlika virs deguna. Tagad viņš vēlreiz pārlaida pētītāju skatienu telpai un bija manāmi pārsteigts: trīs no viņa līdzgaidītājiem, kas aizņēma citus solus, bija melnie. Bez viņa tikai viens baltais vēl sēdēja kaut kur tālāk, bet telpas pašā viņā galā pa kreisi stikla aizgaldā kavējās biļešu pārdevējs.

Kaulam kļuva drusku neomulīgi, te sežot it kā trijstūŗa centrā starp šiem trim krāsainajiem. Kā jau jūnija sestdienas pievakarē, ļaužu nebija daudz. Un viņš ar savu balto galvu starp šiem tumšmatainajiem atgādināja balto zvirbuli pelēko barā, bet viņa rūpīgi izgludinātās drānas rādīja, ka viņš bija īpaši uzcirties, kaut gan melnā samta platmale bija krietni vien apnēsāta un vecmodīga, platām malām kā no Eiropas.

Kauls, acīm redzot, kādu gaidīja. Bet tad viņš pēkšņi sāka taustīties pa svārku kabatām, kamēr atrada mazu zāļu kārbiņu, no kuŗas paņēma pāris tabletes un tās norija. Tad viņš aizvēra vāciņu, bet, mirkli apdomājies, to atvēra un paņēma vēl vienu tableti, ko ātri iemeta mutē un, galvu atgāzdams, lēni norija. Kad atkal kāpņu galā parādījās nākamais atbraucēju vilnis, Kaula vaibsti manāmi atplauka: viņš bija manījis ļaužu barā kādu seju, kas saistīja viņu. Viņš pasmaidīja vairāk it kā pie sevis un piecēlies palika stāvam svinīgā stājā kā uz parādi. Tur viņš mirkli tā stāvēja slaids un cienīgs, platmali rokā, kamēr sagaidīja atnācēju.

„Andi, es tevi nemaz vairs nepazinu. Tu, droši vien, kļūsi bagāts," atnācēja teica un, roku sniedzot, smaidīja. „Laikam tavs baltais matu cekuls mani uz mirkli samulsināja, agrāk tas bija tik kupls un tumšs."

Kauls palocījās, noskūpstīja roku un tad īsi iesmējās:

„Laiki mainās, mēs tiem līdzi. Un bagāts jau esmu kļuvis — kur tie gadi, kad skaitos brīvkunga kārtā: katru mēnesi valsts piesūta čeku. Kas par dzīvīti! Ko gan vairāk var vēlēties?"

„Tiešām, Andi, tā ir tikai dzīvīte." Viņa uzsvēra priekšpēdējo vārdu.

„Lūdzu, sēsties, Alvīn," Kauls pamāja ar roku uz solu un pats atsēdās viešņai blakus. „Bet es tevi gan tūlīt pazinu, tikko ieraudzīju pūlī tavu cepuri. Zini, ko tā man atgādināja? To tu, droši vien, nevarēsi iedomāties. Cik tas savādi — laiki mainās, bet modes atkārtojas. Apmēram tāda paša modeļa cepure tev bija galvā toreiz, kad es tevi sagaidīju Vērmaņa dārzā pie lauvām. Apaļi 44 gadi ir pagājuši kopš tā pavasaŗa. Vai tu, Alvīn, to atceries?"

„Patiesi, kā laiks ir skrējis. Biju to piemirsusi, bet kad tu tagad atgādini, man saucas atmiņā, ka toreiz bija gan tāda vai tai līdzīga mode. Tev tiešām ir laba atmiņa, ka tu tādus sīkumus paturi prātā." Alvīne cieši paraudzījās Kaulam acīs, it kā gribēdama izdibināt tā dziļākās domas.

„Tādu sīkumu man nemaz nebija grūti paturēt prātā, jo tā bija vienīgā reize, kad bildināju savu izredzēto, un tad pat saņēmu kurvīti."

Alvīne uz mirkli nodūra galvu un, it kā neticēdama, prasīja:

„Tu sacīji — vienīgā reize?"

„Jā."

„Vai tad tu vēlāk tiešām neapprecējies?" viņa ziņkārīgi jautāja.

„Nē. Kā jau teicu, tā bija vienīgā reize, kad bildināju, un tu biji tā vienvienīgā izredzētā. Bet..." Kauls apklusa, visu neizteikdams.

„Tiešām, Andi?" Alvīnes balss skanēja klusu, it kā aizlūzusi. „To es nezināju. Nē, savādi."

„Bet," Kauls atņēma elpu un turpināja, „man liekas, ka tagad mēs varam runāt pavisam atklāti: abas puses, jeb, kā mēdz teikt, parti vairs nav saistīti, jo iestājies likuma noilgums — 44 gadi, un dzīve ir gājusi pati savu ceļu. Man liekas, ka es nebūšu maldījies, teikdams, ka toreiz tevi vairāk saistīja spožās zvaigznes kapteiņa pakāpē nekā advokāta melnais talārs. Vai tā nebija? Saki, Alvīn!"

Brīdi klusums.

„Patiesību sakot..." Alvīne pēkšņi apklusa, nolieca galvu it kā dziļās pārdomās un tad, paceldama skatienu, atsāka: „Šurpnākot nekad nebiju domājusi, tevi satiekot, runāt par šādām sen pagājušām lietām. Bija tikai interese sastapt studiju biedru no Rīgas laikiem. Būt arvien vientuļai šeit, svešumā arī nav viegli. Bet ja nu tu runā tik atklāti un prasi, tad nav ko slēpt: toreiz mani tā nemaz nesaistīja spožās zvaigznes, kā tu nupat minēji. Un ja tu gribi zināt patiesību, tad — mani baidīja tavi likuma panti. Jā, Andi, patiesi, kad mēs satikāmies, tu taču nekad ne par ko citu nerunāji, kā tikai par likuma paragrafiem, romiešu tiesībām, civilkodeku un tamlīdzīgām lietām. Man kā jaunai studentei, — un katra jauna studente pirmā vietā ir meitene, kas alkst pēc mīļiem vārdiem, — man likās neiespējami dot tev jāvārdu, lai savu dzīvi saistītu ar apkārtstaigājošu likumu pantu un sausu paragrafu iemiesojumu. Ļoti žēl, bet tā tas bija..."

„Alvīn, tas taču ir neiespējami, kā tu saki! Vai tiešām?... Vai tu tiešām šī nieka dēļ, šīs manas izturēšanās dēļ pateici — nē?"

Viņa apstiprinādama palocīja galvu.

Kauls iekaisa:

„Šausmīgi! Tas ir nedzirdēts notikums, es gribēju teikt, pārpratums. Tanī laikā, kad es gatavojos uz universitātes gala pārbaudījumiem, es tiešām biju pilns likumu zināšanu kā bite ziedu laikā pilna medus. Es toreiz citādāks nevarēju būt, bet es nezināju, ka tas varēja atstāt tevī tādu priekšstatu par mūsu jūtu attieksmēm. Tas tiešām bija muļķīgi, un es biju tas muļķis..."

Kauls apklusa un mirkli bez noteikta pieturas punkta raudzījās apkārtējā ļaužu kustībā. Tad viņš drusku saguma savā augumā un aizvien zemāk nolieca balto galvu.

Alvīne, redzami aizkustināta, skatījās savā sarunas biedrā un, uz mirkli satvērusi tā roku, pieliecās tuvāk un klusā balsī sacīja:

„Andi, piedod! Man tomēr tā nevajadzēja teikt. Ne arvien mēs varam panest patiesību visā tās kailumā, lai neievainotu mūsu dziļāko esmi, mūsu ego. Ir viena lieta, ko mēs nevaram grozīt, tā ir pati dzīve; īpaši to dzīves daļu, ko saucam par pagātni. Un tāpēc, lūdzu, esi tik prātīgs un nerunāsim vairs par to. Varam taču runāt par tagadni, par mūsu pašreizējo dzīvi."

Kauls pacēla galvu un blenza stīvu skatienu savā partnerē. Tad drusku pasmaidīja un sacīja:

„Alvīn, tev taisnība, kāpēc cilāt lietas, par kuŗām, kā pirmīt teicu, jau sen iestājies likuma noilgums? Tiesā gan reizēm tika pielietots likuma pants, pēc kuŗa varēja spriest, kā mēdza teikt, uz 'iesēdējuma pamata', tas ir, kad bija tieši svarīgs šis ieilgums. Tad dažam varēja rasties tiesības uz kādu objektu, piemēram, kādu kustamu vai nekustamu īpašumu. Bet to es tagad negribētu uzsvērt. Civillikums, ko Latvijas valdība izdeva Ulmaņa laikā, garantēja visiem vienu likumu, vienu taisnību. Tad nu mēs esam vienādi. Lūdzu, Alvīn, dāmām priekšroka; runā tu pirmā."

(Turpinājums sekos)

*) Drāma-novele ir rakstniecības veids, kā lugu padarīt viegli lasāmu, jo parasti lugas maz lasa tāpēc, ka tām ir sava īpaša izteiksme — tikai sarunas. Atmetot paskaidrojošos teikumus, dabūjam lugu — pēdiņās lasāmo tekstu. Šāda veida lugas raksta daži amerikāņu rakstnieki, piemēram, Džons Steinbeks. Viņa pazīstamais darbs „Par pelēm un cilvēkiem" ir luga, kas viegli lasāma, jeb novele, kas viegli tēlojama uz skatuves, lasot tikai sarunas. — A. R.

Ramavei 40 gadu

(Turpinums no 2. lpp.)

Latvijas valsts svētku (piemēram, 18. novembŗa) vai citos gadījumos. Svinīgajos saietos mēdza uzņemt par biedriem kandidātus, īpašā ceremoniālā pasniedzot tiem Ramaves ārējās pazīmes, kandidātiem dodot svinīgo solījumu un visiem saimes locekļiem saslēdzoties draudzības lokā. Citi saimes tradicionālie svētki bija — rudens, ziemas un pavasaŗa svētki. Pēdējos apvienoja ar izbraukumiem ārpus galvaspilsētas, uz Pļaviņām un Koknesi, uz Ērgļiem un Piebalgu, uz Limbažiem, Aloju un Burtniekiem, uz Rēzekni, Dagdu, Daugavpili, uz Kandavu, Sabili, Talsiem un citur.

Ramaves mājas dzīves un saietu nozīme jāvērtē ļoti augstu. Vērtīgākie faktori bija: 1) Ramaves miteklis, būdams katram saimes loceklim pieejams, visiem bija it kā otras mājas, kur gandrīz katru reizi, kad iegriezās, sastapa kādu no draugiem. Ar to Ramave bija īpaši nozīmīga tiem, kas paši nebija rīdzinieki, tādēļ svešajā pilsētā jutās vientuļi un izolēti, bez kontaktiem ar sev līdzīgiem inteliģentiem. 2) Miteklis bija arī vieta, kur pēc intensīvas lekciju klausīšanās vai pārbaudījumu gatavošanas ramavieši varēja rast atspriegumu, izklaidēšanos un draugu padomus un atbalstu. 3) Draudzīgajā atmosfairā, valdot, kā sakā, garīgam augstspriegumam, jaunākie saimes locekļi varēja ieaugt latviešu humānitāro zinātņu pārstāvju garīgajā vidē. Ne vien jaunākās ziņas par kultūras dzīves notikumiem, bet arī jaunas, spirgtas domas un idejas bija tās, kas mudināja ramaviešus apmeklēt organizācijas mitekli. 4) Katrs ramavietis, būdams plašas saimes loceklis, izjuta, ka ir vērtīga kolektīva daļa; tas palīdzēja dažam labam stiprināt paļāvību uz saviem spēkiem, arī pašapziņu un drosmi, tāpat kāpināt ticību tālākiem panākumiem gan personīgajā, gan visā latviešu kultūras dzīvē. 5) Saimes locekļi mācījās organizācijas dzīves kārtošanas un biedrību administrātīvas vadīšanas praktisko māku, lielumlielai daļai savā laikā esot kādā no valdes amatiem. Šādas pieredzes vērtība pierādījās vēlākā darbībā dažādās citās organizācijās un izglītības iestādēs. 6) Saimes draudzības gars un pastāvīga mitekļa esamība guva īpašu atzinību un nozīmi, kad virkne ramaviešu pabeidza universitāti un sāka strādāt dažādās Latvijas vietās: viņu sakari ar Ramaves saimi palika cieši un tuvi, viņi vienmēr palika sirsnīgi gaidīti savieši Ramaves miteklī, kur, kad vien iespējams, ieradās uz svinībām un svētkiem. Ramave viņiem tiešām bija ramave...

Ramaves mājas dzīvē iederējās arī „Mūsu Avīze", kuŗa iznāca vienā eksmplārā, bieži vien ar dažādām ilustrācijām un pašu zīmētām karikatūrām. Saturā bija gan nopietni raksti, gan feļetoni, pačalas un joki. „Mūsu Avīzē" publicējās arī pašas Ramaves saimes literāti gan ar īsākiem prozas sacerējumiem, gan ar dzejdarbiem. Avīzes iznākšana turpinājusies arī trimdā.

No Ramaves literātiem plašāku ievērību guvuši — Jānis Andrups, Jānis Kalns, Jānis Bičolis, Aleksandrs Pelēcis, Kārlis Kurbads (Zvejnieks) un Mārtiņš Zīverts, bet no jaunākajiem — Baiba Bičole, Astrīde Ivaska, Ilze Šķipsna, Margarita Ausala, Elvīra Leja, Ausma Jaunzeme, Dzintars Kiršteins, prof. Rolfs Ekmanis, Dr. P. Vasariņš u.c. Ramavieši var lepoties, ka četri no viņu saimes ir izcilu balvu laureāti — Mārtiņš Zīverts pērn saņēma Tautas balvu, Ilze Šķipsna ir pirmā J. Jaunsudrabiņa balvas laureāte, bet Z. Lazdas balvu liriķā saņēmusas Baiba Bičole un Astrīde Ivaska. Arī dažādos lingvistikas, poētikas, literatūrvēstures, folkloras, psiholoģijas, filozofijas un citās nozarēs darbus publicējusi gaŗa virkne Ramaves saimes locekļu. Labam skaitam šo darbu ir starptautiska nozīme. Kā pozitīvs darbs latviešu (un vispārējā) valodniecībā jāatzīmē daudzu ramaviešu piedalīšanās Mīlenbacha un Endzelīna vārdnīcas un tās papildinājumu (Endzelīna un Ed. Šturmas darba) sastādīšanā. Šai darbā piedalīties bija aicināti visi ramavieši, kas tuvāk pazina savas dzimtās puses izloksni un tās leksiku.

Pašreiz brīvajā pasaulē ir tuvu 50 Ramaves biedru. Atzīmējot organizācijas 40. gadasvētkus, šogad notikuši saieti dažādās pasaules malās — Stokholmā, Mineapolē, Londonā, Ņujorkā. Mineapolē saiets notika literāra sarīkojuma veidā, kuŗā piedalījās ramavietes — dzejnieces Margarita Ausala, Austra Balka, Baiba Bičole, Ausma Jaunzeme, Elvīra Leja un prozīste Ilze Šķipsna, Irmai Ruļikovai referējot. Līdzīgs literārs sarīkojums notika Londonā ar Jāņa Andrupa referātu un prof. T. Ķeniņa mūziku (piedaloties autoram), bet savus darbus lasīja Astrīde un Ivars Ivaski, Margarita Ausala un Dr. Kārlis Zvejnieks (Kuraž Kriš).

Pašreizējā Ramaves ASV kopas valdē amati sadaliti šādi: saimniece Magdalēna Rozentāle, rakstvedis Dr. Kārlis Zvejnieks, rēķinvede un biedrzine Rita Balode un doc. Harieta Vīksna.

Lai sekmētu ražīgu un radošu, konstruktīvu kultūras darbu, Ramaves saimē akceptēts tā sauktais „ramaviešu pozitīvais princips", īsumā šāds: „Nenodarboties ar neauglīgu kritizēšanu, bet nākt klajā ar pozitīvu ieteikumu, konstruktīvu problēmu atrisinājumu!" Sekojot šim principam, Ramave, kā organizācija būdama latviska un patriotiska, atturējusies iejaukties dažādu politisku novirzienu, studentu un citu organizāciju lielāko tiesu gluži neauglīgajās ķildās un ciņās. Atsevišķiem Ramaves locekļiem ir atļauta politisko ieskatu brīvība, izņemot nostāju, kuŗa tieši vērstos pret mūsu valsts neatkarību. Ramave kā aktīvu latviešu filologu un filozofu organizācija par visu augstāk stādījusi radošu darbu humānitāro zinātņu un mākslas laukā — ad maiorem gloriam Patriae!

K. K.

Aina Kraujiete

SPOŽU AKMEŅU LAUKOS

Spožu akmeņu laukos
neklaigā vālodze, neņurrā apaļi runciši.
Nebradā mēness meitiņas īsos metalla bruncīšos
pa debeškīgajām ārēm kā tikko nolijuša
lietus peļķēm. Nesmaržo saulaini mežaneļķu bari.
Pa divi
kā mini-karogi
te nelidinās daudzkrāsu taureņi, ne šaudās vizuļojot
maigi mutotas zivis
dziļumos pār spilgtas gaismas neaizkartiem oļiem — —

postīgā
bārā klusumā
akmeņos stindzis,
aizmidzis viss —
mēness aizmirsis
apjozties ūdens jostām.

Indras Gubiņas pēcpusdiena Notinghamā

„Literāru sarīkojumu atsevišķam latviešu rakstniekam mūsu grāmatu kluba vadība rīko, lai mēs varētu tuvāk ar to iepazīties. Šī literārā pēcpusdiena ir veltīta vidējās paaudzes rakstniecei Indrai Gubiņai, kuŗa pašreiz dzīvo Kanadā un bijusi ļoti atsaucīga mūsu iersinājumam. Mēs esam saņēmuši grāmatu dāvinājumu, kā arī dzejoļu un prozas sūtījumu šī vakara devumam. No mūsu puses sūtīsim kopīgus sveicienus, kuŗus lūdzu parakstīt." — Tā Indras Gubiņas literāro pēcpusdienu 2. novembrī DVF kluba telpās Notinghamā, Anglijā, ievadīja Latviešu grāmatu kluba vadītājs A. Veichelis.

Rakstnieces raksturojumu, pavēļojoties pie viņas dzīves un darbiem, sniedza Gunārs Janovskis, cita vidū atzīstot: „Ir ļoti grūti dot novērtējumu par kādu rakstnieku, kas stāv pašā radīšanas briedumā un spēku kalngalā. Kritiķi un recenzenti aizbildnās ar distances trūkumu. Labs piemērs tam, cik krasi var maināties uzskati par kādu rakstnieku, ir Uldis Ģērmanis. Līdzīgu likteni pieredzēja Guntis Zariņš, paņemot līdz kapā spožu, bet nelizlietotu talantu." — „Varbūt nav nemaz tik svarīgi jau tagad dot novērtējumu par kāda radoša literāta, šai gadījumā Indras Gubiņas, darbību. Mēs visi esam viņas darbus lasījuši, dzīvojuši līdz viņas varones Žanetes gaitām, priecājušies par veiklo valodu un svaigajiem sižetiem viņas novelēs un stāstos. Tāpēc pietiks ar aprādījumu, ka Indra Gubiņa ar saviem darbiem ieņēmusi savu noteiktu vietu latviešu literātūrā." Runātājs norādīja, ka Anglijas latviešiem Indra Gubiņa var būt sevišķi tuva tāpēc, ka pati kādreiz dzīvojusi Anglijā, spēlējusi Brad'ordā teātri, dejojusi Saktā un kopā ar sporta kopu Trimda reiz apmeklējusi arī Notinghamu. Abi viņas romāni „Zelta ieleja" un „Gandriz karaliene" stāsta par trimdas apstākļiem un dzīvi Anglijā.

Pēc pakavēšanās pie rakstnieces dzīves G. Janovskis pievērsās laikam, kad Indra Gubiņa sāka parādīties atklātībā ar saviem literārajiem sacerējumiem. Viņa pati par šo laiku stāsta: „Sirds bija pilna, gribējās dzejot; sirds bija pilna līdz malām, un es dzejoju. Pēc ģimnazijas beigšanas mani uzņēma Pinebergas universitātē, bet aizbraucu uz Angliju 1947. gada oktobrī un sāku strādāt par audēju Bradfordā. Bet novembrī es jau sāku vakarskolu. 1950. gadā sāku šo un to iesūtīt 'Londonas Avīzei'. 1952. gada pavasarī tikos ar dzejnieku Pēteri Aigaru; viņš man prasija, vai es nerakstot arī stāstus. Man nebija ienācis prātā, ka es to varētu. Mēģināju, un tie parādījās 'Londonas Avīzē'. Tad izceļojām uz Kanadu. Te es sāku rakstīt vairāk.

(Nobeigums 5. lpp.)

Gaŗezers jūs aicina IZŠĶIRTIES:

Vai nākamgad ierobežot vasaras vidusskolēnu skaitu vai arī celt papildus telpas?

Gan no Kanadas, gan visiem ASV stūŗiem, skolēnu skaits Gaŗezera vasaras vidusskolā katru gadu ir audzis. Pagājušajā gadā bija jau 55, kaut internātā tikai 52 vietas.

Lai nākamgad nebūtu jānoraida skolēni, Gaŗezera padome vēlētos uzcelt ceturto zēnu kabīni un četras guļamistabas meitenēm vai skolotājiem — vietas vēl 24 skolēniem. Bet — vai būs vajadzīgā nauda? TĀPĒC JŪSU BALSOŠANAS ZĪME IR JŪSU ZIEDOJUMS Gaŗezera 1969. gada izlozei! Bez tam Jūs varat arī laimēt apbūves gabalu ($1,500 vērtībā) ciemā Latvija, $500 valsts aizņēmuma zīmi, foto aparātu, latviskus rokdarbus, grāmatas, utt. Par katru ziedoto $1.00 Jūs saņemat vienu lozi. Izloze notiks svētdien, 28. decembrī, laimestus piesūtīs pa pastu. Ja Jums lozes nav piesūtītas, vai vēlaties vairāk, izlietojiet šo kuponu:

LATVIAN CENTER GAREZERS, INC. LA 11/29
P.O. Box 9594 Lansing, Michigan, 48909

Ar šo nosūtu $ .... čeku/naudas pārved./naudu un lūdzu man piesūtīt .... (ā $1.00) Gaŗezera 1969. gada izlozes zīmes.

Vārds: .....

Adrese: .....

..... Zip Koda .....

Čekus un naudas pārvedumus lūdzam rakstīt ar oficiālo nosaukumu angļu valodā. Latvian Center Garezers, Inc.
Nekavējieties ar savu ziedojumu balsot par latvisku izglītību visiem, kas to vēlas!

ES DZIESMU MEKLĒJU

Tikko iznācis komponista Jēkaba Poruka solodziesmu pirmais krājums „Es dziesmu meklēju". Ar šādu pašu nosaukumu agrāk pats komponists bija izdevis dažas savas solodziesmas. Pēc viņa nāves Kalamazū nodibinājās komponista piemiņas komiteja un sāka atstātā mantojuma apzināšanu un sakārtošanu izdošanai.

Tagad izdotajā pirmajā krājumā ievietotas dziesmas 46 lappusēs uz ļoti laba papīra mākslinieka Arnolda Sildega grafiskā apdarē. Tas ir šāda veida pirmais dziesmu krājums, jo teksti tulkoti divās valodās, t.i. bez latviešu tie sniegti arī angļu un vācu valodā. Tulkojumus rūpīgi veikusi Ruta Spīra (Speirs) Londonā, Anglijā, kur dzīvo arī krājuma rediģētājs komponists Alberts Jērums. Izdevums ASV un Kanadā maksā 4 dol. un pieprasāms, rakstot Jēkaba Poruka piemiņas komitejai: 521 Stockbridge, Kalamazū, Mich. 49001, U.S.A.

Pašreiz tādā pašā veidā sagatavo arī pārējās Jēkaba Poruka solodziesmas, kuŗas visas paredzētas nākošajā krājumā. Piemiņas komiteja gandrīz jau pabeigusi arī komponista periodikā izkaisīto rakstu savākšanu, kuŗu izdošana iecerēta tālākajā darba plānā. Šai sakarā komiteja lūdz atsaukties tautiešus, kuŗu personīgajā bibliotēkā ir 1933. gadā izdotie žurnāla „Piesaule" eksmplāri, vai kuŗi zina, kur tie dabūjami vai vismaz meklējami.

Savā laikā piemiņas komiteja izsūtīja ziedojumu vākšanas sarakstus, ar tiem gūstot pietiekami līdzekļu līdzšinējā darba veikšanai, taču, diemžēl, arī pēc atkārtotiem atgādinājumiem daļa šo sarakstu vēl arvien nav atsūtīti atpakaļ. Nav nevienam noslēpums, ka nodomātā paveikšanai ir ciešs sakars ar līdzekļu jautājumu, tādēļ komiteja vēlreiz lūdz un atgādina nekavējoties sarakstus ar savāktajiem ziedojumiem atsūtīt atpakaļ uz augstāk minēto adresi. Šādi saraksti vēl atrodas ASV, Kanadā un Austrālijā. Piemiņas komitejai bijis nēērti atbildēt ar „nē" tiem ziedotājiem, kuŗi apyaicājušies, vai viņu ziedojums saņemts, jo daži sarakstu saņēmēji jau vairākus gadus, it sevišķi Austrālijā, nesaprotamu iemeslu dēļ kavējas ar saziedotās summas pārsūtīšanu komitejai.

Lieki uzsvērt, ka nule izdotais Jēkaba Poruka solodziesmu krājums būs skaista dāvana Ziemsvētkos ikvienam latviešu mūzikas cienītājam, kā arī mūsu amerikāņu, angļu vai vācu draugiem. Dārakstu savākšanu, kuŗu izdošana iecerēta tālākajā darba plānā. Šai vinot to, mēs palīdzēsim drīzāk tikt pie nākošā izdevuma.

Robers Zuika,
J. Poruka piemiņas komitejas loceklis

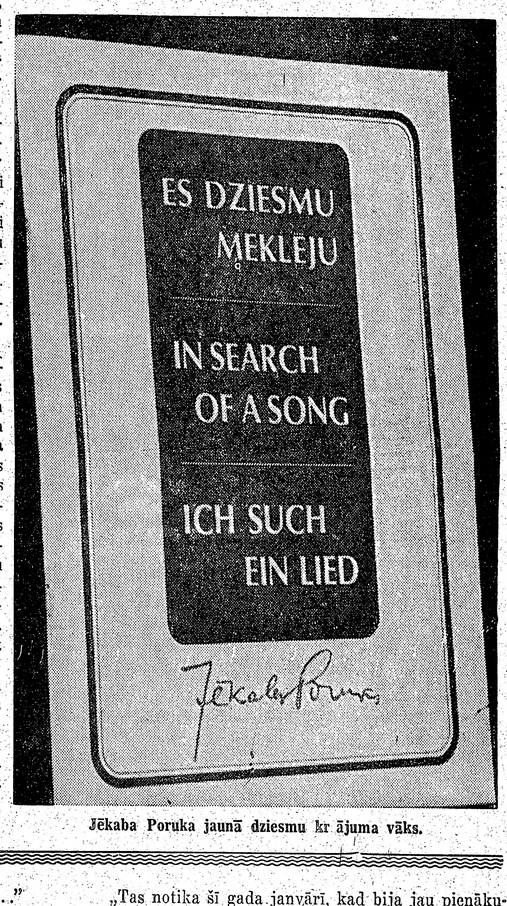

Jēkaba Poruka jaunā dziesmu krājuma vāks.

Pēteris Aigars

NEMIRSTĪGAIS NEMIERS

ROMĀNA „ATKUSNIS SĀKĀS OKTOBRĪ" II DAĻA

(44. turpinājums)

Viņš norādīja ar roku uz atzveltnes krēslu, kuŗā kādreiz sēdēja lēdija Kesvika.

Vanda apsēdās, sakrustoja kājas, sapurināja matus uz pleciem un tad klusi, drebošā balsī teica:

„Es neesmu nākusi no tevis atvadīties, tikai izstāstīt visu, it visu. Tās bija šausmīgas dienas... Tu nevari iedomāties, kas te notika pēc tam..."

Česlavs apsēdās viņai pretī otrā krēslā un rotaļājās ar neizplaukušo tulpi. Viņam bija žēl Vandas, viņas satraukums un acis liecināja, ka bija noticis kaut kas neizskaidrojams. Viņš pielika tulpes pumpuru pie lūpām, it kā alkdams ieelpot tā smaržu, bet tulpes nesmaržo. Tā bija tikai pavasaŗa dvesma, ko izelpoja neatvēries zieds. Pavasaŗa dvesma...

„Man nav ne jausmas... Dzīvoju pilnīgā vientulībā kādā slēpnī, atšķirts no pasaules, no draugiem, no tevis. Nebija arī iespēju sazināties. Sūtīju tev pa aplinkus ceļiem vairākas vēstules, bet tās, acīm redzot, nav tevi sasniegušas."

„Ak Dievs, ak Dievs, kas te ir noticis..." Vanda nopūtās. „Tu, laikam, esi dzirdējis, kas ar mani gadījies... Tam nebija jānotiek, es pretojos līdz pēdējam, bet, kad tu vairs neatgriezies un no tevis nebija nekādu ziņu, mans tēvs saņēma vēstuli no Varšavas, ka tu Ungārijā kritis. To rakstīja it kā kāds poļu revolūcionārs, students, kas arī piedalījies cīņās Budapeštā. Viņš redzējis tevi uz ielas asinīs. Kad tēvs parādīja šo vēstuli un deva izlasīt, mani sāka kratīt ledaiņi drebuļi. Domāju, ka visa pasaule iet bojā. Bet vēstuli bija rakstījis kāds tēva paziņa no Varšavas... Kā es varēju neticēt tēvam? Tās vēstis, kuŗas vecmāmiņai bija nodevis ap Ziemsvētkiem kāds ungārs, neatsauca vēstulē rakstīto. Ungārs bija tikai pavēstījis, ka tu palicis tur, lai turpinātu cīņu. Tēvam un mātei toties bija vēstule, ka tu kritis, un man bija tikai nezina un akla ticība, akla cerība. Pagāja dienas, nedēļas. Es gaidīju, izmisīgi gaidīju, bet tikai klusums un laikrakstos ziņas par milzīgiem upuŗiem, par izsūtīto tūkstošiem, par apcietināto simttūkstošiem. Tu zini, ka tēvam un mātei nepatika tavs brauciens. Jaunajā gadā viņi sāka ieminēties, ka man laiks atmest sērošanu. Ja jau tu būtu dzīvs, tad atrastu iespēju, kā paziņot, kur atrodies. Tēvs ieteica man saderināties par jaunu ar viņa veikala drauga dēlu. Sākumā negribēju par to ne dzirdēt, bet vecāki neatlaidās. Tēvs pat piedraudēja, ja noraidīšu viņu padomu, tad atraus man pabalstu studijām. Tu zini, man atlikuši vēl divi gadi, ieskaitot praksi slimnīcā. Viņš ir jauns ārsts, izskatīgs, pieklājīgs, turīgu vecāku dēls, bet viņam neinteresē citu cilvēku dvēseles. Viņš parakstīs zāles, kādas paredzētas zināmai slimībai, nosūtīs slimnieku uz slimnīcu, kad nevarēs vairs tam palīdzēt. Viņam slimnieks nav tuvākais, kam jāpalīdz, bet peļņas avots..."

Vanda pavērās Česlavā, kādu iespaidu atstājis viņas stāsts. Dombrovskis klausījās sarauktu pieri, ap lūpām viņam bija ironisks smīns. Viņš nojauta, ka Vandai likās, ka atradusi pārliecinošākos vārdus, lai viņš noticētu tās stāstam. Vanda brīdi svārstījās, tad saņēmās un turpināja:

„Vai tu vari iedomāties, ko nozīmē vēsts par tuva cilvēka nāvi svešumā?... Cilvēki dzimst un šķiŗas no mums, bet, ja tas notiek mūsu acu priekšā, ja esam darījuši visu, kas mūsu spēkos, paliek vismaz pašam gandarījums, ka nekas nav palaists gaŗām, lai glābtu kādu no nāves. Bet tava aizbraukšana manī atstāja vainas apziņu. Man šķita, ka tevi aicināja ne vien brīvības slāpes, mudināja atriebība par vecāku bojāeju, bet arī mana aušība, mana nevērība pret tavām dziļākajām interesēm. Es ilgi pārmetu sev, solījos laboties, apņēmos sagrožot savas meitenīgās kaprises, apbruņojos ar pacietību un gaidīju. Gaidīt manos gados nav viegli, ak Dievs, cik tas ir grūti, kad vakarā pie gultas nostājas kārdinātājas iedomas, atraidīti aicinājumi piedalīties studentu viesībās, kur vīriešu acis seko katrai manai kustībai. Es apzinājos savu varu, katra sieviete to apzinās, kaut arī neizrāda. Bet es atteicos no visiem ielūgumiem, no visiem mudinājumiem. Es gaidīju, zobus sakodusi, gaidīju, jo biju solījusies...

Un tad pēkšņi kā pērkona spēriens no zilām debesīm šī liktenīgā vēstule un manu vecāku aizdomīgā klusēšana. Un nevienas rakstu rindiņas no tevis... Man nav svārstīgs raksturs, bet neviens nav tik nelokāms, ka ar laiku nepakļautos savas vides ietekmei. Es lūdzu Dievu, es gāju pie zīlētājām. Jā, kāda veca krievu aristokrātu dāma Hampstedā man paskatījās rokā un teica: viņš ir dzīvs, bet tev būs ilgi, ilgi jāgaida, kamēr jūsu gaitas atkal satiksies. Cik ilgi? — es jautāju īgna. Gadu, divus gadus, desmit gadu? Vai viņš ir apcietināts, izsūtīts? To viņa nevarēja pateikt, tikai atkārtoja: ap viņu ir liela vienulība un liela nezina; viņš domā par jums, bet šīs domas nekad nesasniegs jūsu mājas..."

„Kad tas notika?" jautāja Česlava.

„Tas notika šī gada janvārī, kad bija jau pienākusi vēstule par tavu bojāeju. Kam man bija ticēt, vai vecākiem, kuŗi uzrādīja vēstuli, vai kādai 'Piķa dāmai', kuŗa varēja man arī tikai mierināšanas labad stāstīt pasaciņu par to, ka tu domā par mani, bet nevari salauzt savas ieslēgtības un vientulības žogu? Es zinu, ka cilvēkiem ir gaišredzīgas nojautas. Tādas ir konstatējuši pat psihiatri, bet — kāda man bija drošība, ka tieši šī krievu kņaziene, kuŗa, likās, pelnījās ar pareģošanu, man stāsta patiesību? Šarlatānu gaišreģu vidū ir vairāk nekā godīgo nākotnes tulku. Kāda cita kāršu licēja man pareģoja lielu laimi un kāzas... Es sāku smieties par viņas pareģojumu. Tas viss bija tik neticami... Tagad, jāatzīstas, kaut kas šajos pareģojumos tomēr bijis pamatots. Tajos ir bijusi kāda neskaidra nojauta par tavu likteni. Neesmu māņticīga, bet cilvēku likteņiem ir kāda atslēga, kuŗu liekot lietā pareizā laikā, tos var atslēgt.

Ak, mīļais, kas lai visas šīs moku pilnās stundas tagad izstāstu tādos vārdos, lai tu noticētu? Man pietrūkst vārdu, pietrūkst ticības, ka manam stāstam ir kāda nozīme. Es nevaru tev atvērt savu sirdi kā riekstu un nolikt tavā saujā: ņem un pats pārbaudi to, ko stāstu. Es negribu zvērēt un piesaukt Dievu, jo, ja jau tevi nepārliecina mana atklātība, kas cits tad pārliecinās?"

Vanda raudzījās caur pieri uz Česlavu. Viņa patiesi bija izstāstījusi visu. Ja tā nebija gana, tad nekā vairs.

Česlavs nojauta, ka viņa pratināšana ir gājusi mazliet par tālu. Nevienu atsperi nedrīkst liekt, kamēr tā lūzt. Pārlauztu neviens nevar sasiet. Viņš nojauta, ka vēstule bijusi tikai viltojums, lai atsvešinātu Vandu no viņa. Viņš nekad nav bijis Budapeštā, nekad nav pazinies ar kādiem revolūcionāriem poļu studentiem. Bet — kā visu to pateikt Vandai, kā pārliecināt, ka viņas vecāki to maldinājuši?

„Lūdzu turpini, tas ir pavisam šėkspīrisks gadījums. Kad beigsi, tad es pateikšu, kas īstenībā bija," Česlavs mudināja Vandu.

(Turpinājums sekos)

LNAK padomes prezidija viceprieksšēdis V. Upeslācis (pa labi) atklāj Otto Grebžes 54. patstāvīgo gleznu izstādi Ričmondhillā; runātājam līdzās iecienītais mākslinieks ar savu 85 gadus veco māti.

Foto: J. Liģers

Ziemsvētku ieskaņa Sv. Jāņa draudzes tirdziņā

Toronto latviešu ev.-lut. Sv. Jāņa draudzes dāmu komitejas rīkotais Ziemsvētku tirdziņš, kurš notika 29. novembrī abās baznīcas zālēs, arī šogad bija ļoti labi apmeklēts un deva ap 2200 dol. atlikumu. Lielāko ienākumu deva mantu loterija (932 dol.), kuŗā bija ap 800 laimestu. Pie ložu kases pircēji stāvēja rindā; tirdziņa apmeklētāji, kuŗu kopskaits lēšams vairākos simtos, nāca un gāja. Loterijas pārzinātājai M. Tiltiņai ar palīdzēm K. Bruzi, V. Neimeri un V. Zilveri bija darba pilnas rokas, kamēr pārdeva vairāk nekā 3000 ložu, no kuŗām katra ceturtā laimēja.

Otru lielāko atlikumu (660 dol.) deva virtuve un bufete, kuŗu ar daudzām palīdzēm pārzināja V. Lauge, N. Tanne un Z. Sproģe. Se netrūka ne putraimu desu un zirņu, ne speķa pīrāgu un citu tautisku ēdienu. Lielākais un daudziem patīkamākais pārsteigums ēdienu kartē tomēr bija brieža cepetis, kuŗu ar piedevām varēja nogaršot par 2,50 dol., jo brieža gaļu kā ziedojumu draudzei bija nodevis kāds izveicīgs mednieks. Pārdeva 60 brieža cepeša porciju.

Ar ziedojumu sarakstiem draudzes darbinieces H. Skrastiņa un L. Alksne no tirdziņa apmeklētājiem savāca 184 dol., kuŗus nodeva dāmu komitejas rīcībā grūtdienu iepriecināšanai Latvijā, Vācijā un citur, kur gaida atsaucīgu palīdzību.

Ievērojami ienākumi gūti arī no atsevišķajiem galdiem, pie kuŗiem savus izstrādājumus vai citus svētku dāvanām piemērotus priekšmetus pārdeva dažādu latviešu privātpasākumu īpašnieki, maksājot noteiktus procentus no ienākumiem tirdziņa rīkotājām. Zeltkalis A. Gugāns par pārdotajām rotas lietām un citiem kalumiem nodeva draudzes dāmu komitejai 211 dol, DV grāmatnīca, pie kuŗas galda ar grāmatām un jaunajām Kanadas DV izdotajām skaņu platēm tirgojās apgāda darbinieks A. Zaķītis ar jauniešu talciniekiem Jāni Zvanītāju, Rasmu Cauni un Ritu Erdmani, no sava ietirgojuma draudzei nodeva 77 dol. Otru grāmatu galdu bija iekārtojusi pati draudze, M. Beķītim pārdodot reliģiska satura grāmatas. Še varēja iegādāties arī Britu bībeles biedrības izdotās bībeles ar jauno latviešu tekstu. Mazā kabatas formāta bībele maksā 2,50 dol., parastā iesējuma — 4,50 dol., bet greznā iesējumā ādas vākos — 12 dol. Draudzes baznīcas apkopējs R. Šteinbergs turpat bija izstādījis paša lietas krāsainās sveces. S. Vasarājs savukārt bija atvedis no savas dravas zeltainu bišu medu, satecinātu traukos, gan visām vaska šūniņām, bet ietirgoto naudu glabāja igauņu koka ķipī zem linu dvieļa, uzticot tā „apsargāšanu" A. Vuciņam. Tirdziņa apmeklētāju uzmanību saistīja arī Arvīda Legzdiņa interesantie koka apstrādājumi, kuŗu motīvus daļēji bija devusi jau pati daba: ezeru un upju krastos atrastās cietkoka šķilas, siekstas un saknes, daudzus gadus ūdens plūduma gludinātas, jau veido fantastiskus tēlus, kuŗi pēc apstrādāšanas pārvērtušies gluži reālās vai abstraktās figūrās. No kāda koka gabala dabiskā veidojuma bija izgatavota pat liela galda lampa, nocenota un pārdota par 32 dol.

Otrā zālē ar etnografiski figūrāliem zīmējumiem un tautiskiem plakātiem izstādījās M. Zichmanis, bet viņa meita Zīle ar kokgriezumiem. E. Groskaufmanis bija izstādījis savus glītos podus, kuŗi glabā Kurzemes upes Ventas vārdu. Audējas Velta Vilsone un Ieva Eņģele priecināja ar saviem glītajiem mākslas audumiem.

Svētku eglītei mirdzot un apmeklētāju simtiem omulīgi mielojoties ar tautiskajiem gardumiem, tirdziņš iezīmēja pirmo sabiedriski liksmo Ziemsvētku ieskaņu.

—rs

Atklāta Otto Grebžes 54. gleznu izstāde

Divdesmit gados piecdesmit četras patstāvīgas gleznu izstādes! Liekas, ka tikai retais — varbūt pat neviens — no visā pasaulē izkaisītajiem latviešu gleznotājiem šādā laika posmā nav nācis atklātībā ar tik lielu savas mākslas izstāžu skaitu kā Otto Grebže, kuŗa 54. patstāvīgo gleznu izstādi mākslinieka salonā un studijā Ričmondhillā atklāja 30. novembrī, kur tā turpināsies līdz 7. decembrim.

Otto Grebže strādā ļoti daudz un sistēmatiski. Viņa tematika, kuŗa galvenokārt ietiecas dabas ainavās, ir nebeidzama, enerģija neizsmeļama. Tā mākslinieks, kad atkal sakrājies prāvs gleznu klāsts, aicina sabiedrību to aplūkot un novērtēt. Šo vērtējumu izstādes ievadījumā atklātā un reālistiskā skatījumā, klātesot ap 200 apmeklētājiem, izteica LNAK padomes pirmais viceprieksšēdis V. Upeslācis: „Otto Grebže pārdod vairāk gleznu nekā viens otrs cits mākslinieks. Neviens šai zemē nepērk to, kas viņam nepatīk."

Kanadiešu viesi, kuŗi apmeklētāju vidū bija kuplā skaitā, Otto Grebžes gleznu priekšā likās jūtami apmulsuši, kad V. Upeslācis angļu valodā zīmīgi uzsvēra, ka mākslinieks, spītējot savai augstākajai akadēmiskajai izglītībai uzsācis pirmās gaitas Kanadā nevis ar gleznotāja otu, bet fizisku darbu. Viņš, ar neatlaidību pārvarot visas sākuma grūtības, tagad iemīlējis Kanadu, kuŗu tomēr skata ar latvieša acīm un savās gleznās rāda latviskā uztverē.

Sacītajam pievienojās arī vietējās Vogena (Vaughan) pašvaldības pārstāvis J. Makdonalds un Ričmondhillas pilsētas galva T. Bradhērsts, kuŗu stāšanos pie mikrofona pieteica pilsētas skolu darbinieks G. Lečers. Abi runātāji nodeva savu pašvaldību sveicienus un vēlēja sekmes, atzīstot, ka O. Grebže ar savu talantu rāda Kanadu īpatā, tomēr skaidrā mākslinieka skatījumā. Ričmondhilla pilsētas galva norādīja, ka šoreiz jau 8. gadu ieradies O. Grebžes izstādē un pats iegādājies vairākas gleznas, kuŗas tuvas arī kanadiešiem ne vien ar baltajām rozēm — Jorkas grāfistes simbolu, bet arī ar daudzajām Kanadas skaistās dabas ainavām.

Kā vēlāk izteicās mākslinieks, apmēram puse viņa gleznu pircēju līdz šim bijuši kanadieši. Otto Grebžes gleznu īpašnieki ir pašreizējais Ontario provinces premjērs Džons Robarts, agrākais premjērs Leslijs Frosts, kādreizējais Kanadas ministru prezidents un latviešu draugs Džons Difenbēkers un daudzas citas valdību un pašvaldību augstākās amatpersonas. Viņa darbus iegādājušās arī daudzas iestādes un uzņēmumi, nemaz nerunājot par latviešiem, kuŗu mājās vienmēr atrodamas O. Grebžes gleznas. Viņa darbi redzami ne vien parlamenta ēkās Otavā un Toronto, bet arī ASV, Austrālijā, Anglijā, Holandē, Šveicē un Vācijā, tāpat dažādos vēsturiskos mūzejos, kādā esot pat 12 gleznām. Mākslinieka patstāvīgas izstādes rīkotas Ņujorkā, Klīvlendā, Grand Rapidos, Saginavā, Sanfrancisko, Losandželosā, būtiski — no krasta līdz krastam. Kopš 1947. gada, kad O. Grebže iecelojis Kanadā, viņš veicis jau vairāk nekā 3000 gleznojumu.

Otto Grebže gleznotāja darbā ne brīdi nav paguris, nav arī nevajadzīgi kautrējies savus darbus parādīt, kā tas pieņemts Kanadas tradicijās. Mākslinieka māja vienmēr bijusi atvērta viņa darbu cienītājiem, un gleznu pircēju nekad nav trūcis. Viņa tagad atklātajā 54. patstāvīgajā izstādē redzamas 60 gleznas, to vidū arī lielformāta „Kashie Lake" — ezers Muskokas apkārtnē, kuŗa novērtēta ar 4000 dol. Jau atklāšanas dienā bija pārdotas 20 gleznas, kuŗas iegādājās 7 kandiešu un 13 latviešu mākslas draugi. O. Grebžes plašajā savrupmājā izstādes pirmajā dienā iegriezās 365 apmeklētāji, daudziem ierodoties tikai pavēlā vakara stundā, bet visiem jūtoties kā lielās un greznās viesībās, kuŗās pasniedza franču dzērienus ar stipru kafiju un dažādas delikateses uzkodai.

K. S.

Goddevīga aizsaules kadetu piemiņa

(Pārnesums no 1. lpp.)

mocekļa nāvē mirušos cīnītājus godināt ar klusuma brīdi.

Kopš pēdējiem Latvijas kaŗaskolas gadasvētkiem miruši (vai nāves laiks tikai tagad uzzināts): Latviešu virsnieku apvienības goda biedrs lāčplēsis ģen. Jānis Lavenieks, miris š. g. 17. februārī Ņubransvikā, Ņudžersijā; lāčplēsis plkv. Jānis Skujiņš, miris mocekļa nāvē 1941. gada 15. februārī padomju cietumā; lāčplēsis plkv Fricis Kociņš, miris mocekļa nāvē 1941. gada 28. jūlijā padomijā; plkv Jānis Tirzītis, miris š. g. 23. jūnijā Rīgā; lāčplēsis pltn. Jānis Druvaskalns, miris š. g. 27. maijā Milvokos; pltn. Eduards Grīķis, miris š. g. 21. maijā Edmontonā; pltn. Jānis Baltakmens, miris pērngada 16. decembrī Kraistčērčā, Jaunzēlandē; pltn. Eduards Ozoliņš, miris pērngada 21. decembrī Čikagā; pltn. Antons Grāmatiņš, miris š. g. 16. jūlijā Londonā, Anglijā; majors Ernests Laumanis, miris pērngada 13. dec. Jelgavas apriņķī; lāčplēsis kapt. Jānis Celms, miris pērngada 30. decembrī Portlandē; lāčplēsis kapt. Eižens Vanags, miris š. g. 17. aprīlī Rīgā; kapt. Jānis Ujuks, miris š. g. 17. novembrī Bramptonā; kapt. Roberts Brigaders, miris 1947./48. g. ziemā Uralos; kapt. Paulis Šūmanis, miris š. g. 2. martā Anglijā; kapt. Reinholds Beitiņš, miris š. g. 3. janvārī Toronto; kapt. Pēteris Rekšāns, miris š. g. 9. februārī Rīgā; kapt. Oskars Bergmanis, miris š. g. 25. martā Londonā, Anglijā; kapt. Nils Goldmanis, miris š. g. 26. martā Ringvudā, Anglijā; kapt. Jēkabs Jumiķis, miris š. g. 23. aprīlī Kalamazū; kapt. Kārlis Deksnis, miris š. g. 16. maijā Jaunbritanijā, ASV; kapt. Roberts Veidemanis, miris š. g. 14. jūlijā Rietumvācijā; kapt. Pēteris Kvālbergs, miris šogad Latvijā; adm. kapt. Alfreds Kārkliņš, miris š. g. 3. maijā Sidnejā; vltn. Oskars Nagobads, miris pērngada 25. novembrī Bostonā; vltn. Kārlis Krūmiņš, miris š. g. 18. jūlijā Milvokos; vltn. Voldemars Donis, miris š. g. 20. augustā Kēpkodā, ASV; ārsts - vltn. Mintauts Jansons, miris pērngada 3. novembrī Indianapolē; lāčplēsis ltn. Arvīds Lauva, miris š. g. 14. aprīlī Melburnā; ltn. Voldemars Ķenga, miris š. g. 23. maijā padomijā; ltn. Arnolds Reimanis, miris š. g. 27. maijā Hamiltonā, Kanadā; ltn. Jānis Misiņš, miris šogad Rīgā; ltn. Arturs Butulis, miris š. g. 24. jūlijā Vankuverā; ltn. Jānis Niedra, miris š. g. 31. augustā Sidraba bērzu līcī, Ontario. (Šis saraksts vēl papildināms ar lāčplēsi ģen. Jāni Priedi, kas miris 26. novembrī Bostonā, iepriekš vēl nosūtot apsveikumu Toronto virsnieku saimei, bet ziņa par viņa nāvi sarīkojuma laikā vēl nebija apstiprināta. — Ref.)

„Šai svinīgajā brīdī mēs sveicam savu dzimteni Latviju un nebrīvībā nospiesto tautu, lūdzot Dievu, lai Viņš dod mūsu tautai dzimtenē spēku un izturību sagaidīt jaunu brīvības rītu. Mēs nešaubīgi ticam, ka tāds reiz nāks, un svinīgi solāmies nerimt cīnīties par mūsu tautas un tēvijas atbrivošanu, kamēr sudrabota saule lēks pār brīvu un neatkarīgu Latviju!" jundas uzrunu pabeidza V. Krūmiņš, aicinot nodziedāt Latvijas himnu, „Dievs Kungs ir mūsu stiprā pils" un taurēt jundas beigas.

Sarīkojumā godināja arī klāt neesošo lāčplēšu dzīvesbiedres, kritušo un mirušo virsnieku atraitnes un kritušo kaŗavīru mātes, apvienības valdes loceklim ltn. V. Dreifeldam ar dzīvesbiedri Austru viņu vakartērpiem piespraužot suminājuma ziedu. Jundai beidzoties un viesiem pēc galda kartēm meklējot vietas pie svētku azaida galda, virsnieki zāles priekštelpā iebaudīja tradicionālo kaŗaskolas gadadienas melno un nesaldināto kafiju ar rupju maizi un marmelādi — pieticīgo maltīti, kuŗu 30. novembŗa vakarā pirms 50 gadiem saņēma pirmie kadeti, atgriezušies kaŗaskolas telpās pēc cīņām frontē.

Vtr.

(Nobeigums sekos)

DOMAS PAR VIŅIEM UN MUMS

LATVIJAS VALSTSSVĒTKU AKTS LONDONĀ, ONTARIO

Latvijas neatkarības pasludināšanas 51. gadasvētku sarīkojums 22. novembŗa vakarā Kiwanis Senior Citizens Centre zālē Londonā bija pulcinājis daudz apmeklētāju, it kuplā skaitā arī tautiešus no Sarnijas.

Karogus zālē ienesa skauti un gaidas. Akta sākumā bija dekla mācijas par Latvijas karogu un latviešu tautas kopību, tad LNAK padomes prezidija priekšsēdis prof. A. Dreimanis teica svētku runu par tematu „Latvieši Latvijā un mēs — latvieši svešumā". Par savas runas motīvu viņš bija izvēlējies Latvijas dzejnieces Mirdzas Bendrupes ārsmu: „Starp mums ir laiks un telpa,/ Jūra, gadi,/ Bet mēs esam viena elpa,/ Mēs esam radi."

„Šī noskaņa izpaužas dzimtenes latviešu dzīvā interesē par mums, kas dzīvojam izkaisīti plašajā brīvajā pasaulē," atzina prof. A. Dreimanis un jautāja: „Vai mēs atbildam ar līdzīgu interesi par viņu dzīvi un darbu, par viņu centieniem saglabāt sevi kā latviešu tautu?" No Latvijas pašreiz 2,3 milj. iedzīvotāju tagad vairs tikai 62% ir latvieši, pilsētās pat 52%, toties krievu skaits pastāvīgi pieaug. Latvijas iedzīvotāju vairums (divas trešdaļas) dzīvo pilsētās, jo Latvija kļuvusi rūpniecības zeme. Lauksaimniecībā nodarbināta tikai viena piektā daļa iedzīvotāju. Ģimenes ir mazas, caurmērā 3 cilvēki katrā, bet no ik trīs laulībām viena tiek šķirta. Kādā nesen Latvijā izdotā grāmatā šis skaitliski mazās ģimenes izskaidro ar sievietes pārslogojumu ražošanā un mājturībā. Latviešiem raksturīgā tieksme pēc izglītības tomēr nav mazinājusies: uz ik 1000 Latvijas iedzīvotājiem ir 16 studentu (trimdā 20).

Prof. A. Dreimanis ieteica iespēju robežās paplašināt personīgos kontaktus ar Latviju, īpaši sarakstoties ar tiem radiniekiem un paziņām, kas nebaidās no vēstuļu apmaiņas. Runātājs arī mudināja atbalstīt dzimtenes tautiešus ar angļu un vācu valodā izdoto technisko un zinātnisko grāmatu un žurnālu sūtījumiem. Svešuma latviešu jaunās paaudzes kontaktu ar Latvijas jauniešiem grūtāk uzturēt ar vēstulēm, jo tie, kas personīgi nav pazistami, retāk sarakstās. Šai sakarā runātājs pievērsās arī jauniešu apciemojumiem Latvijā, norādot uz tiem kā vienu no iespējām, kā iepazīties ar dzīves apstākļiem Latvijā un tās jauniešiem. Prof. A. Dreimanis uzsvēra, ka jaunieši paši ir spējīgi atšķirt propagandu no īstenības, sevišķi tie, kas izauguši trimdas latviešu sabiedrībā.

Sarīkojuma programmu vadīja Londonas latviešu jaunatnes puiciņa Sakta pr-dis Andris Aukmanis, kuŗš, būdams vēl vidusskolnieks, ir jau ļoti rosīgs sabiedriskajā darbā. Latviešu sestdienas skolas audzēkņi, Ventspils vienības skauti, Abavas vienības gaidas un Saktas biedri — vidusskolēni un studenti programmas daļā sniedza gan individuāli deklamācijas un mūzikālus priekšnesumus, gan arī grupās, netrūkstot arī koŗa dziesmām. Akta nobeigumā pasniedza naudas balvas jauniešiem, kuŗi biju ši sekmīgākie latviešu grāmatu lasīšanas sacensībā.

Sarīkojuma nobeigumā akta dalībnieki dažas stundas pakavējās pie Londonas latviešu kopas dāmu komitejas A. Arndas vadībā klātajiem galdiem, E. Bitem un F. Arndam rūpējoties par skaņu lenšu mūziku, bet bērniem ejot rotaļās. Šķiroties daudzi izteica vēlēšanos, lai šādi svētku sarīkojumi ar jaunās paaudzes rosīgu piedalīšanos notiktu biežāk, jo visi — kā vecie, tā jaunie — jutās kā viena kopīga saime.

Ps.

ZIEMSVĒTKU PASTU PIEGĀDAS ARĪ SESTDIENĀS

Trīs priekšsvētku sestdienās, 6., 13. un 20. decembrī, visi Kanadas pasta kantoŗi strādās pilnu darba laiku, bet vēstules un sainīšus piegādās adresātiem divās sestdienās — 13. un 20. decembrī. Pēc pasta iznēsātāju streika, kā zināms, pasta tarifus paaugstināja, bet piegādi pasliktināja, atstājot iedzīvotājus un uzņēmumus sestdienās pilnīgi bez pasta. Pēc līgām sarunām ar piekritīgajām arodbiedrībām Kanadas pasta ministrija tagad izkaulējusi, ka pastu piegādās adresātiem divās priekšssvētku sestdienās. Protams, par šo papilddarbu pasta iznēsātājiem būs jāmaksā virsstundu atalgojums, kas valstij un nodokļu maksātājiem izmaksās ap 350.000 dol. dienā.

TORONTO ZIŅAS

● DV teātŗa Kanadā izkārtojumā 28. novembrī pirmo reizi Kanadā viesojās Sanfrancisko mazais teātris, Bickford Park vidusskolas zālē izrādot režisora Laimoņa Siliņa iestudētos amerikāņu autoŗu viencelienus — Šisgala „Tīģeris" un Albī „Stāsts par zvēru dārzu", programmās neminētajam tulkotājam paliekot nezināmam. Šisgala viencēlienā režisors spēlēja arī Brigitu Siliņu, bet otrā ar Ivaru Lindbergu, visiem tēlotājiem iepriecinot ar labu sniegumu, daudziem publikā, kuŗā bija redzami daudzi vietējie latviešu teātrinieki, spēli atzīstot pat par lielisku. Tādēļ jānožēlo, bet vēl vairāk jābrīnās, ka Sanfrancisko ansambļa sniegumu noskatīties bija ieradušies tikai ap 250 skatītāju, kas Toronto notiekošās viesizrādēs ir visai neparasti. Katrā ziņā par mītu izrādījās apgalvojums, ka jaunatne lielākā skaitā nāktu uz latviešu teātŗa izrādēm, ja sniegtu modernākas lugas. Pie tādām abi viencēlieni pieskaitāmi, taču jaunatnes nebija vairāk kā Blaumaņa un citu latviešu autoŗu lugu izrādēs.

● Latviešu katoļu studentu apvienības Dzintars Toronto un apkārtnes kopas rīkotais referāta vakars, kuŗā Jāzeps Svilāns runāja par tematu „Mūsdienu sasniegumi un nākotnes izredzes", bija pulcinājis tikai 30 klausītāju. Kopas seniores Veras Ciemiņas vārdā vakaru atklāja Dr. E. Upenieks.

● Latviešu baptistu draudzes rīkotā laikmetīgo pārdomu cikla otrā referātu, kuŗā māc. R. Ekšteins runāja par tematu „Terrors un bēdas virs zemes", 27. novembrī Latviešu namā noklausījās ap 40 apmeklētāju. Decembrī kārtējais referāta vakars nenotiks, bet 29. janvārī plkst. 8. vakarā Latviešu namā māc. R. Ekšteins cikla turpinājumā runās par tematu „Izraēla, arabi un Maskava".

● Kritušo kaŗavīru pieminekļa pārvaldes sasauktā talcinieku sanāksme notiks 7. decembrī plkst. 3 pēcpusdienā Latviešu namā. Tās laikā paredzēta arī Kurzemes cietoksnī notikušo Ziemsvētku kauju dalībnieku tikšanās un pārrunas par īpašu šo kauju atceres salidojuma organizēšanu.

● Latviešu namā 8. decembrī plkst. 8 vakarā demonstrēs filmu, kuŗā apskatītas t.s. dzimumizglītības problēmas, kuŗas tagad vēlas izlīrzāt arī pamatskolās. Izrādi organizē pretkomūnistiskā Edmunda Bērka biedrība, lai parādītu morāli graujošās tendences, kuŗas pa dažādiem aplinkus ceļiem skolās cenšas ieviest slepeni komūnistiski spēki. Izrādi, kuŗa ilgs ap 30 minūšu, sevišķi ieteicams noskatīties skolotājiem un jaunatnes vadītājiem.

● Sv. Jāņa draudzes jauniešu grupu nodarbības, kuŗas pārmaiņus vadīs T. Krūka un J. Ozols, notiks pirmajās trīs decembŗa svētdienās, vienmēr sākoties plkst. 10 rītā. T. Krūkas vadītās nodarbības 13 un 14 gadu vecajiem jauniešiem jau notika 30. novembrī, bet nākošās notiks 14. decembrī. 15 un 16 gadu vecajiem jauniešiem nākošās nodarbības J. Ozola vadībā paredzētas 7. un 21. decembrī. Draudzē šogad paredzēti 4 Ziemsvētku dievkalpojumi: 21. decembrī bērniem un pieaugušiem ar svētdienas skolas audzēkņu uzvedumiem un bērnu apdāvināšanu, divi dievkalpojumi 24. decembrī plkst. 5 un 7 vakarā, bet 25. decembŗa dievkalpojums sāksies plkst. 11 dienā.

● Baltiešu veterānu korpusa Ziemsvētku eglītes vakars notiks 12. decembrī plkst. 8 DV namā.

● DV Toronto nodaļas bērnu eglītes vakars notiks 20. decembrī plkst. 3 pēcpusdienā DV namā. Bērni līdz 12 gadu vecumam līdz 17. decembrim pieteicami DV grāmatnīcā (tālr. 921—7121) vai M. Zvirgzdgraudam (tālr. 221—4554). Tai pašā dienā un vietā plkst. 7 vakarā notiks nodaļas eglītes sarīkojums pieaugušajiem, katram savstarpējās apdāvināšanās ietvaros ņemot līdz dāvanu vismaz 2 dol. vērtībā. — Nodaļas rīkotā Jaungada sagaidīšana, kuŗā par deju mūziku gādās H. Arro kapela, notiks 31. decembrī plkst. 8 vakarā DV namā. Ieejas maksa 6 dol.

OŠAVA

● DV Ošavas nodaļas vanadžu kopas rīkotā Ziemsvetku eglīte berniem notiks 21. decembrī plkst. 2 pēcpusdienā Storey Park zālē (Mill ielā). Svētbrīdi vadīs māc. E. Ķergus, paredzēti bērnu priekšnesumi un Ziemsvētku vecīša ierašanās, bet vanadzes rūpesies par bērnu pacienāšanu un rotaļām.

Alkohola lietotājiem beidzies „taupīšanas laiks"

Tieslietu ministrs Džons Turners Otavā paziņojis, ka, sākot ar 1. decembri, visā Kanadā stājas spēkā jaunie noteikumi, pēc kuŗiem autovadītājiem, kuŗus policija tur aizdomās, ka tie baudījuši alkoholiskus dzērienus, jādod „elpas paraugs", lai noskaidrotu, vai nav pārsniegts 0,08% alkohola sastāvs braucēja asinīs, uzskatot, ka ar lielāku alkohola procentu mašīnas vadītājs vairs „nezina, ko dara". Līdz šim „no iepūšanas pūslīti" varēja atteikties, ja policists to prasīja. Tagad tas jādara obligāti, atteikšanos atzīstot par faktu, ka braucējs „nezina, ko dara" un „nogatavojies" arestēšanai. Tieslietu ministrs domā, ka ar šo akciju samazinās uz pusi 5254 upuŗu skaitu, kas pērnajā gadā nositušies uz Kanadas lielceļiem. Augstākais sods par asins „uzlabošanu" ar vairāk nekā 0,08% alkohola paredzēts 1000 dol. un 6 mēneši cietumā.

Laikrakstos sniegti padomi, kā braucējiem ieturēt vajadzīgo mēru, kas galu galā ir tik niecīgs, ka labāk nedzert nemaz pirms sēšanās aiz stūres rata. Daži piemēri: 175 mārc. smags braucējs 2—3 stundu laikā drīkst „iemest" 4—5 pusotras unces tilpuma glāzīšu parastā alkohola, lai vēl varētu uzdrošināties „iepūst" ASV izgatavotajās „elpināšanas mašīnās", kuŗas jau lielā skaitā ievestas Kanadā. Labāks stāvoklis ir smagākiem ļaudīm. Piemēram, 200 mārc. smags vīrs stundas laikā var atļauties iebaudīt 7,5—8 unces alkoholisko dzērienu 70 gradu stiprumā, ja viņa elpu pārbauda pēc vienas stundas, kad izdzerta 8. glāzīte. Jo vieglāks ķermeņa svars, jo pielauto glāzīšu skaits mazāks: 150 mārc. smags vīrietis tai pašā laika sprīdī drīkst iebaudīt tikai 5,5—6 unces tā paša stipruma dzēriena, bet 100 mārc. smaga sieviete 3,5—4 unces.

Pēc preses konferences, kuŗā žurnālisti iepazīstināti ar jauno likumu, 170 mārc. smagais CBC raidītāja reportieris Džons Drūverijs izdzēris 5 pusotras unces tilpuma glāzītes ruma un iepūtis elpu jaunajā amerikāņu „mašīnā", kuŗa rādījusi tikai 0,06% alkohola sastāvu asinīs. Tikai pēc 9. glāzītes aizsniegta bīstamā 0,08% robeža, kuŗa paveŗ cietuma durvis. Bet arī mazāka alkohola iebaudīšana var novest braucēju nepatikšanās, jo tādā gadījumā viņu, pēc jaunā likuma, var saukt pie atbildības par „vājinātām orientēšanās spējām", ko var izsaukt arī narkotisko vielu lietošana.

Automašīnas vadītāju var piespiest dot „elpas paraugu" arī tad, ja viņš mašīnas motoru nav iedarbinājis, bet tikai aizsēdies aiz stūres rata. Ja elpa nav „laba", tad sods tāds pats kā tad, ja braucis.

HAMILTONA

● Latviešu ev.-lut. Kristus draudzes dāmu komitejas rīkoto Ziemsvētku tirdziņu 29. novembrī atklāja māc. E. Pavasars ar uzrunu un svētku, koŗāli „Es skaistu rozīt' zinu". Pēc Māras Ezerkalnas un Skaidrītes Darkēvicas nodziedātajām divām Ziemsvētku dziesmām Māra Alksne sniedza klaviersolo, tad māc. E. Pavasars aicināja apmeklētājus iebaudīt dāmu komitejas gādāto bezmaksas tēju un iegādāties lozes. Tirdziņš deva ap 800 dol. atlikumu.

BŠK

Pie spuldzīšu gaismā un eņģeļmatu zaigā mirdzošās eglītes Toronto Sv. Jāņa draudzes dāmu komitejas rīkotajā Ziemsvētku tirdziņā domīga spožumā raugās 4 gadus vecā Gunta Paegle. Ko viņa domā? Droši vien, zīlē, ko svētku vakarā viņai atnesīs Ziemsvētku vecītis.

Foto: J. Liģers

Toronto latviešu kredītsabiedrība
Latvian (Toronto) Credit Union Limited
491 College St., Toronto 174, Ont.
Telef. 924-2775
maksā
6% par noguldījumiem,
7 — 7½ par ilgtermiņa noguldījumiem
Kreditsabiedrība izdara visas parastās banku operācijas, izsniedz aizdevumus, izdara naudas pārvedumus un izsniedz ceļotāju čekus.
REZERVĒ AR NAUDAS NOGULDĪŠANU VAI AIZDEVUMU IZSNIEGŠANU KREDITSABIEDRĪBA IZDARA DZĪVĪBAS APDROŠINĀŠANU LĪDZ $2000.00 vai $5000.00.
Birojs atvērts darbdienās no pl 12 — 8 vakarā,
sestdienās no pl. 9 — pl. 1 dienā.

ANDREJSONS
APDROŠINA
463-7313

...O ZIŅAS

apkārtnes kopas rīkotais referāta vakars, kurā Jāzeps Svilāns runāja par tematu „Mūsdienu sasniegumi un nākotnes izredzes", bija pulcinājis tikai 30 klausītāju. Kopas seniores Veras Ciemiņas vārdā vakaru atklāja Dr. E. Upenieks.

● Latviešu baptistu draudzes rīkotā laikmetīgo pārdomu cikla otru referātu, kurā māc. R. Ekšteins runāja par tematu „Terrors un bēdas virs zemes", 27. novembrī Latviešu namā noklausījās ap 40 apmeklētāju. Decembrī kārtējais referāta vakars notiks, bet 29. janvārī plkst. 8. vakarā Latviešu namā māc. R. Ekšteins cikla turpinājumā runās par tematu „Izraēla, arabi un Maskava".

● Kritušo karavīru pieminekļa pārvaldes sasauktā talcinieku sanāksme notiks 7. decembrī plkst. 3 pēcpusdienā Latviešu namā. Tās laikā paredzēta arī Kurzemes cietoksnī notikušo Ziemsvētku kauju dalībnieku tikšanās un pārrunas par īpašu šo kauju atceres salidojuma organizēšanu.

● Latviešu namā 8. decembrī plkst. 8 vakarā demonstrēs filmu, kurā apskatītas t.s. dzimumizglītības problēmas, kuras tagad vēlas iztirzāt arī pamatskolās. Izrādi organizē pretkomūnistiskā Edmunda Bērka biedrība, lai parādītu morāli graujošās tendences, kuras pa gadiem aplinkus ceļiem skolās centās ieviest slepeni komūnistiski spēki. Izrādi, kura ilgs ap 30 minūšu, seviški ieteicams noskatīties skolotājiem un jaunatnes vadītājiem.

● Sv. Jāņa draudzes jauniešu grupu nodarbības, kuras pārmaiņus vadīs T. Krūka un J. Ozols, notiks pirmajās trīs decembŗa svētdienās, vienmēr sākoties plkst. 10 rītā. T. Krūkas vadītās nodarbības 13 un 14 gadu vecajiem jauniešiem jau notika 30. novembrī, bet nākošās notiks 14. decembrī. 15 un 16 gadu vecajiem jauniešiem nākošās nodarbības J. Ozola vadībā paredzētas 7. un 21. decembrī. Draudzē šogad paredzēti 4 Ziemsvētku dievkalpojumi: 21. decembrī bērniem un pieaugušiem ar svētdienas skolas audzēkņu uzvedumiem un bērnu apdāvināšanu, divi dievkalpojumi 24. decembrī plkst. 5 un 7 vakarā, bet 25. decembŗa dievkalpojums sāksies plkst. 11 dienā.

● Baltiešu veterānu korpusa Ziemsvētku eglītes vakars notiks 2. decembrī plkst. 8 DV namā.

● DV Toronto nodaļas bērnu eglītes vakars notiks 20. decembrī plkst. 3 pēcpusdienā DV namā. Bērni līdz 12 gadu vecumam līdz 7. decembrim pieteicami DV grāmatnīcā (tālr. 921—7121) vai M. Virgzdgraudam (tālr. 221—4554). Tai pašā dienā un vietā plkst. 7 vakarā notiks nodaļas eglītes sarīkojums pieaugušajiem, katram ievērojot starpējās apdāvināšanās ietvaros ņemot līdz dāvanu vismaz 2 dol. vērtībā. — Nodaļas rīkotā Jaungada sagaidīšana, kurā par deju mūziku gādās H. Arro kapele, notiks 31. decembrī plkst. 8 vakarā DV namā. Ieejas maksa 1 dol.

OŠAVA

DV Ošavas nodaļas vanadžu kopas rīkotā Ziemsvetku eglīte Latviešu namā notiks 21. decembrī plkst. 2 pēcpusdienā Storey Park skolā (Mill ielā). Svētbrīdi vadīs māc. E. Ķergus, paredzēti bērnu priekšnesumi un Ziemsvētku vecīša ierašanās, bet vanadzes rūpīgies par bērnu pacienāšanu un citām lietām.

Toronto latviešu kreditsabiedrība

Latvian (Toronto) Credit Union Limited.
1 College St., Toronto 174, Ont.

Telef. 924-2775

maksā

par noguldījumiem,
— 7½ par ilgtermiņa noguldījumiem

Kreditsabiedrība izdara visas pašstās banku operācijas, izsniedz ...devumus, izdara naudas pārdumus un izsniedz ceļotāju čekus.

...ZĒ AR NAUDAS NOGULDĪ...NU VAI AIZDEVUMU IZ ...IEGŠANU KREDITSABIED...BA IZDARA DZIVIBAS AP...ROŠINĀŠANU LIDZ $2000.00 vai $5000.00.

...rojs atvērts darbdienās no pl. 12 — 8 vakarā,
...estdienās no pl. 9 — pl. 1 dienā.

ANDREJSONS

APDROŠINA
463-7313

Maza atsauciba akciju iegādē

Latviešu centra Gaŗezera padomes sēdē 22. novembrī valdes priekšsēdis un nometnes vadītājs māc. V. Vārsbergs sniedza plašāku atskatu par aizvadītajā vasarā pavēikto. Ienākušie līdzekļi dažādo programmu (nodarbību un pasākumu) īstenošanai un ziedojumi šāgada 10 mēnešos pieauguši par 49%, salīdzinot ar iepriekšējo gadu: pērn bija ieņemti 36.600 dol., bet šogad 54.700 dol., tātad 18.100 dol. vairāk. Kā jau konstatēja iepriekšējā padomes sēdē, Gaŗezera „sāpju bērns" tomēr ir kapitāla trūkums resp. mazie ienākumi par pārdotajām akcijām. No šim gadam plānotajiem ienākumiem par akcijām (23.000 dol.) ienākusi tikai trešā daļa — 7600 dol. Kopš pēdējās padomes sēdes 6. septembrī līdz šai sēdei saņemtas iemaksas un akcijas piešķirtas Milvoku latviešu ev.-lut. Sv. Jāņa draudzei — 3, Milvoku latviešu ev.-lut. draudzei (māc. E. Putniņš) — 2, bet Lansingas latviešu ev.-lut. draudzei — 1, kopā par 600 dol. Sinsinati latviešu ev.-lut. draudze, pievienojoties Deitonas un apkārtnes latviešu draudzei, savu akciju pārrakstījusi uz pēdējās vārda, kuŗai jau bija 2 akcijas.

Programmu īstenošanai un administrācijas darbā izdoti 43.000 dol., inventāra iegādei, jaunceltnēm un uzlabojumiem 10.000 dol., bet procentu maksājumiem un parāda dzēšanai 8500 dol. Gaŗezera darbību plānojot, padomes doma bija, ka parādu deldēšanu, procentu samaksu un ieguldījumus jaunceltnēm un labojumiem jāsedz ar saņemtajiem maksājumiem par akcijām, kas, diemžēl, nav īstenojies. „Ja šis plāns būtu reālizējies," uzsvēra V. Vārsbergs, „nebūtu jāskar programmām paredzētie līdzekļi, kuŗus varētu izlietot mērķiem, kuŗiem tie doti." Uz 1. novembri Gaŗezera hipotēkārais parāds bija 44.000 dol., bet īstermiņa 15.000 dol.

Aizvadītajā vasarā Gaŗezerā nometņojuši 163 bērni, 55 jaunieši mācījušies vasaras vidusskolā, bet 59 piedalījušies kristīgo jauniešu kursos. Izvērtējot šo 277 dalībnieku kopskaitu pēc viņu dzīvesvietām, māc. V. Vārsbergs konstatēja, ka visvairāk bērnu un jauniešu ieradies no Ilinojas (Čikagas un apkārtnes), tālāk sekojot secības kārtībā Viskonsinai (Milvoki un apkārtne), Mičigenai (Detroita, Saginava un Grand Rapidi), Ohio (Klīvlenda, Deitona un Kolumbusa), Minesota (Miniapole un St. Paula), Indianai (Indianapolei) un Nebraskai (Linkolna), bet mazāks skaits bijis vēl no 7 citām pavalstīm, tāpat no Kanadas (Toronto, Hamiltonas, Montrealas un Edmontonas).

Lai gūtu līdzekļus, Gaŗezers arī šogad organizē mantu izlozi. Par pārdotajām lozēm līdz 18. novembrim bija ieņākuši 10.481 dol., atsaucīgākajiem esot Mičigenas tautiešiem (2600 dol.), Ilinojai (2300) un Viskonsinai (1100). Izlozes organizētājs un vadītājs Edgars Šneiders izteica cerību, ka ienākumi par pārdotajām lozēm līdz izlozes dienai 28. decembrī (plkst. 2 pēcpusdienā Kalamazū latviešu biedrības namā, 2319 Amherst Ave) pārsniegs pagājušā gada loterijas ienākumus, kuŗi bija 12.500 dol. Izlozi pārzinās padomes locekļi Rudolf Jankavs un Adolfs Artmanis.

Vasaras vidusskolas direktors A. Bolšteins, kas arī piedalījās sēdē, ierosināja daļēji segt ceļa izdevumus skolotājiem ,jo tas dotu lielāku izvēles iespēju un atļautu aicināt skolotājus arī no attālākām vietām. Lai tas būtu iespējams, padome nolēma mācību maksu vasaras vidusskolā paaugstināt par 20 dol. uz 190 dol., kuŗiem klāt nāk vēl 5 dol. mācības līdzekļu iegādei.

Lai vairotu pieaugušo nometņotāju skaitu, nepieciešams uzlabot, pat radikāli pārveidot apmešanās iespējas. Šai sakarā padome nolēma aicināt latviešu ģimenes aizdot Gaŗezeram naudu jauna tipa kabiņu iegādei Dzintaros. Iecerētās kabīnes gatavotas fabrikā ar visām iespējamajām ērtībām — elektrisko apkuri visam gadam, virtuvi un dušas telpu, kā arī nepieciešamajām mēbelēm. Šādā kabinē ģimene ērti varētu pavadīt savu atvaļinājuma laiku brīvā dabā pie ezera. Vienas kabīnes cena, minētās ērtības ieskaitot, ir 5000 dol. Ģimenes, kuŗas kabiņu iegādē ieguldītu savus līdzekļus 2500 dol. apmērā, ieguldījuma procentus saņemtu „graudā": kabīni 2 nedēļu lietošanai atvaļinājuma laikā resp. vasaras mēnešos. Ieguldīto naudu Gaŗezers aizdevējam atmaksātu no ienākumiem par kabiņu iznomāšanu citām ģimenēm. Tuvāku informāciju šai jautājumā sniedz Gaŗezera administrātors V. Vārsbergs (Latvian Center „Garezers", Rt. No. 3, Box 369, Three Rivers, Mich. 49093, U. S. A.; tālr. 616-244-5133, bet vasarā 616-244-5441).

V. Vārsbergs pakavējās arī pie virknes plānu un ierosinājumu, gar kuŗiem jau strādā, bet kuŗu īstenošana atkarīga no ienākošajiem līdzekļiem. Ar katru gadu pieaugošais vasaras vidusskolas audzēkņu skaits Gaŗezera vadību nostāda grūtas izšķiršanās priekšā: Vai paplašināt telpas skolēnu apmetināšanai, vai arī telpu trūkuma dēļ virs iespējamā skaita pieteiktos skolēnus atraidīt?

Sēdes nobeigumā V. Vārsbergs jautāja, kādēļ par Gaŗezera biedriem - akcionāriem nekļūst akadēmiskās organizācijas, it sevišķi korporācijas, kuŗu locekļi savu vārdu neizdzēšamiem burtiem ierakstījuši Latvijas neatkarības izcīnīšanas vēsturē. Arī pašreiz pārdzīvojamais laiks latviešu tautai ir nacionālas cīņas laiks, kas aicina piedalīties šai cīņā katru, kuŗā nav zudusi morālā atbildības izjūta pret savu tautu un tās nākotni.

ASV vidienes apagabala latviešu draudzēm un to vadībām V. Vārsbergs atgādināja apgabala draudžu darbinieku konferencē pagājušajā gadā Linkolnā pieņemto rezolūciju, kuŗā teikts: "a) Visas LELDAAs vidienes apgabala draudzes un kopas atzīst Gaŗezeru par šī apgabala kopīgo centru jaunatnes audzināšanai kristīgajā ticībā un latviskumā, kā arī citām, baznīcai un tautai nozīmīgām programmām. b) Tāpēc visas LELDAAs draudzes uzņemas morālu atbildību Dieva un latviešu tautas priekšā, visiem spēkiem atbalstot Gaŗezera iegādi, izveidošanu un darbību, tā rūpējoties, lai tas vienmēr kalpotu Dievam un Latvijai. c) Lai veicinātu līdzekļu vākšanu draudzēs, apgabala prāvests autorizēts nozīmēt speciālu komisiju." Cik no faktiem vērojams, — atzina V. Vārsbergs, — šī rezolūcija savu svētīgo iedarbību līdz šim. pilnos apmēros vēl nav parādījusi.

V. Vārsbergs vēl informēja, ka architekts Gunārs Birkerts uzsācis Gaŗezera brīvdabas baznīcas plāna projektēšanu, lai jau tuvākajā laikā varētu stāties pie tā īstenošanas. Šim mērķim Gaŗezera dievkalpojumu kollektēs jau savākti 663 dol.

Ernests Brože

Vecākais latviešu ģenerālis aizsaulē

Kā jau īsumā ziņots, 26. novembrī Bostonā 95 gadu vecumā miris vecākais Latvijas armijas ģenerālis — Lāčplēša kaŗa ordeņa kavalieris Jānis Priede, kas bija Lāčplēša ordeņa domes loceklis, ilggadējs Lāčplēša kaŗa ordeņa kavalieŗu biedrības priekšnieks un kādu laiku arī mēneŗraksta „Lāčplēsis" redaktors. Bostoniešiem viņš bija it kā Latvijas brīvības un latviešu kaŗavīru varonības simbols, arvien redzams sarīkojumos, gleznu izstādēs un demonstrācijās pret dzimtenes okupantiem un par latviešu tautas tiesībām. Sarunās viņš it kā izstaroja saulainu mierīgumu, pat optimismu, bet arvien apliecināja asu dzīves vērtētāja skatienu.

Kad DV apvienība Bostonā 8. novembrī rīkotajā lāčplēšu godināšanas sarīkojumā sumināja arī sirmo ģenerāli sakarā ar 95 mūža gadiem, kuŗi piepildījās 16. augustā, nebija ne mazāko pazīmju, ka jau tuvojas viņa nāves stunda. Vēl pēc tam moši rakstīja pateicības vēstules apsveicējiem, kuŗu vairumu gan vairs nepaguva nosūtīt. 22. novembŗa vakarā viņu arī vēl apciemoja dzimtā novada ļaudis. Pēc tam ģenerālis tomēr sagura, jūtoties saaukstējies. 24. novembŗa vakarā tuvinieki viņu nogādāja Foknera slimnīcā, kur ārsti konstatēja plaušu karsoni. Slimība pievienoja ar Latvijas augstāko varonības ordeni apbalvoto cīnītāju, kuŗa aizsešanas brīdī klāt bija dzīvesbiedre Paulīne, dēls Andris un meita Maija. Tā kā ģenerālis bija izteicis vēlēšanos, lai viņa pelnus apbedī dzimtenē, aizgājušo pārpelnoja 2. decembrī Forestlilla kremātorijā.

Nule aizsaules varoņiem piepulcinātais lāčplēsis Jānis Priede Latvijas armijas ģenerāļa uniformā.

Vestienas pagasta lauksaimnieka ģimenē 1874. gada 16. augustā dzimušais Jānis Priede 1899. gadā pabeidza Viļņas kaŗaskolu, 1904. un 1905. gadā piedalījās krievu - japāņu kaŗā, bet pirmā pasaules kaŗa ciņās 1915. gadā kopā ar Krievijas armijas 20. korpusu nokļuva vācu gūstā. 1919. gada 15. septembrī viņš iestājās Latvijas armijā, kur viņu paaugstināja par pulkvežleitnantu, 1923. gadā par pulkvedi un 1925. gadā par ģenerāli. Laikā no 1920. g. 15. augusta līdz 1925. g. 25. februārim J. Priede bija 6. Rīgas kājnieku pulka komandieris, pēc tam līdz 1928. gada 25. novembrim Latgales divīzijas komandiera palīgs, līdz 1929. gada 2. augustam Kurzemes divīzijas komandiera palīgs, bet no 1929. gada 30. novembŗa līdz 1930. gada 25. augustam Vidzemes divīzijas komandiera palīgs. 1931. gada 24. septembrī ģenerāli J. Priedi kā maksimālo vecumu sasniegušu no armijas atvaļināja.

Atceroties sirmo ģenerāli ar jauneklīgo sirdi un kvēli, lai še citēts viņa vērā liekamais mudinājums, izteikts pēdējā rakstā, kas bija veltīts lāčplēšu saimei, bet attiecināms uz visiem latviešiem: „Tautas vienība un nacionālā apziņa ir Dieva irracionālās gribas sastāvdaļa, ko cilvēka prāts nevar izskaidrot. Mēs tikai intuitīvi jūtam, ka Dievs grib, lai nezaudējam kopības apziņu, lai esam latvieši... Iesim kopā ar jauno audzi visur, kur daudzina vienības, latvju tautas un Latvijas vārdu, kur runā par tautas pagātni un nākotni, kur skan latvju valoda un latvju dziesmas!"

Osvalds Akmentiņš

Pēc sapulces Ņujorkā

Rezolūcija, kuŗu pieņēma baltiešu 20. septembŗa sapulces dalībnieki Ņujorkā sakarā ar Ribentropa - Molotova pakta 30 gadiem, kopā ar pavadmateriāliem nosūtīta visu valstu sūtņiem Apvienotajās nācijās, no kuŗiem jau saņemtas labvēligas atsauksmes. Pirmā — kā arvien, kopš Baltijas valstu zelta glābšanas akcijas — atbildēja Lielbritanija, drīz pēc tās Malta (kuŗas pārstāvis, pa domnieks Viktors Gauči, Apvienotajās nācijās nedaudz vēlāk piemineja Baltijas valstis savā atbildes runā padomju sūtnim Gromiko) un Rietumvācija (kuŗa liekas, jūtas zināmā mērā ar Ribentropa - Molotova pakta „atceri" saistīta), kā arī citu valstu misijas. Tā, piemēram, Vatikāna sūtnis monsinjors Džiovanate savā 26. septembrī rakstītajā vēstulē UBA - BATUN priekšniekam prāv. N. Trepšam teicis: „Pateicos par iesūtītajiem pārskatiem un dokumentiem, kuŗi attiecas uz šāgada 20. septembrī Hameršelda laukumā notikušo baltiešu sanāksmi. Kaut labi pārzinu gan agrākos, gan tagadējos apstākļus Baltijas valstīs, es tos lasīju ar lielu interesi."

Pēdējā laikā organizācijai UBA - BATUN vēstules, vispārēju informāciju vai savu pārstāvju Apvienotajās nācijās teikto runu norakstus piesūtījušas Barbadosas, Kanadas, Kambodžas, nacionālās Ķīnas, Lielbritanijas, Rietumvācijas, Vatikāna, Grieķijas, Dienvidkorejas, Kuvaitas, Malezijas Malavijas, Maltas, Holandes, Jaunzēlandes, Saudiarabijas, Singapūras, Taizemes un Zambijas misijas Apvienotajās nācijās.

Bez jau minētajiem televīzijas raidījumiem un īsākiem rakstiņiem Ņujorkas un Ņudžersijas vietējās amerikāņu avīzēs ASV presē baltiešu sapulce Ņujorkā sakarā ar Molotova - Ribentropa pakta 30 gadiem palika gandrīz bez ievērības. Ne tā citur pasaulē, kā liecina kaut vai C. H. Konga raksts Dienvidkorejas laikraksta „Seoul Daily Press' pirmajā lappusē. Visgaŗāko apkārtceļu atbildei, liekas, atradis Dr. jur. E. fon. Hofmanstāls, kas atsūtījis BATUN birojam izgriezumu no laikraksta „Pakistan Times" 30. septembŗa numura, kuŗā Ikramuls Hāks (Haq) rakstā „Lielās un mazās varas" sniedzis interviju ar starptautisko tiesību speciālistu Dr. Hofmanstālu, kas akreditēts pie Apvienotajām nācijām arī kā laikrasta „Schweizer Handelszeitung" korespondents. Rakstā minēts, ka Hofmanstāls nesen intervējis Apvienoto nāciju ģenerālsekretāru Utantu, cita vidū jautājot: „Apvienotās nācijas izsludinājušas starptautisku likumu, ka agresoram jāatstāj okupētā territorija, Vais šis likums attiecas arī uz Padomju savienības okupētajām territorijām Eiropā?" Ģenerālsekretārs Utants atbildējis: „Jūs sapratīsit, ka uz šo jautājumu es nevaru atbildēt." Šo intervijas daļu Dr. iur. E. Hofmanstāls izgriezumā bija pasvītrojis un atsūtījis BATUN birojam tūlīt pēc atgriešanās no sava devīžā ceļojuma „apkārt zemes lodei". Šādi iepriekš neparedzami gadījumi ir viens no iemesliem, kādēļ Apvienoto nāciju aprindu informēšana un sakari ar tām ļoti nepiesiešami.

D. V.

Indras Gubiņas pēcpusdiena . . .

(Pārnesums no 3. lpp.)

Pa starpām dzima bērni, un es vakaros gāju universitātes rīkotajos kursos — mācījos rakstniecību, īsstāstus un filozofiju. Man vajadzēja atrast savai eksistencei jēgu, man nepietika ar parasto teicienu: dzīvot bērniem, vai Dievam, vai tautai... Man kaut kā pietrūka. 1958. gadā iznāca 'Draugam nepiemērota sieva', kuŗi gribētu runāt ne tikai trimdas saimei vien, bet visai latviešu tautai." — „Savā izmisumā cilvēka prāts meklē un ari atrod kādu izeju. Vairāki, gan vecās, gan jaunās paaudzes, rakstnieki savā izmisumā, savās bailēs no veltīgi izšķiesta mūža izfantazē un atrod visdīvainākās izejas. Viņi ar nolūku aizmirst patiesību, ka mūsu dzimtene ir svešas varas rokās." — „Nākotne rādīs, kā Indra Gubiņa tiks pāri savai krizei. Vēlēsim viņai sekmes un darba prieku, lai mums tiktu jaunas pērles no viņas bagātā talanta dzīlēm," rakstnieces raksturojumu pabeidza Gunārs Janovskis.

Indras Gubiņas atsūtītos dzejoļus lasīja K. Bērziņa - Eglīte, bet stāstu „Nakts" Rasma Janovska. Literārās pēcpusdienas nobeigumā jaunā dziedātāja Dagnija Balode nodziedāja trīs solodziesmas, klavieŗu pavadījumu spēlējot viņas māsai Ingridai. Sarīkojums bija pulcinājis kuplu un atsaucīgu klausītāju saimi.

K. Zemdega

Skatuves dekorējums DV apvienības Bafalo rīkotajos Latvijas valstssvētkos.

Foto: V. Malējs

SAVIENOTAJĀS VALSTĪS

ŅUJORKA

● Pēc apkārtrakstā publicētajiem datiem redzams, ka vasarā Ņujorkas latviešu ev.-lut draudzes nometnē Katskilu kalnos piedalījušies pavisam 457 bērni četros nometņošanas 2 nedēļu ilgos periodos, no tiem 247 meitenes un 210 zēnu. Tikai 9 bērni nometnē pavadījuši visus četrus periodus, 15 trīs, 84 divus un 171 vienu periodu. No citām draudzēm bijis 115 nometņotāju, bet no ģimenēm ārpus draudzēm 5 bērni. Iedalot pēc dzīvesvietām, no Ņudžersijas bija 22 bērni, Konektiketas 20, Pensilvēnijas 19, Ņujorkas pārējām draudzēm 18, Vašingtonas 9, Vilmingtonas 5, Manačuzetas 5, Minesotas 1 un Kanadas 2, bet no amerikāņu draudzēm 6 un katoļu draudzēm 7. Abi jaunākie nometnes bērni bija 4 gadus veci, bet vecākie sasnieguši 16 gadu.

● Ņujorkas pavalsts loterijā jau otru reizi galveno laimestu 100.000 dol. apmērā ieguvis latvietis. Šoreiz oktobrī pirktajām lozēm galveno laimestu izvilka Elvīrai Zondakai, kuŗa ar vecākiem dzīvo Albertsonā, Lougailendā. Laikā no 1948. — 1962. gadam viņa dzīvoja Toronto. Lielā laimesta ieguvēja nodarbināta kādas dzērienu firmas birojā Manhatenā, un arī pēc laimesta saņemšanas nedomā darbu pamest.

BAFALO

● DV apvienības rīkotais Latvijas valstssvētku akts 22. novembrī bija pulcinājis ap 100 dalībnieku, kās, ievērojot kolonijas latviešu skaitu, atzīstams par prāvu, taču nevar noliegt, ka apmeklētāju varēja būt vēl vairāk, tāpat kā nav apstrīdams nožēlojamais fakts, ka Bafalo dzīvo vairākas latviešu ģimenes, kuŗas pat reizi gadā nejūt vēlēšanos pabūt tautiešu vidū, pat tik nozīmīgā dienā, kā mūsu valsts neatkarības pasludināšanas atcerē ne. Jāpriecājas tikai, ka šo latvietību zaudējušo nav daudz. Gandarījums toties bija, ka apvienības pr-kam R. Blākim ar lielo entuziasmu darbā izdevies ieinteresēt arī jauniešus, kuŗi kuplā skaitā bija redzami akta dalībnieku rindās. Uzsveŗams, ka līdz šim 20 gados, kopš Bafalo pastāv latviešu kolonija, Latvijas dienā nav bijis tik skaista un nacionāla skatuves dekorējuma kā šoreiz. To trīs negulētās naktīs, kavējot arī dažas eksistences darba stundas, bija pagatavojis apdāvinātais jaunās paaudzes pārstāvis Aivess Malējs, izveidojot 12 pēdu augstu statuju ar trim zelta zvaigznēm rokās — gandrīz tieši tādu, kāda simbolizē Latviju Brīvības pieminekļa galotnē Rīgā, kuŗu viņš atstājis kā mazs zēns, nekā daudz neatceroties. Sarīkojuma ievadījumā, asistējot tautu meitām Laurai Gailītei un Inesei Kaiminai, Latvijas karogu zālē ienesa Vietnamas kaŗa veterānis Juris Smiltiņš, bet atklāšanas uzrunu teica apvienības pr-ks R. Blākis, kas vēlāk, simboliski godinot visus latviešu kaŗavīrus no strēlniekiem līdz pašreizējiem cīnītājiem Vietnamā par viņu nestajiem upuriem, apsveica un kā vēlti pasniedza „Latvijas atbrīvošanas kaŗa vēsturi" vienīgajam kolonijas Lāčplēša kaŗa ordeņa kavalierim Aleksandram Rācenim. Pēc ASV un Latvijas himnas Brigita Ūdre nodeklamēja Birutas Senkēvičas dzejoli „Zvērests", bet svētku runu teica viesis no Čikagas — tautsaimnieks Ilmārs Bergmanis, runājot par Latviju nākotnes perspektīvā ap 2000, gadu. „Mēs, latvieši, kaut skaita ziņā it kā piliens jūrā, savu vietu pasaulē esam atraduši un to arī patūrēsim," viņš cerīgi uzvēra. Lietuviešu un igauņu sūtītos apsveikumus nolasīja Vidis Maželējs, bet no Internacionālā institūta sveica Macharovičs. Akta koncerta daļā Mocarta, Šopēna un Debisī kompozicijas uz klavierēm atskaņoja Māra Ezerkalna, bet P. Šūberta, A. Žilinska, J. Vītola un J. Sibeliusa skaņdarbus dziedāja soprāns Dace Kārkliņa, abas viešņas no Hamiltonas, Kanadā. Sarīkojuma nobeigumam vanadzes bija klājušas kafijas galdu, izkārtojot arī loteriju. Akta dalībnieki pāris stundu varēja nodoties arī dejošanas priekam.

E. Alka

OKLANDE

● Pēc labi apmeklēta vietējās latviešu ev.-lut. draudzes Mirušo piemiņas dienas dievkalpojuma 23. novembrī Centrālajā luterāņu baznīcā, kuŗu vadīja māc. G. Kness - Knezinskis, sarīkojumu zālē notika mirušo atceres brīdis pie improvizētas puķu kapa kopiņas ar krustu, dedzinot piemiņas svecītes sēru brīdim, kuŗu ievadīja Inta Salzirne ar klavieŗu solo, atskaņojot Bēthovena „Sēru maršu". A. Upenieks savukārt sniedza vijoles solo, bet L. Puķīte klavieres. Arnolda Lūša „Šķiroties" un Terēzes Brences „Mirušo diena" deklamēja R. Trektere.

O. S.

MINEAPOLE

● Mineapoles - St. Paulas latviešu ev.-lut. draudzes svētdienas skolas audzēkņu vecāku sapulci vadīja skolas valdes pr-dis L. Sproģis, pārskatu par vecāku padomes darbību sniedza tās pr-dis A. Spārniņš, bet skolas vadītāja R. Prauliņa informēja par darbību un mācību programmu. Ievēlētā vecāku padomes valde darbosies šādā sastāvā: priekšsēdis L. Ieleja, viņa palīgs V. Miķelsons sekretāre M. Stumbre, saimniecības pārzinātāja L. Pētersona un kasieris K. Millers. Par vecāku pārstāvjiem, (ik diviem) atsevišķajās klasēs, sākot ar bērnu dārzu un beidzot ar 8. klasi, izraudzīti L. Ieleja, K. Millers, M. Ozols (tikai viens), L. Pētersona, A. Demme, R. Vijuma, V. Grundmanis, G. Beķeris (tikai viens), V. Miķelsons, M. Zīle, I. Cers, M. Stumbris, B. Sviķis, B. Sproģis, E. Ozoliņa, H. Inde un G. Peniķis. Piezīmējams, ka vienīgi 5. klase iedalīta divās parallēlklasēs, kuŗās kopā ir 3 vecāku pārstāvji.

● Latviešu draudzes dāmu komitejas valde grūtībās esošo tautiešu atbalstam uz Vāciju nosūtījusi 210 dol., Latvijas sarkanā krusta deportēto fondam 80 dol., Minsteres latviešu ģimnazijai 100 dol., uz Latviju 500 dol un uz Poliju 10 dol., bet Vašingtonas latviešu ev.-lut. draudzes baznīcas atjaunošanai 25 dol. Kur bijusi vajadzība, nosūtītas arī saziedotas drēbes.

● Skautu mītnes vakarā svinīgo solījumu nodeva un vienībā par mazskautiem uzņēma Gunāru Cāzeru un Andri Kurmi. P. Brūveli un A. Ceru pēc izturētajiem pārbaudījumiem ieskaitīja 2. pakāpes skautos, bet uz 1. pakāpi pārgāja G. Grants. Mazskautu audzinātāju palīgu apliecības saņēma V. Inde un A. Peniķis, bet 15 dienu nometņošanas nozīmes skauti E. Celms, V. Inde, J. Kiperts, A. Peniķis, A. Spārniņš, G. Grants, P. Brūvelis un A. Cers. Visai skautu vienībai piešķirta nometņošanas balva, jo nometnē piedalījās vairāk nekā 50% vienības dalībnieku. Mītnes vakaru vadīja E. Celms un A. Cers.

● Latviešu ev.-lut. draudzes filiāle Crystal Lake kapsētā 100 kapu vietu, kuŗas atrodas blakus līdzšinējam draudzes nodalījumam. Kapsētas pārvalde noteikusi, ka šai vietā vienas kapvietas cena, ja to vēlētos pirkt individuāli, maksā 225 dol., bet ievērojot lielo kapu vietu skaitu, kuŗu latviešu draudze nodomājusi un jau iepirkusi (440), jaunās kapu vietas nocenotas 175 dol. gabalā. Pirkšanas līgums jau parakstīts. Šai sakarā draudzes finanču valde paziņojusi, ka, sākot ar šāgada 1. decembri vienas kapa vietas cena līdzšinējā vai jauniegūtajā kapsētas daļā ir 175 dol. draudzes locekļiem, bet 220 dol. personām, kuŗas nav piederīgas draudzei. Visos gadījumos, kad kapa vietas iepirkšana uzsākta jau pirms 1. decembŗa, cena paliek līdzšinējā — 165 dol.

K-ts

GRAND RAPIDI

● Sirdstriekas sekās 30. oktobrī Grand Rapidos 69 gadu vecumā miris pazīstamais architekts Juris Leimanis, kas bez daudzām celtnēm Rīgā bija projektējis arī grandiozo Uzvaras laukuma izbūvi. Aizgājējs dzimis 1900. gada 29. martā Rāmuļu pagastā kā lauksaimnieka dēls, mācījies L. Ausēja rēlskolā Cēsīs un 1933. gadā ieguvis arhitekta gradu Latvijas universitātē, studiju laikā pievienodamies korporācijas Lettgallia saimei. Kopš 1933. — 1936. gadam viņš bija Baznīcas virsvaldes dienestā un cita vidū vadīja arī Baznīcas ģimnazijas būvdarbus, bet kā Latvijas Sarkanā krusta architekts viņš pārraudzīja sanatoriju un atpūtas namu celšanu. Jo sevišķi nozīmīgs izvērtās viņa darbs, strādājot Rīgas pilsētas jaunuzbūves birojā no 1936. — 1944. gadam, kuŗu vairākus gadus vadīja. Birojs veica tālejošus plānojumus, kuŗos viens no grandiozākajiem bija Uzvaras laukuma izbūves projekts. Šī projekta sacensībā J. Leimanis ieguva 1. godalgu. Viņš darbojās arī tautas celtniecības pieminekļu saglabāšanā, kas saistās ar senām tradicijām vai mākslas izpaudumiem, tādēļ pētniecības darbā apceļoja plašus Latvijas novadus. Viņš sarakstījis arī vairākas zinātniskas publikācijas. Iecelojis ASV, J. Leimanis turpināja darbu savā profesijā, bet piedalījās arī latviešu sabiedriskajā dzīvē, kādu laiku būdams Grand Rapidu un apkārtnes ev.-lut. draudzes priekšnieks un darbodamies tās padomē, bija skautu vecāku padomes pr-dis, Latviešu architektu biedrības kopas sekretārs un korporācijas Lettgallia Mičigenas kopas seniors. Aizgājējam veltīts aizlūgums notika 2. novembrī, bet dienu vēlāk mācītāji K. Hermanis un A. Piebalgs viņu izvadīja pēdējā gaitā uz Vudlauna kapiem. Goda sardzē stāvēja Letgallias un Korporāciju kopas locekļi. Kapos bija daudz vainagu un atvadvārdu teicēju.

TOWN & COUNTRY
REAL ESTATE LTD.
V PALMA PĀRSTĀVIS
377 Glengarry Ave., Toronto 12, tel. 782-7246

NEMAKSĀJIET VELTI ĪRI. IZMANTOJIET MŪSU IZDEVĪGO KREDITĒŠANOS UN MAZĀS IEMAKSAS. IEPERCIET PASI SAVUS ĪPAŠUMUS!

Danforth — Pape: Atsevišķa 9 istabu dubultķieģeļu māja, 2 virtuves. Cena $27.000, iemaksa $5.000.

Danforth — Pharmacy: Atsevišķs 6 istabu bungalovs ar izbūvētu pagraba dzīvokli. Privāts iebraucamais ceļš un garāža. Cena $32.000, iemaksa $4.000.

Willowdale: Atsevišķs 6 istabu dubultķieģeļu bungalovs ar pagrabā izbūvētu lielu atpūtas telpu, 2 vannas istabas, privāts iebraucamais ceļš un garāža.

UZTICAMIEM MĀJU PIRCĒJIEM PALĪDZAM IZTRŪKSTOSO VAI VISU NAUDU IEMAKSAI SAGĀDĀT BEZ GALVINIEKIEM UZ 6 GADIEM UZ VISIZDEVĪGĀKIEM NOTEIKUMIEM. ZVANIET MUMS NESAISTOŠAI INFORMĀCIJAI. MĀJAS LIELĀ IZVĒLĒ VISĀ PILSĒTĀ.

Godalgas, pirmās automašīnas un traktori...

KANADAS LATVIEŠU VĒSTURES FRAGMENTI (16)

Salu ezera (Isle Lake) apkārtnes latviešu farmeriem 1913. gads kļuvis it ievērojams ar to, ka viņi nodibināja Apvienotās Albertas lauksaimniecības biedrības latviešu nozari, kurā iestājās ap 30 tautiešu. Šo latviešu lauksaimniecības biedrību vadīja Džons Džoness ar vietnieku M. Cenu un sekretāru J. Fogeli, bez kuriem valdē vēl darbojās Dīriķis un Enthūzens. Šī vienīgā Salu ezera apkārtnes latviešu nodibinātā biedrība ieguva lielu atsaucību un darbojās ar atzīstamām sekmēm.

Kā jau teikts, biedrība bija kanadiešu organizācijas The United Farmers of Alberta latviešu nozare, kuŗai lūdzu tuvāku informāciju par latviešu farmeŗu nozares darbību un izstādēm, taču izrādījās, ka nav saglabājušies nekādi materiāli, kuŗus varētu izmantot Kanadas latviešu vēstures fragmentiem. Tā atliek vienīgi tā laika latviešu presē atrodamās ziņas, pēc kurām aktīvākie bijuši Entvistles un Geinfordas tautieši, par kuŗu dzīvi un darbu atrodama informācija kā „Amerikas Vēstnesī", tā „Kanādietī".

„Amerikas Vēstneša" 1912. gada 19. numurā lasāms: „No Gainfordes, Alta, Kanādā. — Vasara jau pagājuse, rudenis pienācis un ziema tuvojas ātriem soļiem. Atskatoties atpakaļ uz pavadīto vasaru varam ar viņu būt pilnīgi apmierināti. Kad laikrakstos no visām malu malām sūdzējās par neizturami kārstu un sausu laiku, par

SARĪKOJUMU KALENDĀRS

TORONTO

6. decembrī — pl. 7 vakarā Parkdale Collegiate — Dainas koŗa 20 gadu pastāvēšanas koncerts.
13. decembrī — pl. 7.30 vakarā garīgs koncerts Sv. Jāņa baznīcā; piedalās Pēteris Lielzuika un Anita Rundāne.
14. decembrī — pl. 7 vakarā Latviešu namā lugas „Gandarījums" atkārtojums V. Pukata režijā.
20. decembrī — pl. 3 pēcpusdienā DV Toronto nodaļas rīkotā bērnu eglīte DV namā; pl. 7 vakarā eglītes pieaugušajiem.
21. decembrī — pl. 3 p.p. Walmer Rd. baptistu baznīcā Ziemsvētku ieskaņa mūzikā: A. Rundāne, P. Geistauts, A. Jansons (vijole) un draudzes koris.
31. decembrī—pl. 8 vak. Jaungada sagaidīšanas balle Latviešu namā
31. decembrī — pl. 8 vakarā Jaungada sagaidīšana DV namā.
10. janvārī — pl. 7 vakarā Toronto studenšu korporāciju kopas slēgts tējas vakars Royal Canadian Curling Club, 131 Broadview Ave.
24. janvārī — pl. 7 vakarā vīru koŗa Viesturs gadskārtējais koncerts un balle Columbus Hall telpās.
25. janvārī — pl. 5 pēcpusdienā Latviešu namā TLTA ģimnazijas Draudzīgā aicinājuma atcere: akts un R. Blaumaņa lugas „No saldenās pudeles" izrāde H. Miķelsona režijā.
11. aprīlī — pl. 8 vakarā A.L.T. Bostonas ansambļa visizrāde — S. Moma „Svētā liesma", Bickford Park vidusskolas zālē.
18. aprīlī — pl. 8 vak. Sv. Andreja baznīcā Sv Andreja ev.-lut. draudzes koŗa 18. gadskārtējais garīgs koncerts ar simfoniska orķestŗa piedalīšanos.

SV. KATRĪNAS

30. novembrī—plkst. 3 pēcp. Franču baznīcas zālē, 101 Garnet St., vanadžu kopas gadskārtējais Ziemas svētku tirdziņš.
31. decembrī — pl. 9 vakarā Jaungada sagaidīšanas balle Beacon Motor hoteļi., Queen E., lielceļa malā. DV Sv. Katrīnu nod. vanadžu kopas sarīkojums.

RICMONDHILLA

No 30. novembŗa līdz 7. decembrim — Otto N. Grebžes gadskārtējā gleznu izstāde 47 Pemberton Cresc. N., Richmondhill, tālr. 884-1061; atvērta katru dienu no plkst. 10 rītā līdz 10 vakarā.

odiem, dunduriem un citām mocībām un strādnieks krekla piedurknē slaucija sviedraino pieri, tad pie mums aizvien uzlija atspirdzinošs lietus, kas pavairoja auglību dārzos un laukos. Siena laiks gan varēja būt drusku saulaināks, bet pārtikām un ievācām sienu ari ar tādu, kāds tas bija. Ka šejienes Latvieši ir dūšīgi zemkopji, to dabujām piedzīvot šogad Entwistles lauksaimniecības izstādē, kur Latvieši un Latvietes, skaitā septiņi, dabuja lielu daļu godalgu un pārspēja cittautiešus. Kur agrāki dažs bez dūšas, bez cerībām spļāva virsū uz savu zemi un ar rūgtumu sirdī nožēloja savu iznākšanu uz homesteadi, tur tagad aug viss kas, ko vien tik sēj un strādā un Johna kga laukā bija izaudzis kālis, kuru sievas tēvs knapi varēja pārnest mājās. Jā, daudz kas mums ir jāmācās un daudz kas jāzin laj varētu būt nemaldīgi, bet maldīties esot cilvēcīgi."

Cits rakstiņš „Amerikas Vēstneša" 1913. gada 13. numurā informē par latviešu farmeŗu apvienošanos savā biedrībā: „Šejienes Latvieši arī parādījuši ka daudz ko var, ja tik laba griba; tie nesen nodibināja Lauksaimniecības biedrību un pieslējās vietejai galvenai Albertas savienotajiem farmeriem, kuriem ir vairāk kā 500 zaru-biedrības. 'The United Farmers of Alberta' ir labi pazīstama organizācija. Pasākums bij grūts, bet darbības augļi jau manami, kad redzam, ka vietējā valdība ir piespiesta mūs ievērot; tāpat vietejās dzelzceļa kompanijas mūsu prasības ievēro, tik ilgam ka mēs vienprātīgi roku rokā ejam. Mēs baudīsim paši savus augļus ar prieku un patiesību. Nekārtības ar zivīm ezerā ir jau puslīdz aprobežotas. Turēsimies cieši kopā, parādīsim ka Latvieši nav tā saukt ie 'duchoborci'. — Tagad runājam jau no kopīgas mašīnu iegādāšanas un labākas tīrasiņu sugu lopu iegādāšanas. Cerēsim ari ka mēs šīs lietas nokārtosim. Šī gada sākumā šī vasara likās būt sausa; vēlais pavasaris atnesa daudziem siena trūkumu. Maija mēn. beigās vēl nebij visi lauki apsēti, bet pēdejais lietus daudz līdzēja; auzas, mieži un kvieši labi uznāk, dārza saknes tāpat; ogu raža šogad būs varena, ja nakts salnas ne-ieronas. Tā tad šejienes Latvieši var tikai ar prieku un cerības pilnu sirdi uz nākotni lūkoties. Vēl jāpiemin, ka vairāk Latviešu še iecelojuši: A. Ķeķis ar ģimeni no Pensilwanijas un divi Peterson brāļi no Wankoweras un Fr. Frey kgs, visi uzņēma še homesteades. — Vientulis."

Sekoja labas ražas gadi, un apmierināts smaids iegūla farmeŗu sejās. Vismaz viņi vairs nenožēloja, ka devušies uz Albertas ziemeļiem. Gandrīz pārsteidzošus panākumus dažādās lauksaimniecības nozarēs guva Mārtiņš Cena, 1917. gadā viņš ar saviem dārzkopības ražojumiem piedalījās Entvistlas lauksaimnieku izstādē, kur šī apgabala mērogā izpelnījās daudzas godalgas. „Amerikas Vēstneša" 1918. gada 15. marta numurā par to cita vidū rakstīts: „Pagājušā rudenī šejienes latvieši Entwistles izstādē atkal nogrāba gandrīz visas godalgas. Cenas kungs dabuja pat 150 dolārus godalgu..."

Pirmais pasaules karš ienesa pārmaiņas arī latviešu farmeŗu dzīvē. Daudzi aizgāja karā, bet viņu vietu pamazām sāka aizpildīt technika. Vienā farmā pēc otras zirgu un vēršu vietā ieripoja automašīnas un traktori, kas pārveidoja ne vien ražošanas veidu, bet visai lauksaimniecībai iezīmēja jaunu raksturu, jo tagad zemi varēja vieglāk apsaimniekot un labāk izmantot. Kā šīs pārmaiņas norisinājās latviešu farmās, par to diezgan humoristiskā garā pastāstīts „Amerikas Vēstneša" 1918. gada 15. marta numurā:

„Pēdējā laikā pie farmeriem nākuši cieņā automobiļi, ar kuriem izvizinas uz to smalkāko un kur tad vēl tas stils! Un kad šīs, jeb tās mājas aptrūkstas cukurs, vai kafija, cērmju zāles, vai gremojamā tabaka, ziepes, tad pārgriež teļam rīkli no vienas auss līdz otrai, iesviež to automobilī un laiž uz tuvejo miestiņu tā kā teļa aste vien vējā plivinas un kur tad lai nu nabaga teļš plivinātu savu asti, ka ne savā bēru dienā. Viņam tāds gods tiek parādīts — automobilī braukt! Citi atkal automobili izlieto priekš aršanas, pieliek pie pakaļejā gada tādus smagus riteņus ar šķinītēm iekrustiem pāri tā kā 'Bullwheel binderim', piesien tad arklu pakaļā un grūž vaļā. Citi atkal pārdod zirgus un pērk traktorus, kuri taisni aršanai taisīti... Citi smuki ar viņiem strādā, bet citiem mājas caur šiem traktoriem pāriet 'Morgaviču' kompaniju rokās, sak, muļķis dabū pērienu baznīcā, gudrs ir krogā nedabū! Govis pie mums ir kā jau kara laikos, brīnums dārgas, bez simts dolāriem neļauj nemaz uz godīgu govi paskatīties un tās būs vēl dārgākas, tādēļ, ka pagājušo vasaru, kad nevarēja ievākt sienu nedz arī salmus, daudzi rudenī bija spiesti raga lopus ar un bez ragiem pārdot un stipri 'izķemmēja', kā saka 'kontriju' no lopiem..." No šī ziņojuma arī redzams, cik svārstīgi vēl bija farmeŗu ienākumi, visam esot atkarā no ražas vai neražas gadiem.

Kaŗa laikā radās arī citas pārmaiņas Salu ezera apkārtnes latviešu kolonijā, par ko lasāms „Amerikas Vēstneša" 1918. gada 15. marta numurā: „Ziema jau iet projām — pēdējās pāris nedeļas sniegs bij ap 3 pēdas, kūst lieliski un kalnu gali jau pliki, tādēļ ari farmeri jau sāk kaklus staipīt uz pavasara zemes darbiem, sataisa arkliem lemešus, iztrin diskus un izlabo pērno gadu salūzušās un izdilušās mašīnu daļas. Tie atkal, kuri domā, kad viņi vēl nav atraduši to riktīgo vietu Kanadā, kurā var palikt diezgan ātri bagāts, aiziet no šejienes un citi atkal nāk vietā. Tā piem. Pēteris Brentcis aizgāja uz Red Willow, Stettler tuvumā un Bill Edwards uz Delmas, Saskačewanu un Juris Vigants pārdeva farmu par 3 tūkstoši dolāriem un citus farmas piederumus par 1 tūkstotu un Jurim nu ir nauda gabatā, ar kuŗu grib brauc uz Vancoveri, tur kur visi aizbrauc, kam ir pilns naudas maks, bet vēl viņš gaida to lielo tiesu, kurā viņš ir viens no tām galvenajām personām..."

Osvalds Akmentiņš

Salu ezera (Isle Lake) un apkārtnes tautieši kopā ar pirmajiem pionieriem (visu vārdi, diemžēl, nav zināmi) 1948. gadā: no kreisās vidū — Hermane, Ozoliņa, nezināma māmuļa, Džonesa un Dīriņa; aizmugurē — 2. Ceple, 4. Lejasmeiers, 5. Dīriņš, 6. Puriņš, 7. Džoness (visā augumā).

Foto: O. Akmentiņa archīvs

Dāviniet paši sev un draugiem nākošajam gadam latviešu laikrakstu

„LATVIJA AMERIKĀ"

491 College Street, Toronto 174, Ontario, Canada.

Lūdzu piesūtīt laikrakstu uz vienu gadu $18.00
6 mēnešiem $10.00

Uzvārds, vārds .....

Adrese .....

Pilsēta ..... Pavalsts/Prov. ..... Valsts .....

Samaksai pievienoju $..... ar čeku/M.O.

Datums: .....

Atkal ar pīpi uz jumta

LATVIEŠU NERĀTNĀS DAINAS „AMERIKĀNISKI" ● INTERNACIONĀLA LATVIETE AMERIKĀŅU LAIKRAKSTA SLUDINĀJUMĀ ● LATVIEŠU SKOLNIECE MIERA MORĀTORIJĀ

Biju salasījies avīzēs par pīpošanas ļauno ietekmi uz veselību un tādēļ, pavisam atklāti sakot, it pamatīgi nobijies. Dūšai saskrienot papēžos, jo mirt nevienam tik ātri negribas, uz laiku pārtraucu arī savu pīpes kūpināšanu uz jumta. Bēz tam vasarā biju izbraucis ciemos pie indiāņiem, kas dzīvo būdās ar palmu lapām klātiem jumtiem. Še maza pīpošanas neuzmanība varētu novest pie lielas uguns nelaimes. Ar virsaiti gan sasmēķējām „miera pīpi", un pēc tādas izdarības nepavisam vairs negribējās mekļēt kaŗi citu pirtī. Taču tagad esmu atkal sadūšojies, par jaunu uzkāpis uz savas mājas jumta pakūpināt pīpi, lai pavērotu pasauli no augšas un filozofiskā mierā pīpes zilajos dūmos paprātotu par dažām neparastām latviešu izdarībām.

Esmu liels avīžu lasītājs (lasu tās arī citās valodās), un nupat, 23. novembrī pēkšņi „New York Times" slejās atklāju sludinājumu ar puspliku sievišķi, apķērušos jauneklim ap kaklu. Tajā lasīju: „Sex Songs of the Ancient Letts". Tūlīt sapratu, ka tie taču ir mūsu pašu letiņi, jo tos angliski dažreiz tā sauc jeb latvieši, kā saucamies parasti pašu tautiešu vidū. Tālāk bija lasāms, ka šīs seksīgās senlatviešu dziesmas pārtulkotas amerikāņu valodā. Tādu nepazīstot un nevienā leksikonā tai pēdas nespējot sadzīt, manī radās nopietnas aizdomas, ka daļa nerātno latviešu dainu būs pārtulkota tai pašā angļu valodā, kuŗā pakroplotā veidā runā arī amerikāņi. Tās tulkojis Buds Berzings, bet ievadu un komentārus rakstījusi Arsene Eglis. Tālāk teikts, ka šīs senlatviešu pasaulīgās dziesmas ietver tūkstoš „lustīgu" pantu, no kuŗiem daži esot radušies 2000 gadu pirms Kristus dzimšanas. Šai vietā kļuvu domīgs, jo man šāda gudrība vēl nebija zināma, bet, izlasot to otrreiz, nekādi pārpratumi nevarēja būt. Tā tur bija rakstīts!

Ievērojot smagi strādājošu dievbijīgu cilvēku milas piedzīvojumus, šis latviešu tautas tulkotās dainas ir vienreizējs sociologisks dokuments ar receptēm daudzām moderno dienu sociālajām slimībām un nekārtībām. Savā brīvajā un tiešajā pieejā seksam tās ierosina pretlīdzekļus aizspriedumiem, kuŗi vēl šobaltdien valda mūsu sabiedrībā. Tātad — īsti laikmetīgs sludinājums!

Tā paša laikraksta citā lapā atkal sludinājums: „Helene Vanags: jauna meitene ciemā." Nevarēja būt pārpratuma, tā atkal latviete! Tikai lasot tālāk, atklājās, ka meitene dzimusi Marokā, skolojusies Francijā un tagad ir modes fotografa asistente Ņujorkā. Pretējā lapā krāsu uzņēmumi jās savas valsts neatkarības pamā šī meitene arī bija redzama „stakliski" sēžam uz krēsla, svitrainā adītā jakā un baltās biksēs. Tālāk jau sludinājumā arī bija pateikts, ka viņa ir izvēlīga savās tualetēs un valkā divkārši adītu vilnas jaku 30 dolaru un baltas bikses 20 dolaru vērtībā, ko var iegādāties visādos lielumos labākajos veikalos un universitāšu iepirkšanās vietās. Nekur gan nebija norādes, ka viņa varētu būt latviete, taču es ceru, ka esmu secinājis pareizi, jo — vai tad vēl kādai internacionālai tautai varētu būt uzvārds „Vanags"?

Kad Ņujorkas tautieši gatavo sludinājumus amerikāņu laikrakstā, ar kuŗu piedāvā „amerikāņu valodā" pārtulkotās un izdotās seno latviešu „seksa dziesmas"...

IZĪRĒJAMS
MĒBELĒTS DZĪVOKLIS — 2 istabas un virtuve klusai ģimenei
(ar vai bez bērniem).
Lūdz zvanīt Toronto 363-8909

Pie Broadview pazemja stacijas
IZĪRĒJAMAS
vieniniekiem 2 atsevišķas istabas ar vai bez mēbelēm, atsevišķas virtuves un garāžas.
Zvanīt Toronto 461-3887.

Bloor — Dovercourt
IZĪRĒJAMA
istaba
ar lielu virtuvi, atsevišķa vannas istaba un ieeja.
Zvanīt priekšpusd.
534-4106, Toronto

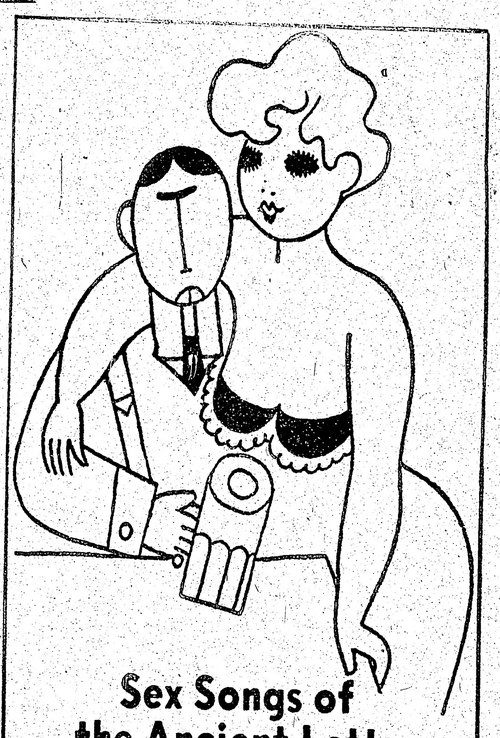

translated into American by Bud Berzing and with introduction and annotations by Arsene Eglis. These earthy songs of the ancient Letts include one thousand lusty verses that date as far back as 2,000 B.C.

Dealing with the amorous practices of a hard-working, pious people, these folk songs constitute a unique sociological document with prescriptions for many modern social ills and psychoneurotic disorders. In their free and forthright approach to sex they suggest an antidote for the puritanical inhibitions that continue to plague our society even today.

* * * *

1970. gada jaunie modeli
CHEVROLET CHEVELLE
CAMARO
OLDSMOBILE CHEVY II
APSKATĀMI MŪSU JAUNAJĀS SKATES TELPĀS.
Tagad izdevīgākais laiks iegādāties pagājušā gada automašīnas par pazeminātām cenām.
ROBERTSON MOTORS 1515 DANFORTH AVE., TORONTO
Sazinieties ar mūsu firmas latviešu pārstāvi
Hans PLAUDE Tel. HO 6-1131

Kanadas DAUGAVAS VANAGU nams
125 Broadview Ave., Toronto 250. tel. 465-5225
Piedāvā banketsāli sarīkojumiem, iesvētībām, kristībām, dzimšanas dienu jubilejām par jaunām cenām.
Pieprasiet telefoniski 465-5225

„Jautrais Ods"
DAUGAVAS VANAGU KLUBS
JŪS GAIDA CIEMOS
Atvērts no pirmdienas līdz ceturtdienai no plkst. 4 — 12 naktī. Piektdienās un sestdienās atvērts no plkst. 12 dienā.
Uz redzēšanos JAUTRAJĀ ODĀ!

LATVISKAS ROTAS
DIMANTI — PULKSTEŅI
Zeltkales
Aldonas ĶIVLENIEKS
VEIKALĀ UN DARBNĪCĀ 964½ Bloor St. W. Toronto 4 Ont., tālr. 533-2837

ZIGFRIDS ART POTTERY
ZIGFRĪDS JURŠEVSKIS
KERAMIKAS DARBNĪCA - SALONS
1425A BLOOR ST., W., TORONTO. TEL. LE 6-8183
Vienu bloku uz austrumiem no Dundas West pazemja pieturas
Piedāvā LATVISKU, MODERNU KERAMIKU un citus LIETIŠĶAS MĀKSLAS ZSTRĀDĀJUMUS.
Turpat dabūjami BILŽU LOGATI.

A. GUGĀNS
ZELTKALIS
Latviskas rotas bagātīgā krājumā sudrabā un zeltā.
Darbnīcā — 25 Moccasin Trail, Don Mills, Ont., tel. 444-4033

apdrošināšana plus
VALD. BEBRIS
1658 Victoria Park Ave. Scarboro
Tel. 759-0266

ROSAR-MORRISON FUNERAL HOME LTD.
TELEPHONE 924-1408 • 467 SHERBOURNE STREET, TORONTO 5 ONTARIO
RŪPĪGA UN SMALKJŪTĪGA
APBEDĪŠANAS CEREMONIJU
IZKĀRTOŠANA

KAS? KUR? KO? TORONTO

OLD COUNTRY DELICATESSEN
2800 Dundas St. West, pie Keele, tālr. 769-3640
Emilija un Georgs DUMPE

UNO MANKIN REALTOR
KONST. KĀRKLIŅŠ
392 Danforth Ave., Toronto 6
Birojā HO 1-1114, mājās 691-3873

ALFRED STIKUTS REALTOR
A. STIKUTS, FRI.
Diplomēts Kanadas Realtoru Institūta biedrs
2889 Dufferin St., Toronto, 789-2611
1363 Wilson Ave., Downsview, 248-0101
1851 Lawrence Ave. E. Scarboro. 752-1770

BROADVIEW DELIKATEŠU VEIKALS
105 DANFORTH AVE. (pie Broadview).
Tel.: HO 5-9905. AUSMA MIĶELSONS.

Ādolfa Kristapsona gaļas un desu veikals - darbnīca
1095 QUEEN ST. E.
466-5152

PAVASARA LE 1-7353
delikatešu veikals un konditoreja
361 RONCESVALLES AVE. Īpašnieks ST. CUKULS

KRĀSU UN MELNBALTĀS FILMAS
attīstīšana ■ palielinājumi ■ duplikāti ■ citi darbi ■ izcilus kvalitāte ■ atlaide
BENJAMIŅA FILMU LABORATORIJA
347 Richmond St. E., Toronto 2, Ont.
Tel. 363—6496

Apbalvotie DV Toronto nodaļas makšķernieku sekcijas sekmīgākie dalībnieki: priekšā no kreisās — O. Jēkabsone, R. Jēkabsons, P. Zvirgzdgrauds, un K. Lapkovskis; 2. rindā — par šaušanu apbalvotais G. Vilmanis, makšķernieks A. Kvēps, nodaļas vanadžu kopas priekšniece R. Zamlovska, nodaļas valdes priekšsēdis I. Zamlovskis, makšķernieks O. Zvirgzdgrauds, nodaļas vicepriekšsēdis un makšķernieku sekcijas vadītājs J. Treijs, makšķernieki E. Helds un A. Kalve. Uzņēmumā trūkst apbalvotie makšķernieki V. Ivans un Ž. Jēkabsons. Foto: JAK

Bijušo gūstekņu pateicība

Šogad, kad atzīmējam Latvijas karavīru 50 gadu, daudzu pēdējā kara dalībnieku domas atmiņās atgriežas pie pārdzīvojumiem, kuŗus izraisīja krievu prasība visus baltiešu kaŗa gūstekņus izdot Pad. savienībai tiesāšanai, jo tie pelnījuši nāves sodu kā nodevēji.

Spilgtākais protests pret šo prasību bija plkv. A. Krīpena drāmatiskais pašnāvības mēģinājums Cēdelgemā. Daudz klusu palīdzētāju cīnījās dažādos štābos un iestādēs, cenšoties ieskaidrot uzvarētājiem patiesību, lai paglābtu latviešu kaŗavīrus no drošas nāves pēc cīņu beigšanās un to pārdzīvošanas. Kas bija šie labvēļi, bieži vien nezinājām, bet to gan gūstā manījām, kā krievu virsnieki neatlaidīgi ložņāja ap gūstekņu nometņu administrācijām — gan amerikāņiem, gan angļiem. Paši bijām beztiesīgi, neviens amerikānis vai anglis mūs neuzklausīja, dažreiz pat brīdināja nerunāt nekā slikta par krieviem („Viņi ir mūsu sabiedrotie!"). Dažreiz, mazākais mūsu nometnē, izpratni parādīja gan tie vācieši, kuŗi bija nodarbināti mazākos administrācijas posteņos, arvien esot kontaktā ar amerikāņiem. Viņu izturēšanās kādreiz it krietni stiprināja spēku un cerību.

Mūsu pašu labvēļi darbojās kā Eiropā, tā Amerikā. Lai pateicība šai kaŗavīru gadā viņiem! Viņu daudzie iesniegumi iestādēm tagad jau pārklājušies putekļiem, un neviens nevar pateikt, kad tie no archīviem reiz nāks dienas gaismā. Atmiņai par šo laiku esmu saglabājis Ansbachā, Vācijā, izdotās latviešu avīzes „Jaunās Ziņas" 1946. gada 27. februāŗa (14.) numura pirmo lapu. Tajā atbildīgais redaktors Rolands Ozols rakstā „Par vai pret cilvēcību" latviešu un angļu valodā norādījis:

„Pēc pēdējām radioziņām, ka visus baltiešus, kuŗus hitlerieši iesaukuši leģionā vai vācu armijā, izdos boļševikiem, mēs uzskatām par savu pienākumu publicēt šo rakstu par latviešu traģēdiju, lai palīdzētu pasaulei izvairīties no nozieguma pret civīlizāciju un cilvēcību. Raksta pirmajā daļā aprādīs apstākļus Latvijā pirms kaŗa, boļševiku okupācijas laiku, un tā pamatos mūsu nevēlēšanos atgriezties dzimtenē. Otra daļa apgaismos metodes, ar kādām hitlerieši iedalīja latviešus leģionā un vācu armijā."

Raksta pirmajā daļā aprakstītas mums labi zināmās „modernās cilvēku medības" 20. gadsimtā, konstatējot, kā 1941. gada nakts uz 14. jūniju un „medību" turpināšanās no 2 miljonu tautas izrāva 50.000 vīriešu, sieviešu un bērnu — upuŗu skaitu, kādu nebūtu prasījis pat vismežonīgākais un asiņainākais kaŗš. Šī raksta daļa bija pabeigta ar saucienu: „ Ja pats velns mums šai brīdī būtu piedāvājis savu palīdzību, lai padzītu boļševikus, mēs to būtu pieņēmuši, kaut arī tas maksātu tautas dvēseli. Tik dziļš bija latviešu tautas izmisums." Sekoja secinājums: „Minēto apstākļu dēļ mēs nevaram šodien atgriezties dzimtenē," paskaidrojot, ka „šā raksta vienīgais nolūks ir aprādīt mūsu patiesos apstākļus un likt ikvienam jautāt savai sirdsapziņai, vai latvieši ir jāizsūta uz Padomju savienības territoriju."

Raksta otrā daļā, kā jau minēts, bija apgaismota vācu izturēšanās un norādīts, ka vienīgā iespēja šādos apstākļos bija — cīnīties kopā ar vāciešiem pret boļševikiem, bet arī: „Vācieši uzspieda latviešiem ar varu miltāro dienestu, pretēji starptautiskajām tiesībām. Okupētās zemes iedzīvotāju iesaistīšana naidīgā armijā neatbilst nekādai tiesību jēgai, un tādēļ latviešu kaŗavīrus jāuzskata par D.P. uniformās, kuŗas tiem ar varu uzspieda nēsāt. Pretējā gadījumā rodas fakti, ka hitleriešu rīcību pret neaizsargātu nāciju atzīst par tiesiski attaisnojamu un pat piedodamu, pretēji taisnības uzskatam, ka šī rīcība rupji pārkāpusi starptautisko tiesību jēgu. UNO izlēmusi, ka nevienu D.P. ar varu nepiespiedīs atgriezties viņa dzimtenē, tādēļ arī nedrīkst latviešu uniformētos D.P. izdot boļševikiem."

Raksts beidzās šādi: „Ar šo rakstu mēs izpildām savu pienākumu pret mūsu tautu un cilvēcību. Neviens nevarēs attaisnoties pēc gadiem ar atrunāšanos, ka nav pārzinājis mūsu apstākļus, un šī apstākļu nepārzināšana novedusi pie brīvo Baltijas tautu padošanas iznīcībai. Šis raksts, tulkots angļu valodā, jebkādu atrunāšanos padarīs nepamatotu. Latviešu tauta lūdz un prasa cilvēcības vārdā, par ko mēs pēdējā laikā esam dzirdējuši tik daudz runājam, atjaunot Latvijas valsts neatkarību un nepieļaut neviena latvieša — dzīva vai miruša — izdošanu boļševikiem. Bet ja Visvarenais nolēmis iznīcināt latviešu tautu, tad mēs klusēsim par brīdinājumu pārējām brīvību mīlošām tautām."

Ar izsaucienu „Kurp eji, Eiropa?!" raksts beidzās, bet zem tā vēl bija piebildums: „Redakciju slēdzot. — Saņemta noteikta informācija, ka Savienoto valstu departaments uzsācis izmeklēšanu attiecībā uz armijas rīcību, lai izdotu boļševikiem tos baltiešus, kas sadarbojušies ar hitleriešiem. Savienoto valstu oficiālais viedoklis: nevienu baltieti neizdot boļševikiem, jo neesot atzīta Baltijas valstu pievienošana Padomju savienībai. Tūkstoši Baltijas valstu iedzīvotāji esot cīnījušies pretboļševistiskā leģionā pēc tam, kad Padomju savienība okupēja Baltijas valstis. Ļaunākā gadījumā tos drīkstot ievietot kaŗa gūstekņu nometnēs, nevis izdot boļševikiem. Valsts departaments gribot noskaidrot, vai to visā pilnībā ievērojot."

Ka Latvijas tā laika sūtņiem un viņu darbiniekiem lielākais nopelns jautājuma labvēlīgā atrisinājumā, par to nav šaubu, bet nenoliedzama ir arī daudzu citu (archibiskapa T. Grīnberga, Kārļa Kalniņa u. c.) pūlēšanās, tāpat R. Ozola atklātā valodā citētajā rakstā.

Paldies viņiem visiem! Pateicoties viņu pūlēm un iesniegumiem, ļoti daudz latviešu kaŗavīri-gūstekņi bija glābti no nosūtīšanas uz vergu nometnēm.

P. Ozoliņš

Jauni, uzlaboti, labāki nekā nauda
DĀVANU CERTIFIKĀTI uz LATVIJU
OFICIĀLI — PILNĪGI GARANTĒTI
JAUNAS PAZEMINĀTAS CENAS
Vneshposyltorgs tagad drastiski samazinājis cenas visām precēm, tas nozīmē, ka jūsu piederīgie saņems DAUDZ VAIRĀK PREČU KOPSUMMĀ NEKĀ IEPRIEKŠ. Jūsu piederīgie to jums apliecinās. Pieprasiet mūsu jauno, samazināto cenu cenrādi.
Mazākā summa, ko varat sūtīt GIFT CERTIFICATE, ir US $50.00. Virs šīs summas ierobežojumu nav. Pie pasūtinājuma neaizmirstiet pieskaitīt 25% no summas komisijai un sūtīšanas izdevumiem. Jau vairāki tūkstoši ir pasūtinājuši GIFT CERTIFICATES saviem piederīgiem INTERTRADE EXPRESS CORP. Tagad jūsu piederīgie būs vairāk apmierināti nekā iepriekš, tāpēc dariet tos laimīgus un pasūtiniet GIFT CERTIFICATES. Pasūtinājumus MOSKVITCH automašīnām pieņems tikai līdz 1969. g. 20. decembrim.
Pieprasiet mūsu cenrādi ar pilnīgu informāciju par GIFT CERTIFICATES, kā arī jaunākos noteikumus par saiņu nosūtīšanu.
PASŪTINIET TAGAD TIKAI CAUR
INTERTRADE EXPRESS CORP.
125 East 23rd. Street
NEW YORK, N. Y. 10010

A. EGLĪTIS — TV RENTAL
17" — $ 8.- mēnesī
21" — $ 9.- mēnesī
23" — $10.- mēnesī
161A Roncesvalles Ave., Toronto, tel. LE7 -1401

AUSTRA ŠMITS
DĀMU FRIZIEŖSALONS
737 Bloor St., W., pie Grace, Toronto. LE 5-6792

AUSEKLIS JANSONS
Tālr. 481-8515
2110 Yonge St., Toronto 7
Mēbeles, aizkari, grīdsegas, mēbeļu pārvilkšana.

NOTĀRS
OSKARS PERRO
pieņem klientus katrā laikā iepriekš pieteicoties pa tālr.
LE 5-5555, Toronto

VESELĪBA IR JŪSU VISLIELĀKĀ VĒRTĪBA,
tādēļ izvēlaties savu ārstu ar vislielāko rūpību!
Vai jūs arī savu farmaciju izvēlaties ar tikpat lielu rūpību?
Šodien tas ir ļoti svarīgi.
MEDICAL - DENTAL PHARMACY
1849 Yonge Street
(pie Davisville pazemja stacijas)
TĀLRUNIS: 485-6515, Īpašn. W. R. DALLAS
Labākie preparāti no vislabākajiem ražotājiem jūsu veselības sargāšanai.
Cenas ir taisnīgas.
Jūsu ārsts var pasūtināt zāles pa tālruni.
Piegāde mājās — Toronto pilsētas robežās bez maksas.
Izsūtām arī pa pastu.
Aptieka atvērta no pl. 9 rītā līdz 10 vakarā.
ZIEMSVĒTKU DĀVANĀM
ārzemju smaržas un vislabākie kosmētikas preparāti.
Tautiešiem 10% atlaide
Farmaceite — ELZA GALDIŅA

JAUNA GRĀMATA SVĒTKU DĀVANAI
Emīls Dēliņš
69 STUNDAS
Esejas un vērojumi par vietām pasaules 12 zemēs.
„Autoram ir ne tikai redzīga žurnālista acs, bet arī smalka literāta sajūta un rakstnieka piedzīvojums, jo grāmata saista lasītāju tā, ka, iesākušam lasīt, grūti to nolikt pie malas".
(„Latvija Amerikā" 1969. gada 15. novembrī.)
„Dēliņa izteiksmē, raksturošanas spējās un kompozicijā vērojams tīkams literārs talants".
J. Rudzītis „Latvijā" 1969. gada 22. novembrī.
Grāmata pieprasāma visās latviešu grāmatnīcās.
Cena US $ 5.50, DM 22.
Apgāds AUSTRĀLIJAS LATVIETIS
Box 23, P. O. Kew, Vic. 3101, Australia.

APGĀDS IMANTA IMANTA
Mosekaeret 6, 2880 Bagsvaerd, Copenhagen — Danmark.
Mūsu šāgada jaunākie izdevumi
Tālivaldis Ķiķauka
PUTNI
ROMĀNS
Šis Tālivalža Ķiķaukas romāns godam iztur sacensību ar līdzīga rakstura darbiem pasaules modernajā literātūrā. Tīrāka nekā Ginteram Grasam še zeļ individuāli pārdzīvota poēzija, gaišāks ir psīcholoģiskās analizes izstrādājums un koncentrētāka valoda. Bez tīra dzejnieka, šajā grāmatā T. Ķiķauka parādās kā sava laikmeta kritiķis.
Grāmatas vāku un bagātīgu illustrāciju krājumu devis mākslinieks Ilgvars Šteins.
Romāns maksās $4.20, bet mūsu „Mazās sērijas" abonenti un iepriekš pasūtinātāji līdz 15. decembrim grāmatu var saņemt par $3.50.
Atzīmējot autora 50 gadu literārās darbības jubileju, no 1919.—1969. gadam, apgāds izdod
Friča Dziesmas
dzejoļu krājumu
KLUSUMA ZVAIGZNE
Grāmata maksās $3.50, bet mūsu „Mazās sērijas" abonenti un iepriekš pasūtinātāji līdz 15. decembrim grāmatu var saņemt par $2.80.
LATVIEŠU KALENDĀRS 1970. GADAM
kabatas formātā, ar kristībvārdiem, svarīgākām adresēm, mēru un svaru tabulām. Kalendāra cena $1.20.
Grāmatas un kalendārs pieprasāmi arī visās lielākās latviešu grāmatnīcās, bet ja tur to nebūtu, tad tieši apgādā.
APGĀDS IMANTA

Pad. savienība „apgāzēs" Rietumvāciju

Pēc laikraksta „The New York Times" informācijas, Pad. savienība ar mieru apgādāt Rietumvāciju ar Sibirijas dabīgo gāzi vismaz 20 gadu. 1973. gadā Rietumvācija saņemšot 654 milj. kubikjardu gāzes, piegādi pavairojot ar katru nākošo gadu, kamēr 1978. gadā būs sasniegti 3,9 bilj. kubikjardu, kuŗus tad katru gadu „iepumpēs" Rietumvācijā pa speciāli izbūvēto gāzes cauruļu tīklu.

Šis lielais, bet tikpat apšaubāmais projekts radījis lielu „greizsirdību" un īgnumu Austrumvācijas komūnistu vadībā, kuŗas žults bagātīgi izplūst Austrumberlīnes laikrakstu slejās. Ulbrichta aizdomas par Branta lakstošanos ap Maskavu vēl vairāk pieaugušas, un viņa neuzticēšanās Kremļa jaunajai politikai, kā arī stūrgalvība pret Austrumvācijas kaklakungiem ievērojami vairojusies. Sadusmotais austrumvācu komūnistu vadītājs jau tagad garā redz Sibirijas gāzes caurules stiepjamies cauri Čechoslovakijai uz rietumiem, gadām visādi Maskavas izsūktajai Austrumvācijai, no kuŗas Pad. savienība izsūknē visu, kas tai derīgs savas neapmierināmās zemes saimniecībai.

Ulbrichtam ir arī citas dibinātas dusmas — par Rietumvācijas saimniecisko iespiešanos Austrumeiropā! Tā pēdējā gada laikā uz komūnistisko pasauli no Rietumvācijas eksportētas preces par 1.495.955.000 dol., par 20 milj. dol. vairāk nekā gadu iepriekš. Austrumvācija, kuŗas preču noņēmēja galvenokārt ir Pad. savienība, par tām varējusi norēķināties tikai nevērtīgajos rubļos.

Par spīti Ulbrichta sliktajam garastāvoklim, Maskavā turpinās Varšavas pakta valstu konference, galvenokārt apsverot Rietumvācijas jauno politisko kursu. Pēc padomju oficiālās ziņu aģentūras TASS informācijas, Maskavā sapulcējušies visu pakta valstu galvas, izņemot Ulbrichtu, kuŗa ierašanās laiks vēl 3. decembrī nebija zināms. Pieņem, ka sarūgtinātais Ulbrichts gan jau ieradies vai ieradīsies Maskavā slepeni un apspriedīsies ar Kremļa varasvīriem atsevišķi, lai uzbudinājumā bloka konferencē neizjauktu tās „vienotību". Iespējams, ka Kremlis mēģinās veco vācu komūnistu vadītāju nomierināt, lai Austrumvācijas liegs govs galīgi nenorautu pienu.

Paredzam, ka pēc šīs konferences Maskavā sāksies arī Rietumvācijas politiskā „apgāzēšana", kuŗai Pad. savienības galvaspilsētā Briselē izstrādā attiecīgās gāzes piegādes projektu.

Par Toronto pilsētas galvu ievēlēts Denisons

Vairāk nekā miljons Lieltoronto balstiesīgo vēlētāju 1. decembrī devās pie balsošanas urnām, lai ievēlētu savas pilsētas jauno pārvaldi turpmākajiem trīs gadiem — Toronto un tās piecās priekšpilsētās Austrumjorkā, Etobikokē, Ziemeļjorkā, Skarboro un Jorkā. Par Toronto pilsētas galvas amatu sacentās četri kandidāti — līdzšinējais 63 gadus vecais Viljams Denisons, 56 gadus vecā kontroliere un pilsētas galvas vietniece Margareta Kampbella, liberāļu kandidāts 32 gadus vecais prof. Stefans Klarksons un 27 gadus vecais radikālsociālists Džons Ridls, kuŗu apzīmē par trockistu.

Nopietnākā sāncense V. Denisonam bija M. Kampbella, kuŗai liela pieredze pašvaldību darbā un arī popularitāte. Varbūt tikai tāpēc, ka viņa bija pirmā sieviete, kuŗa kandidēja uz augsto pilsētas galvas amatu, ar to riskējot pavisam aiziet no pilsētas valdes nama, un pašu sieviešu balsotāju aizspriedumu dēļ nespēja vēlēšanās pārspēt jau stiprākās pozicijās esošo pilsētas galvu Denisonu. Kampbella ar saņemto balsu skaitu viņam tomēr bīstami pietuvojās, atpaliekot tikai ar 13.246 balsu starpību. Denisons uzvarēja ar 65.988 balsīm (43,1%), bet par Kampbellu nobalsoja 52,742 (24%) vēlētāju. Klarksons ieguva 31.899 (20%), bet Ridls tikai 2363 (1,5%) balsu.

Toronto priekšpilsētu iedzīvotāji par savu pašvaldību galvām ievēlēja T. Davidsoni Austrumjorkā, E. Hortonu Etobikokē, B. Hallu Ziemeļjorkā, R. Vaitu Skarboro un P. Vaitu Jorkā.

Līdzšinējo pilsētas valdes locekli Džūnu Marksu, kuŗu kopā ar Margaretu Kampbellu latviešu sabiedrība redzēja kā viešņas Latvijas valstssvētku aktā Toronto, ievēlēja par oldermani pilsētas padomē. Laikraksti atzīmē, ka viņa ir 46 gadus veca, sveŗ 103 mārciņas un augumā sasniedz 5 pēdas un 1 collu. Viņa ir vienīgā sieviete, kuŗa ievēlēta Toronto pilsētas jaunajā padomē. Marksa uzsāka savu politisko karjēru 1964. gadā kā jaunākā oldermane.

Lieltoronto jaunās pašvaldības 189 locekļi, pilsētas un priekšpilsētu galvas, kontrolieŗi, oldermaņi un citas ievēlētās amatpersonas sarežģītajā Kanadas pašvaldību sistēmā pārņems pilnvaras ar jauno gadu. Par šiem amatiem sacentās pavisam 464 kandidāti, kuŗu ievēlēšanu vai neveiksmi izšķīra 1.100.000 balsotāju. Lieltoronto pašvaldībā, augstākajā pārvaldes organā, darbojas 32 vēlētas amatpersonas, ieskaitot visu priekšpilsētu galvas, vairākus kontrolieŗus un oldermaņus. Vietu sadalījums šāds: Toronto — 12, Ziemeļjorka —6, Skarboro — 5, Etobikoke — 4, Jorka — 3 un Austrumjorka — 2.

Dzīvībai un brīvībai

(Pārnesums no 1. lpp.)

tautiskajā laukā ir nedroša un nepilnīga.

Zīmīgi, ka Latvijas okupanti var uzkurināt māksligu propagandas entuziasmu par šķietamajiem panākumiem mūsu dzimtenē visos citos laukos — literātūrā, mākslā, saimniecībā, technikā, izglītībā un pat politiskajā brīvībā, bet ar vienu viņi nevar lepoties: ar neatkarīgas Latvijas valsts, ar suverēnas latviešu tautas sakariem ar citām tautām, citām valstīm.

No politiska viedokļa raugoties, starptautiskais lauks ir vissvarīgākais mūsu nacionālajā mobilizācijā. Ir skaidrs, ka nevienas tautas brīvība vairs nav atgūstama ar tās vienas pašas militāro varu. Pasaules kārtību, principus, kuŗi to nosacīs, noteiks visas tautas vai vismaz to lielākais vairums. Tāpēc ir ārkārtīgi svarīgi, lai a) latviešu tauta pastāvētu kā tauta pasaules uzmanībā un b) mēs piedalītos ar latviešu vārdu arī pasaules domu veidošanā un ideālu definēšanā.

Mēs esam pārāk ilgi dzīvojuši burtiski parochiālā noslēgtībā. Mēs esam dziedājuši, dejojuši, rakstījuši un gleznojuši tikai sev; tikai sev mēs arī esam gauduši. Mēs esam tā izkultivējuši savu parochiālismu, ka visi mūsu sasniegumi ir tikai lokālu grupu veikumi, lai cik tie dažkārt apbrīnojami. Un lai cik impozanta aina iznāk, kad to visu saskaita kopā, tā ir tikai lausku mozaīka, nevis visas trimdas vienota darba veikums.

Mēs arī apbrīnojami maz, sekli un vecmodīgi līdzdzīvojam pasaules problēmām. Ja mēs varam efektīvi pastāvēt ar savām pagātnes bagātībām pasaules vērtētājas uzmanības priekšā, ja mākslas nozarēs mums būtu daudz, ar ko būt atšķirīgiem un ievērotiem, tad politiskās domāšanas laukā mums nav nekādu sasniegumu. Ir jābrīnās, cik maz dzijas analizes un svaigu ideju nāk no latviešu kopības pasaules lielo problēmu risināšanā, kur taču mums vajadzētu būt ļoti tieši un ļoti sāpīgi rūdītiem lietpratējiem.

Pēdējā laikā mēs esam iesākuši celmlaužu ceļu šai laukā. Aizsākumā, izmēģinājumā ir jau daudz veikts. Taču tas viss ir tikai aizsākums. Mēs to darām visu triju baltiešu tautu sadarbā. Laimīgā kārtā mūsu darba centrs ir Ņujorkā, kur atrodas Apvienoto nāciju sēdeklis. Mēs vienmēr adresējamies pie Apvienoto nāciju loceklēm valstīm, ne pie pašas Apvienoto nāciju organizācijas. Reizē ar to mūsu darba iespējām paveŗas divi virzieni: a) uzmanības panākšanai pašās Apvienotajās nācijās, b) informācijai visu valstu pārstāvjiem un caur tiem viņu valdībām.

Ir daudzi darba veidi jau izmēģināti. Tie gaida tālāku attīstīšanu. Ir vēl vairāk jaunu un neizmēģinātu iespēju. Tās gaida reālizēšanu. Darba izvērsums un panākumi būs pilnīgi atkarīgi no sabiedrības atbalsta. Tas prasa daudz darītāju un līdzekļu. Katrā ziņā tas ir darbs, kuŗu nevar un arī nedrīkst veikt tikai viena kolonija.

Visā īsumā pārskatītais centrējas nedaudz pamata faktos, kuŗi vijas cauri visiem mūsu pārspriedumu līmeņiem.

Mums ir jārūpējas, lai mēs fiziski pastāvētu kā tauta. Mums ir jāatveŗ savas pagātnes bagātības sev un pasaulei — pazīšanai, ievērošanai un vērtēšanai. Mums ir jālaikmetizē kā mūsu etniskās vērtības, tā mūsu sadzīves formas, kā mūsu politiskā domāšana, tā arī mūsu cīņa par pastāvēšanu un brīvību sev un savai tautai. Mums ir jāieskata, ka suverēna ir tauta. Tā var būt suverēna arī valsts suverēnitātes traucējuma laikā. Mēs dzīvojam laikmetā, kad daudzu tautu suverēnitāte ir traucēta vai pilnīgi apspiesta. Taču valsts ir tikai forma, tauta ir dzīvais saturs. Turēsim suverēnu savu tautu — suverēnu pašcieņā, suverēnu sabiedrojumā, suverēnu daiļradē, suverēnu līdzrunāšanā pasaules tautu saimē. No tā ir atkarīgs, vai mums reiz atkal būs suverēna valsts.

SĪKĀS ZIŅAS

● Franču militārā tiesa Rietumberlīnē uz 2 gadiem cietumā notiesāja abus austrumvācu jaunietšus Ulrichu Hofu un Pēteri Klemtu, kuŗi bija piespiduši poļu satiksmes līdmašīnu ar 63 pasažieriem nolaisties Berlīnes franču sektorā. Ja jauniešu bēgšanas plāns nebūtu izdevies, komūnisti viņus būtu notiesājuši uz 25 gadiem cietumā.

● Kāds amerikāņu leitnants apvainots, ka kādā Dienvidvietnamas ciemā, kas apzīmēts ar amerikāņu armijas segvārdu „Pinkville", pērnā gada martā nogalinājis 109 civiliedzīvotājus. Lietā iejaukti 24 citi amerikāņi, no kuŗiem 8 vēl atrodas aktīvajā dienestā. Piekritīgās iestādes notikumu sīki izmeklē. To pārbaudīs arī senāta bruņošanās komisija. Kaut apsūdzība plaši atbalsojusies amerikāņu presē un Vašingtonā, no Saigonas ziņo, ka pašu dienvidvietnamiešu reakcija izpaudusies „no pilnīgas vienaldzības līdz ciniskām simpatijām ASV".

● ASV ārlietu ministrs Rodžers 2. decembrī izlidoja uz Eiropu, lai piedalītos NATO sanāksmē Briselē. Viņš paredzējis īsu apmeklējumu arī Bonnā un Parīzē. Kā ziņo no Vašingtonas, ASV paredz paturēt savus militātos spēkus Eiropā vismaz līdz 1971. gadam, kad 30. jūnijā beigsies 1970. 71./ saimniecības gads.

● Austrālija „iesaldējusi" savu lēmumu par atomieroču kontroles līguma parakstīšanu, kamēr nebūs pilnīgi skaidra Japānas nostāja. Saites, kuŗas ar Pad. savienības un ASV atomieroču izplatīšanas aizlieguma līguma parakstīšanu, pat ja Francija atkrīstu, varbūt uzskatāmas par „skaistām" Eiropai, bet tās neder Austrālijai, — komentējuši Sidnejas laikraksti.

● Zviedrija un 11 citas valstis Apvienotajās nācijās vienojušās kopīgā atzinumā, ka asaru gāzes lietošana karā pārkāpj starptautiskos likumus. Zviedrija, šīs rezolūcijas ierosinātāja, atsaucās uz 1925. gada Ženēvas protokolu, kuŗu ASV senāts vēl joprojām nav ratificējis.

● Spānijas diktātoram Franko 4. decembrī piepildījās 77 mūža gadi. Sirmais ģenerālis tagad jūtas paguris valsti vadīt, tādēļ nolēmis atkāpties. Viņa vietā, paredzams, stāsies paša Franko jau izraudzītais 31 gadu vecais princis Huans Karloss kā Spānijas karalis, kuŗa proklamēšana plānota 10. decembrī. Ar to Spānija atkal kļūs īsta monarchija. Prinča Huana Karlosa vectēvs karalis Alfonso XIII bija spiests atstāt troni 1931. gadā, kad republikāņi uzvarēja vēlēšanās un izsludināja Spāniju par republiku. Ģen. Franko 1948. gadā gan atkal deklarēja Spāniju par monarchiju, bet neatļāva aizņemt vakanto troni, kamēr pats vada valsti. Princis Huans Karloss pieder pie Burbonu dinastijas, precējies ar Grieķijas princesi Sofiju.

● Austrumvācija izdarījusi jaunu politisku mēģinājumu pilnīgas diplomātiskas atzīšanas panākšanai no Rietumvācijas puses. Ulbrichta komūnistiskais režīms to domā panākt ar īpašu līgumu, kuŗš regulētu satiksmi starp abām Vācijām. Bonna tomēr ieskata, ka tās paraksts uz šāda līguma nozīmētu Austrumvācijas oficiālu atzīšanu.

● Čechoslovakijas prezidents Svoboda 29. novembrī atgriezies Prāgā no 6 dienu vizītes Irānā, kur apspriedās ar šachu Rēzu Palevī. Kopīgajā komūnikē izteiktas rūpes par kaŗu Vietnamā.

● Japānas ministru prezidents Sato 27. decembrī izsludinājis valstī vispārējas vēlēšanas. Sato vada demokratisko liberāļu partiju, kuŗa ieņem 272 sēdekļus 486 vietu lielajā parlamentā. Viņš cer iegūt sekmīgu vairākumu, lai stiprinātu savu politiku par ciešāku saišu izveidošanu ar ASV. Savā deklarācijā ministru prezidents Sato bija paziņojis, ka apņēmies uzturēt ASV un Japānas drošības līgumu, kuŗš drīzumā atjaunojams. Okinavas salas atdošana atpakaļ Japānai nozīmējot uzticības un draudzības apliecinājumu abu valstu starpā.

● Itālijā uz 17 mēnešiem cietumā notiesāts kreiso ekstrēmistu žurnāla redaktors Francisko Tolins, kuŗš savā izdevumā, būdams maoistu ietekmē, kūdīja strādniekus uz nemieriem. Pēc nemieru izcelšanās Milānā, kur sadursmēs nogalināja kādu policistu, Tolinu apcietināja un nodeva tiesai.

● Vincestrā, Anglijā, 73 gadus vemā Mēbela Kleija salaulājusies ar kādu 82 gadus vecu pensionāru — 46 gadus pēc saderināšanās. „Tikai manu čaklo roku dēļ novilcinājās mūsu laulības," izteicās jaunā sieva, jo līgavainis baidījies, ka pēc apprecēšanās viņa, kuŗa vadījusi tā saimniecību, palaidīsies slinkumā.

Anglija ceļā uz Eiropas koptirgu

Sešu Eiropas koptirgus valstu pārstāvji 1. decembrī tikās Holandes galvaspilsētā Hāgā, lai apspriestu jautājumu par Anglijas uzņemšanu, ko Francija jau divas reizes noraidījusi. Tagad Hāgā par to atkārtoti sprieda Rietumvācijas, Beļģijas, Francijas, Holandes, Itālijas un Luksemburgas valdību galvas.

Eiropas diplomāti ar lielu interesi vēro prezidentu Pompidū, lai secinātu, kādu cenu Francija prasīs par koptirgus paplašināšanu. Ar Degolla atkāpšanos no Francijas prezidenta amata Anglijas izredzes palielinājušās, jo Francijas jaunais prezidents attieksmē uz britu iesaistīšanu koptirgū ieņēmis mīkstāku nostāju. Rietumvācijas kanclers Brants ieradās Hāgā ar lielu delegāciju, kuŗā piedalās arī ārlietu ministrs Šēls un 6 saimnieciskie eksperti. Brants vēlas ātru Francijas izšķiršanos un uzskata, ka pienācis laiks Anglīju pielaist koptirgus savienībā. Jau pirms izbraukšanas uz Hāgu Brants bija Bonnā izteicis pārliecību, ka viņa nostāju atbalstīs Beļģija, Holande, Luksemburga un Itālija.

Apspriežu pirmajā dienā Brants koptirgus valstīm pie konferences galda paskaidroja: „Vācijas parlaments un pilsoņi sagaida, ka es neatgriezīšos no šīs konferences bez konkrēta nokārtojuma attieksmē uz koptirgus paplašināšanu. Pieredze rādījusi, ka koptirgus paplašināšanas jautājuma atlikšana draud paralizēt savienību. Mūsu interesēs ir šo savienību uzturēt un paplašināt, lai laikā, kad notiek tuvināšanās starp Austrumiem un Rietumiem, mēs spētu augt un pastāvēt starp abiem saimnieciskajiem un technoloģiskajiem milžiem."

„Ja es valkāšu šo kleitiņu līdz ceļiem, vai tad jūs būsit beidzot apmierināti?"

UZLABOS DIENVIDTIROLES AUSTRIEŠU STĀVOKLI

Austrija un Itālija panākušas vienošanos par vāciskās Dienvidtiroles, Itālijas ziemeļdaļā, jautājuma nokārtošanu. Itālijas ārlietu ministrs Moro un Austrijas ārlietu ministrs Valdheims šī jautājuma apspriešanai tikās Dānijas galvaspilsētā Kopenhāgenā. Austrija iestājās par to 250.000 vācisku runājošo dienvidtiroliešu tiesībām, kuŗi žēlojušies par apspiešanu un dažādām ieplūdināto itāliešu represijām, kuŗas pret viņiem vērstas kopš otra pasaules kaŗa beigām.

Itālijas tagad apsolītās reformas paredz Dienvidtiroles austriešiem dot lielāku autonomiju, atzīt vācu valodu par līdztiesīgu itāliešu valodai, ievērot taisnīgu darba sadalījumu, atļaut vācu valodas filmu ievešanu un pieškirt citas saimnieciskas un kultūrālas koncesijas.

Dienvidtiroli, kuŗa bija kādreizējās Austro - Ungārijas imperijas sastāvdaļa, pēc pirmā pasaules kaŗa piedalīja Itālijai ar 125.000 itāliešu, bet 250.000 vāciski runājošiem iedzīvotājiem. 1948. gadā Itālija šo Tiroles daļu iekļāva lielajā Trentino - Alto -Adidžes autonomajā apgabalā, ar to nospiežot vāciski runājošos iedzīvotājus minoritātē. Tās apspiešana 1960. gadā noveda Austriju līdz atklātam disputam Apvienotajās nācijās.

Šī bija abu valstu ārlietu ministru pirmā tiešā tikšanās kopš 5 gadiem. Dienvidtiroles reformas Itālijas parlaments sāka apspriest 3. decembrī. Tās paredz iedzīvināt četru gadu laikā.

Smaidu un aizdomu kokteilis . . .

(Pārnesums no 1. lpp.)

matā ir tikai defensīva koncepsija un ka Vašingtona nav centusies radīt „pirmā sitiena" strtēģiskos ieročus, ar kuŗiem pārsteiguma uzbrukumā varētu iznīcināt padomju atomieroču spēku.

Tas, par ko amerikāņi norūpējušies, ir jauna veida atomieroču radīšana Pad. savienībā. Tā dēvētās MIRV raķetes spēj katra virzīt uz stratēģiskiem mērķiem vairāk kā vienu atombumbu. Šīs MIRV „daudzgalvainās raķetes" izveidošanā amerikāņi pagaidām vēl ir priekšā krieviem, bet atkarā no tā, ar cik iznīcinošiem lādiņiem tās apgādā, šīs raķetes var viegli no aizsardzības ieroča pārvērsties par „pirmā sitiena" uzbrukuma ieroci. Amerikāņu MIRV raķetēm ir tikai ⅓ megatona lādiņi, bet krievi tai pašā laikā drudžaini strādā pie līdzīgu raķešu apgādāšanas ar 30 un pat vēl vairākkārt lielāku iznīcinošu atombumbu lādiņu.

Helsinku sarunās amerikāņi Maskavai atklāti pateikuši, ka jau tagad zināmo krievu 8 megatonu raķešu izveidošanā Vašingtona saskata Pad. savienības nolūku radīt „pirmā sitiena" agresīvus ieročus. Semjonovam Helsinkos atgādināts, ka amerikāņi ir norūpējušies arī par krievu iekārtotajām atomieroču bazēm Baltijas jūras piekrastē no Tallinas līdz Liepājai. Tā saucamā Tallinas SA-5 sistēmā no sākotnējā pretgaisa aizsardzības ieroča esot pārveidota par tālšāviņa atomieroču uzbrukuma raķetēm.

Pēdējās dienās no Helsinkiem ziņo, ka krievi it kā būtu gatavi runāt par MIRV daudzgalvaino atomraķešu izmēģinājumu pārtraukšanu, bet gaida, lai oficiāli šīs ierosinājums nāktu no amerikāņiem. Tad, droši vien, amerikāņu izteiktajam ierosinājumam Maskavas delegācija tūlīt atbildētu ar savām pretprasībām . . .

Viena no zemūdens klintīm, uz kuŗas avarējušas visas līdzšinējās sarunas par bruņošanās sacensības ierobežošanu, visu laiku bijusi Pad. savienības noraidīgā nostāja attieksmē uz savstarpējas kontroles un inspekcijas radīšanu. Ir tiesa, ka elektroniskās novērošanas ierīces dod iespēju abām pusēm fotografiski atklāt gandrīz katru jaunu militāru ieroču installāciju. Tomēr vissmalkākās ierīces nespēj ieskatīties raķešu galvā un pateikt, vai tur koncentrēts tikai ⅓ megatona lādiņš, kāds ir amerikāņu raķetēs, vai arī 8 megatonu spēks, kāds ir krievu ieročos.

Ja ievēro to, ka amerikāņiem nav iebildumu pret tiešu inspekciju, tad kļūst skaidrs, ka neuzticības velns joprojām vēl sēž Maskavas delegācijas pusē. Krievi apgalvo, ka eventuālu atbruņošanās noligума pildīšanas kontroli — inspekciju ASV „miltārais un rūpniecības komplekss izmantošot spiegošanas nolūkiem".

Lai kā būtu, Helsinkos šoreiz abas lielās varas, šķiet, pirmo reizi sākušas nopietni runāt par smagās bruņošanās sacensības nastas atvieglināšanu. Vēl ir daudz par agru runāt par tālejošu atbruņošanos, bet pirmie soļi dod cerību, ka Rietumu un Austrumu konfrontācijas temerātūra līdz vārīšanās punktam tik drīz nesakāps.

Lielais neatbildētais jautājums ir tas, kādēļ tieši tagad Maskava, kuŗa gadiem izvairījusies no šāda veida sarunām, vismaz pagaidām Helsinkos izrāda labu gribu runāt, un, varbūt, beigās pat pieņemamām izkārtojumam.

Pekinga tieši pēdējās dienās atkad apgalvo, ka sarunas Helsinkos patiesībā esot krievu-amerikāņu alianses radīšana, kuŗa būšot vērsta pret sarkano Ķīnu. Tās „ķeizars" Maocetungs apgalvo arī to, ka Vašingtona un Maskava ar sarunām Helsinkos kaldinot jaunu pasaules dalīšanas plānu. Arī citu rietumvalstu diplomāti uz Helsinkiem skatās aizdomīgi, jo Semjonovs cita vidū ir arī Kremļa Eiropas politikas eksperts. Nav nekāds noslēpums, ka Maskava par katru cenu vēlētos panākt savas imperijas Eiropas flanga robežu nodrošināšanu. Sociāldemokrata Branta iesēšanās Rietumvācijas kanclera krēslā tagad paveŗ durvis Kremļa politikas revizijai pašā Eiropas sirdī. Neuzbrukšanas līguma parakstīšana starp Rietumvāciju un Pad savienību ir vairs tikai laika jautājums. Zīmīgi, ka tieši laikā, kad Helsinkos notiek krievu-amerikāņu sarunas, pašā Maskavā uz Kremļa pavēli apspriedi sākuši Varšavas pakta valstu pārstāvji. Šīs konferences darba kārtā neapšaubāmi ir komūnistu bloka valstu ārpolitikas revīzija iepretim Rietumeiropai.

Atgriežoties pie konferences Helsinkos, var pielaist varbūtību, ka jau tagad līdztekus tīri militāriem jautājumiem krievi liek galdā arī politiskus, prasot amerikāņu garantijas un piekrišanu pašreizējam status quo Eiropā. Tas nozīmē, ka darba kārtā var nākt arī Baltijas valstu jautājums. Nav tomēr domājams, ka Vašingtona šajā jautājumā savu līdzšinējo nostāju maiņītu. Gluži otrādi, nav izslēgta iespēja, ka ASV no savas puses prasa demilitārizētas joslas radīšanu, kuŗā ietilptu arī Baltijas valstis.

Šajās dienās no Maskavas Vašingtonā iebraukušie rietumnieku žurnālisti pauž uzskatu, ka Maskava šoreiz par bruņošanās ierobežojumiem runā tikai tādēļ, ka padomju saimniecība nespēj nest arvien pieaugošo miltārā budžeta smagumu. Preču trūkuma dēļ rūgšana Pad. savienības iedzīvotāju masās aug, tāpat arī bažas par nenovēršamu militāro konfliktu ar sarkano Ķīnu.

Nav izslēgta iespēja, kā kādā radioraidījumā nesen apliecināja no Pad. savienības izraiditais kanadiešu žurnālists Ārons Einfranks, kuŗš tagad pārstāv savu laikrakstu Vašingtonā, ka Pad. savienībā var notikt lielas iekšējas politiskas pārmaiņas. Einfranks domā, ka eventuālas lielas vai ārpolitiskas krizes rezultātā varu Pad. savienībā var savās rokās pārņemt armija. Ja tā notiktu, tas nozīmētu Maskavas politbiroja varas beigu sākumu.

Aleksandrs Ķegumnieks

IZĪRĒJAMA

glīti mēbelēta istaba ar virtuvi klusai personai.

Zvanīt Toronto 461-2592.

AKTUĀLAIS KANADĀ

★ Salīdzinot ar pērnā gada pirmajiem 9 mēnešiem, šogad tai pašā laikā Kanadā ieceļojuši daudz mazāk imigrantu. Visvairāk mazinājušies ieceļotāji no Itālijas — gandrīz uz pusi. Imigrantu skaits pagājušā gada deviņos mēnešos sasniedza 136.376, bet šogad ieceļojuši 119.692. Pieņēmies ieceļotāju skaits no Indijas, Pakistānas un Karaibu salām.

★ Policists Pēters Lots Toronto, kuŗš pirms apmēram mēneša pametis savu nodarbošanos pēc nepatikšanām ar priekšniecību, apgalvojis, ka policisti „pēc priekšniecības pavēles" izvairījušies liecināt tiesā, ja protokolu par brauktšanu iereibušā stāvoklī saņēmuši pazīstami uzņēmēji. Lota apgalvojumu jau mēnesi izmeklē divi policijas inspektori prefekta Makeja vadībā, pārbaudot viņa iesniegto tiesas aicinājumu u.c. dokumentu fotokopijas. Lots piedraudējis ar aferas publicēšanu, ja policijas departaments atsacītos izklaušināt iejauktos policistus. Viņš pats darbojies ar radara mašīnu Toronto ekspresceļa distriktā, aizturēdams daudz iereibušu naktsbraucēju, un pārliecinājies, ka bieži vainīgajiem sods atlaists, tādēļ ka sūdzētājs, Toronto policijas departaments, noteiktajā dienā tiesā nebijis pārstāvēts.

★ Kādā veco ļaužu mītnē Notredamā Dilakā, Gaspē pussalā, ugunsgrēkā no 70 iemītniekiem dzīvs palicis tikai 21. Ugunsgrēks, kas, kā domā, radies no pārslogotiem elektrības vadiem sakarā ar televizoriem iemītnieku istabās, izcēlies ap plkst. 6 no rīta 2. decembrī. Divu stundu laikā trīsstāvu koka ēka bija nodegusi, aprokot vairāk nekā 50 upuru, lielumties invalidus, kas nebija spējuši izglābties. Ugunsdzēsēji, kuŗi ieradās pēc plkst. 6, vairs nespēja ēku glābt, liesmas un dūmi nepieļāva arī iemītnieku iznešanu no tās.

★ Kanadas strādnieku savienība (CLC) brīdina, ka nākošajā gadā bezdarbs kļūs nopietnāka problēma nekā inflācija. Savā rakstā parlamenta finanču un saimniecības komitejai CLC, kuŗa pārstāv 1,6 milj. strādnieku, izsaka neapmierinātību ar cenu un ienākumu komisijas nemērķtiecīgo darbību, nepētījot inflācijas īstos cēloņus, cenu, izmaksas, ienākumu un ražības mijiedirbi valsts saimniecībā, bet ieteicot brīvprātīgas vadlīnijas inflācijas apkarošanai, kuŗas Kanadā nav iespējams īstenot. Savienība norāda, ka nav iespējams kontrolēt eksportfirmu profitu, profesionālo darbinieku atalgojumus, rentes, nogulduma ienākumus un zemes spekulācijas profitu. Tādēļ arodbiedrības nevar saviem locekļiem garantēt, ka strādniecības brīvprātīgā algu kontrolē ar līdzīgiem paņēmieniem piedalītos arī pārējās nozares.